

OBEC RUDNO NAD HRONOM

Adresa: Rudno nad Hronom 16

966 51 Rudno nad Hronom

Telefón: 045 / 68 56 253

Email: rudnonadhronom@rudnonadhronom.sk

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE RUDNO NAD HRONOM NA ROKY 2023 – 2028

**(podľa zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení
zákona č. 309/2014 Z. z.)**

Rudno nad Hronom, 2023

OBSAH

ÚVOD.....	5
ÚVOD.....	4
ČASŤ A	
ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ.....	16
1. AUDIT ZDROJOV.....	16
1.1 Základná charakteristika obce Rudno nad Hronom a vymedzenie územia.....	16
1.2 História obce.....	18
1.3 Stav územnoplánovacej a programovej dokumentácie.....	28
1.4 Prírodné pomery.....	28
1.4.1 Geomorfologické pomery.....	28
1.4.2 Geologické pomery.....	29
1.4.3 Pedologické pomery.....	31
1.4.4 Hydrologické pomery.....	33
1.4.5 Klimatické pomery.....	35
1.4.6 Flóra a fauna.....	37
1.4.7 Starostlivosť o životné prostredie a o územie.....	39
1.4.8 Ochrana ovzdušia.....	41
1.4.9 Zaťaženie prostredia hlukom z dopravy.....	42
1.4.10 Radiačné zaťaženie.....	42
1.4.11 Znečistenia povrchových vôd.....	42
1.4.12 Kontaminácia pôdy.....	43
1.4.13 Stav v odpadovom hospodárstve.....	43
1.4.14 Ochrana prírody a krajiny.....	47
1.4.15 Súčasná krajinná štruktúra v obci Rudno nad Hronom.....	50
1.5 Analýza socio-ekonomických podmienok.....	50
1.5.1 Obyvateľstvo.....	50
1.5.2 Dynamika obyvateľstva.....	52
1.5.3 Sobášnosť a rozvodovosť.....	53
1.5.4 Veková a pohlavná štruktúra.....	53
1.5.5 Zamestnanosť a nezamestnanosť obyvateľstva v obci Rudno nad Hronom.....	55
1.5.6 Bytová a technická infraštruktúra obce.....	59
1.6 Hospodárstvo.....	65
1.6.1 Lesné hospodárstvo.....	65
1.6.2 Poľnohospodárstvo.....	65
1.6.3 Priemysel.....	66
1.6.4 Doprava.....	68
1.6.5 Odpadové hospodárstvo.....	69
1.6.6 Potenciál obce Rudno nad Hronom pre rozvoj cestovného ruchu.....	73
1.7 Kultúrne pomery.....	76
1.7.1 Ľudová a sakrálna architektúra.....	76
1.7.2 Kultúrno-spoločenský život a miestne tradície.....	78
1.8 Šport.....	79
2 FINANČNÁ ANALÝZA.....	81
2.1 Finančná analýza obce Rudno nad Hronom.....	81

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

3 ZHODNOTENIE CELKOVÉHO STAVU OBCE RUDNO NAD HRONOM.....	86
3.1 Prehľad doteraz uskutočnených aktivít obce v rokoch 2016 až 2022.....	86
3.2 SWOT analýza obce Rudno nad Hronom.....	88
3.2.1 Analýza interného prostredia.....	88
3.3.2 Analýza externého prostredia.....	92
3.3.3 Analýza problémov.....	93
ČASŤ B	
4 STRATEGICKÁ ČASŤ.....	95
4.1 Vízia a strategický cieľ rozvoja obce.....	95
4.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028.....	97
ČASŤ C	
5 PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ OBCE RUDNO NAD HRONOM NA OBDOBIE ROKOV 2023-2028.....	104
5.1 Zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie strategických cieľov.....	104
ČASŤ D	
REALIZAČNÁ ČASŤ	
6 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE RUDNO NAD HRONOM.....	109
6.1 Akčný plán.....	109
ČASŤ E	
7 MONITOROVANIE PHRSR.....	111
6.1 Spôsob monitorovania PHRSR.....	111
ČASŤ F	
8 FINANČNÁ ČASŤ.....	113
8.1 Finančné zabezpečenie PHRSR obce Rudno nad Hronom.....	113
ČASŤ G	
ZÁVER.....	115
ČASŤ H	
IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC.....	116
PRÍLOHY.....	117

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

ÚVOD

POSLANIE DOKUMENTU

Formulár č. Ú 1 - Hlavička dokumentu PHRSR

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028
Územné vymedzenie:	Banskobystrický kraj, okres Žarnovica, obec Rudno nad Hronom
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PHRSR:2023, uznesením č.
Dátum platnosti:	01.01.2023 – 31.12.2028
Verzia:	2.0
Publikovaný verejne:	január, 2023

Obec Rudno nad Hronom ako orgán miestnej samosprávy je oprávnená plánovať budúce smerovanie rozvoja obce. Plánovanie alebo programovanie je založené na systematickom prístupe, ktorý zabezpečuje, že budúce rozhodnutia vedenia miestnej samosprávy budú vykonávané na základe vopred stanovených a prerokovaných cieľov a vízií.

Kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý zohľadňuje konkrétne potreby a predstavy občanov, podnikateľov, záujmových skupín o budúcom rozvoji obce je *Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce* (PHRSR). Jedná sa o rozvojový dokument, ktorý sa spracováva spravidla na obdobie 5 – 7 rokov a je výsledkom strategického plánovania. Dokument zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja VÚC, na území ktorého sa obec nachádza.

Existencia PHRSR je podmienená Zákonom č. 309/2014 Z. z., ktorým sa dopĺňa Zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky (SR) a princípy regionálnej politiky Európskej únie (EÚ) sú zakotvené najmä v nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (nariadenie o štrukturálnych fondoch).

Dokument PHRSR obce Rudno nad Hronom s výhľadom do roku 2028 je strednodobý strategický dokument, ktorý je vypracovaný na základe komplexnej analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce. PHRSR stanovuje strategické ciele a priority rozvoja. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. PHRSR obce Rudno nad Hronom sa uskutočňuje podpora rozvoja na úrovni miestnej samosprávy, kde sa kladie dôraz na sociálnu, ekonomickú, environmentálnu a kultúrnu sféru. Ide

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

o program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie všestranného rozvoja obce Rudno nad Hronom, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne monitorovaný, aktualizovaný a dopĺňaný.

Formulár č. Ú 2 - Zámer spracovania PHRSR

Zámer spracovania PHRSR	
Názov dokumentu	- PHRSR obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028
Forma spracovania	- pracovníkmi samosprávy a starostom obce Rudno nad Hronom
Riadenie procesu spracovania	- Za riadenie procesu spracovania zodpovedá starosta Obce Rudno nad Hronom - Do prieskumu nebola zapojená verejnosť – dotazníkmi, nakoľko sa neosvedčili - Do prieskumu bola verejnosť zapojená len prítomnosťou na obecnom zastupiteľstve - Informovanie o priebehu PHRSR prebiehalo prostredníctvom stretnutí a pripomienkovaní obecného zastupiteľstva.
Obdobie spracovania	- Obdobie spracovania PHRSR bolo vykonané od 09.12.2022 do 16.02.2023 - Harmonogram spracovania je uvedený vo formulári č. Ú 3.
Financovanie spracovania	- Náklady na spracovanie PHRSR obce Rudno nad Hronom na roky 2023 –2028 sú financované z finančného rozpočtu obce a tieto náklady neznamenajú dodatočné zaťaženie rozpočtu obce.

Zdroj: Weisová, Bernátová: *Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2023.*

Formulár č. Ú 3 - Harmonogram spracovania PHRSR

Termín	XII.	I.	II.	III.
Úvod				
Analytická časť				
Strategická časť				
Programová				
Realizačná				
Finančná časť				
Záver				

Zdroj: Weisová, Bernátová: *Strategické plánovanie samosprávy, Municipalia 2023*

PHRSR bol spracovaný na základe Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona 309/2014 Z. z., ktorý definuje PHRSR obce ako strednodobý programový dokument, obsahujúci socioekonomickú a fyzickogeografickú analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, komplexnú SWOT analýzu, na základe ktorej boli stanovené hlavné smery vývoja obce, ustanovenie cieľov, prvoradých potrieb a úloh vo všetkých oblastiach života obce. Súčasťou programu je aj návrh jeho administratívneho a finančného zabezpečenia. Zákon stanovuje aj úlohy týkajúce sa vypracovávania, schvaľovania, zabezpečenia plnenia a pravidelného vyhodnocovania predmetného programového dokumentu. Pri spracovaní programu boli rešpektované zásady regionálnej politiky vlády Slovenskej republiky (SR) a princípy regionálnej politiky EÚ zakotvené najmä v Nariadení Rady (ES) č. 1266/1999 (tzv. „nariadenie o štrukturálnych fondoch“).

Formulár č. Ú 7 - Použité participatívne metódy

Metóda	Informovanie verejnosti	Získavanie názorov verejnosti	Zohľadnenie názorov verejnosti
Tlačené materiály	nie	áno	áno
Verejné informačné tabule	nie	nie	nie
Informačné formuláre, tabuľky údajov	nie	nie	nie
Internetové stránky	áno	áno	áno
Dotazník pre záujmové skupiny	nie	nie	nie
Verejné vypočutie	áno	áno	áno
Návšteva v dotknutom území	áno	áno	áno
Miestne poradné skupiny	áno	áno	áno
Riešenie problémov	áno	áno	áno

Spracovala: Mgr. RNDr. Štefanková Anna, 2023

PHRSR obce Rudno nad Hronom je súčasťou sústavy základných dokumentov podpory regionálneho rozvoja v SR. Táto sústava je členená na strategické a programové dokumenty vypracovávané na úrovni štátu, sektorov, samosprávnych krajov, regiónov a obcí a na úrovni programových dokumentov EÚ a to najmä pre využitie zdrojov predvstupových a štrukturálnych fondov.

Východiskové podklady

Podpora regionálneho rozvoja sa uskutočňuje v súlade s programovaním na viacerých úrovniach:

a) Miestnej úrovni

- **PHRSR obce**, ktorý je strednodobý programový dokument spracovaný na úrovni obce.
- **Program odpadového hospodárstva**,
- **Viacročný rozpočet**,
- **Komunitný plán sociálnych služieb (KPSS)**,

b) Národnej úrovni

- **Partnerská dohoda** určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2030. Ide teda o základný národný dokument, ktorý zastrešuje všetky operačné programy SR pre nové programové obdobie. Neformálne vyjednávania k príprave Partnerskej dohody

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

a operačným programom SR na roky 2021 – 2027 sa začali 23. marca 2017 stretnutím so zástupcami Európskej komisie (EK). Následne sa uskutočnili aj ďalšie neformálne kolá rokovaní, o ktorých bližšie informácie je možné získať na stránkach Úradu vlády ako Centrálného koordinačného orgánu pre fondy EÚ v podmienkach SR.

- **Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2021 – 2027** - pozičný dokument identifikuje z pohľadu Európskej komisie hlavné rozvojové potreby s možnosťou financovania opatrení v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR. Zároveň tento dokument predstavuje základ pre negóciácie s Európskou komisiou k Partnerskej dohode a operačným programom SR na roky 2021 – 2027.
- **Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2021 – 2027.**
- **Integrovaný regionálny operačný program „IROP“** - predstavuje programový dokument SR pre programové obdobie 2021 – 2027, ktorého globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.
- **Sektorový operačný program**, ktorý je strednodobý dokument vypracovaný pre vopred určené sektory.
- **Regionálna integrovaná územná stratégia 2021-2027.**
- **Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja (PHRSR BBSK)**, ktorý je strednodobý programový dokument, je v súlade s cieľmi a prvoradými potrebami ustanovenými v národnom pláne a s podkladom na vypracovanie príslušného regionálneho operačného programu. Jeho vypracovanie zabezpečuje príslušný samosprávny kraj.
- **PHRSR obce**, ktorý je strednodobý programový dokument spracovaný na úrovni obce.
- **Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001- aktualizácia 2020.**
- **Národný program reforiem Slovenskej republiky 2022.**
- **Partnerská dohoda Slovenskej republiky na programové obdobie 2021 – 2027.**
- **Stratégia rozvoja dopravy SR do roku 2030.**
- **Program odpadového hospodárstva.**
- **Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2030.**
- **Koncepcia výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov vrátane rozvoja stredoškolského a vysokoškolského vzdelávania.**

c) Nadnárodnej úrovni

Programové dokumenty EÚ fondov tvoria:

- **Stratégia EÚ 2030** - Cieľ: konkurencieschopnosť, zamestnanosť a hospodársky rast.
- **Spoločný strategický rámec EK.**
- **Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom).**
- **CENTROPE – Správa o regionálnom rozvoji.**

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- **CENTROPE – Nástroj na hodnotenie potrieb infraštruktúry** – podpora konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT).
- **CENTROPE – Stratégia ľudského kapitálu.**
- **CENTROPE – Stratégia v oblasti vedomostného regiónu.**
- **CENTROPE – Stratégia v oblasti priestorovej integrácie a Akčný plán národného programu reforiem SR 2030.**
- **CENTROPE – Stratégia v oblasti kultúry a cestovného ruchu.**
- **Národný (regionálny) rozvojový plán (RDP – Regional Development Plan)**, ktorý je hlavným dokumentom pre vyjednanie podpory zo štrukturálnych fondov EÚ.
- **Rámec podpory spoločenstva (CSF – Community Support Framework)**, ktorý bude vytvorený na základe **Národného rozvojového plánu** v spolupráci s Európskou komisiou, je hlavným dokumentom vymedzujúcim poskytnutie podpory zo štrukturálnych fondov EÚ.
- **Sektorové operačné programy (SOP – Sectoral Operation Programme)**, ako taktické dokumenty vytvorené na úrovni ministerstiev, ktoré rozpracovávajú problémové celky stratégií majúcich plošný (celoštátny) charakter, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov EÚ.
- **Regionálne operačné programy (ROP – Regional Operation Programme)**, ako taktické dokumenty, ktoré budú spracované na úrovni regiónov NUTS II a rozpracovávajú tie problémové celky stratégií, pre ktoré bude žiadané spolufinancovanie zo zdrojov EÚ.
- **Strategické usmernenia Spoločenstva (SUS) – ROP** odráža 1 usmernenie SUS t. j. „urobiť Európu a jej regióny atraktívnejším priestorom pre investície a prácu“, a súčasne 3 usmernenie SUS t.j. „vytvorenie väčšieho množstva a kvalitnejších pracovných miest“.

Zdroje a dokumenty:

V súlade so snahou SR o znižovanie rozdielov na úrovni rozvoja jednotlivých regiónov boli východiskom pri príprave PHRSR obce Rudno nad Hronom vyššie uvedené strategické dokumenty:

Podporné materiály:

Pri vypracovaní PHRSR obce Rudno nad Hronom boli použité aj prognostické údaje vypracované Ministerstvom výstavby a regionálneho rozvoja SR. Hlavnou úlohou prognostických údajov je podporiť vypracovanie tohto programu a zabezpečiť tým zvýšenie efektívnosti procesov strategického plánovania a kvality tohto dokumentu. Toto zabezpečenie je dané prepojením systému strednodobého výhľadu hospodárskeho a sociálneho vývoja a vecnej roviny strategického plánovania.

Obec Rudno nad Hronom má nasledovné možnosti čerpania mimorozpočtových zdrojov na dosahovanie svojich cieľov a priorít v zmysle stanovených tematických cieľov stratégie Európa 2030 a prioritných oblastí Pozičného dokumentu:

- **Partnerská dohoda** (ďalej len „PD“), ako obdoba súčasného „Národného strategického referenčného rámca“, obsahuje záväzky členského štátu, že pridelené

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

alokácie pre politiku súdržnosti EÚ sa využijú na implementáciu stratégie Európa 2030. Partnerská dohoda obsahuje aj návrh operačných programov.

- **Operačné programy** (ďalej len „OP“) sú hlavným riadiacim nástrojom pre využívanie fondov EÚ a zabezpečenie naplnenia cieľov Stratégie Európa 2030, ktoré vypracovala EK tzv. „kondicionality“, t. j. podmienky, ktoré musia členské štáty splniť; jednak sú to podmienky ex ante, ktoré musia byť zavedené pred poskytnutím prostriedkov z fondov, ako aj podmienky ex post, podľa ktorých bude uvoľnenie dodatočných prostriedkov z fondov závisieť na výkonnosti a dosahovaní cieľov „Stratégie Európa 2030“.

Tematické ciele v súlade so stratégiou Európa 2030 sa zameriavajú na:

- 1) posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií;
- 2) zlepšenie prístupu k informáciám a komunikačným technológiám a zlepšenie ich využívania a kvality;
- 3) zvýšenie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov a poľnohospodárskeho sektora (v prípade EPFRV) a sektora rybného hospodárstva a akvakultúry (v prípade EFNRH);
- 4) podporu prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch;
- 5) podporu prispôsobovania sa zmenám klímy, na predchádzanie a na riadenie rizík;
- 6) ochranu životného prostredia a presadzovanie efektívneho využívania zdrojov;
- 7) podporu udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach;
- 8) podporu zamestnanosti a mobility pracovnej sily;
- 9) podporu sociálneho začlenenia a na boj proti chudobe;
- 10) investovanie do vzdelania, zručností a celoživotného vzdelávania;
- 11) zvyšovanie inštitucionálnych kapacít a efektivity verejnej správy;
- 12) zlepšenie zdravotnej starostlivosti;
- 13) posilnenie hospodárskeho riadenia a to v záujme stability a zjednotenia;
- 14) vytvorenie dohody pre jednotný trh;
- 15) podporu environmentálnej udržateľnosti;
- 16) rast, ktorý sa bude uskutočňovať prostredníctvom znalostí (ide o posilnenie postavenia jednotlivcov);
- 17) posilnenie európskeho výskumného priestoru; zvýšenie závažnosti otázky financovania výskumu a vývoja;
- 18) zvyšovanie inovácií a tvorivosti;
- 19) zlepšenie demografickej situácii so zameraním výziev spojených so starnutím, migráciou a integráciou;
- 20) zlepšovanie aktívneho prístupu k príst'ahovaleckej politike;
- 21) lepšie kontrolovanie a zlepšovanie prístupu v spoločnej európskej príst'ahovaleckej politike- zabezpečenie dôveryhodného systému riadenia vonkajších hraníc EÚ vrátane koordinovaného systému vydávania víz štátnym príslušníkom tretích krajín; lepšie zabezpečenie vnútornej bezpečnosti EÚ v súvislosti s vonkajšou bezpečnosťou;
- 22) zabezpečenie energetickej bezpečnosti a opatrení v rámci zmien klímy: nová priemyselná revolúcia; hľadanie udržateľnej výroby energie; zníženie vonkajšej energetickej závislosti EÚ;
- 23) vedenie boja proti zmenám klímy;
- 24) vytvorenie európskeho bezpečnostného modelu; vytvorenie obranného modelu;

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- 25) budovanie kultúry spolupráce: bezpečnosť ako nadnárodný verejný záujem;
26) zvýšenie hospodárskej konkurencieschopnosti Európy atď.

Pozičný dokument definuje nasledujúce prioritné oblasti:

- podnikateľské prostredie priaznivé pre SMART technológie a inovácie;
- infraštruktúra pre hospodársky rast a zamestnanosť;
- rozvoj ľudského kapitálu a zlepšenie účasti na trhu práce;
- trvalo udržateľné a efektívne využívanie prírodných zdrojov;
- moderná a profesionálna verejná správa.

Priority stanovené v Pozičnom dokumente boli použité ako podklad pre prípravu najdôležitejších strategických dokumentov SR pre čerpanie fondov EÚ: Partnerskej dohody a operačných programov.

Štruktúra operačných programov

P.č.	Operačné programy	Riadiaci orgán	Sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom	Tematický cieľ / Investičná priorita	Fond EÚ
1	Výskum a inovácie (VaI)	MŠVVŠ SR		1a, 10	EFRR, ESF
			MH SR	1b, 3	
2	Integrovaná infraštruktúra (II)	MDVRR SR	MF SR	2 7a,b,c,d	KF, EFRR
3	Ľudské zdroje (ĽZ)	MPSVR SR	MV SR	9	EFRR, ESF
				8,9,10,	
			MZ SR	9a	
4	Kvalita životného prostredia (KŽP)	MŽP SR	MŠVVŠ SR	10	KF, EFRR
			MDVRR SR	4c	
			MH SR	4,7e	
				4,5,6,	
			MV SR	5b	
5	Integrovaný ROP (IROP)	MPaRV SR	MK SR	6c	ESF, EFRR
			VÚC	5,6,7,9,10	
				5,6,7,9,10,	
6	Efektívna verejná správa (EVS)	MV SR		11	EFRR, ESF
7	Technická pomoc (TP)	ÚV SR		11	EFRR
8	Rozvoj vidieka	MPaRV SR			EPFRV
9	Rybné hospodárstvo	MPaRV SR			EFNRH
10	Európska územná spolupráca	RO budú určené zo strany EK			EFRR
11	Interact, Urban	RO budú určené zo strany EK			EFRR

Uplatnenie integrovaného prístupu rozmer – 1

Rôzne aspekty života obce – environmentálny, hospodársky, sociálny a kultúrny – sú vzájomne prepojené a úspech v rozvoji samosprávy možno dosiahnuť len prostredníctvom integrovaného prístupu. Opatrenia týkajúce sa fyzickej obnovy sa v PHRSR skombinovali s opatreniami zameranými na podporu vzdelávania, na podporu hospodárskeho rozvoja, sociálneho začleňovania a s opatreniami týkajúcimi sa ochrany životného prostredia. Predpokladom toho je rozvoj silných partnerstiev medzi miestnymi

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

obyvateľmi, občianskou spoločnosťou, miestnym hospodárstvom a rôznymi úrovňami správy. Takýto prístup je osobitne dôležitý v súčasnosti vzhľadom na vážnosť problémov, pred ktorými momentálne samospráva stojí. Tieto problémy siahajú od konkrétnych demografických zmien cez dôsledky hospodárskej stagnácie v súvislosti s tvorbou pracovných miest a sociálnym pokrokom až po dôsledky zmeny klímy. Reakcia na tieto problémy bude mimoriadne dôležitá na dosiahnutie inteligentnej, udržateľnej a inkluzívnej spoločnosti, ktorá je cieľom Stratégie Európa 2030.

rozmer – 2

PHRSR obce Rudno nad Hronom integruje všetky dokumenty na miestnej úrovni ako aj ciele a priority národných strategických dokumentov a dokumentov EÚ. PHRSR obce Rudno nad Hronom na roky 2023 - 2028 integruje a nadväzuje na predchádzajúce PHSR obce a na viacročný rozpočet. PHRSR obce vychádza a integruje strategické dokumenty na národnej úrovni, akou je napr. Partnerská dohoda, ktorá určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority Stratégie Európa 2030 a Pozičného dokumentu Európskej komisie. Priority obsiahnuté v Partnerskej dohode a PHRSR sú v súlade aj s Programom SR, v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičnými fondmi ako aj v súlade s Integrovaným regionálnym operačným programom „IROP“. Ďalej PHRSR integruje a vychádza zo strategických dokumentov EÚ: zo Stratégie EÚ 2030; z Nariadenia EK (Všeobecné nariadenie, nariadenie k fondom), z programov CENTROPE – Správy o regionálnom rozvoji, CENTROPE – Nástroja na hodnotenie potrieb infraštruktúry – ide o podporu konkurencieschopného regionálneho rozvoja (INAT). PHRSR je aj v súlade s CENTROPE – Stratégiou ľudského kapitálu, CENTROPE – Stratégiou z oblasti vedomostného regiónu, CENTROPE – Stratégiou z oblasti priestorovej integrácie a obsah vychádza aj z Akčného plánu a z Koncepcie rozvoja občianskej spoločnosti.

rozmer – 3

Integrovaný prístup bol uplatnený pri procese spracovania strategického dokumentu, kde boli zohľadnené predstavy, potreby a požiadavky jednotlivých zainteresovaných skupín, ktoré sú zriadené v rámci pôsobnosti obce: poslanci OZ, starosta, komisie. Integrovaný prístup bol uplatnený v prípravnej fáze spracovania PHRSR. Následne bol integrovaný prístup uplatnený v rámci schvaľovacej fázy PHRSR, kde bol návrh dokumentu zaslaný zainteresovaným skupinám na záverečnú úpravu, doplnenie a odsúhlasenie.

rozmer – 4

Integrovaný prístup bol uplatnený v prípade finančného zabezpečenia jednotlivých priorít a cieľov. Financovanie sa realizuje z viacerých zdrojov – verejných a súkromných. Verejné zdroje uplatňujú integrovaný prístup z hľadiska horizontálneho ako aj vertikálneho. Z horizontálneho hľadiska predstavuje kombinovanie viacerých možných zdrojov EÚ (Operačných programov). Z vertikálneho hľadiska sú integrované zdroje EÚ, úrovne SR, VÚC a nakoniec na najnižšej úrovni miestnej samosprávy.

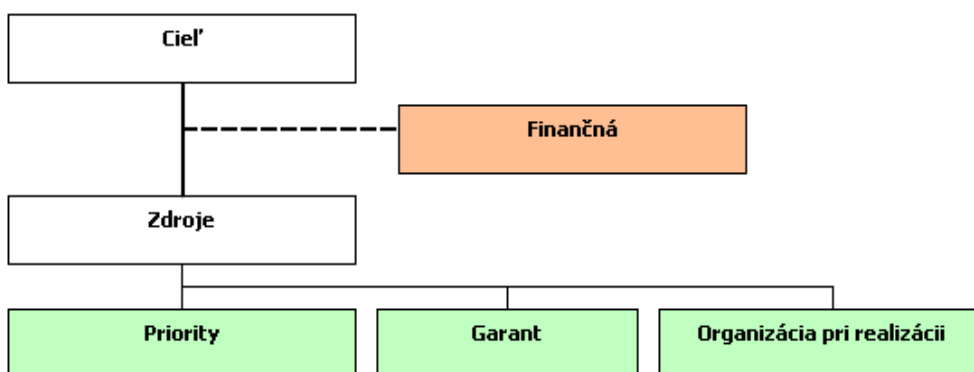
Jednotlivé strategické dokumenty sú vypracovávané vo vzájomnej nadväznosti a postupnosti.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

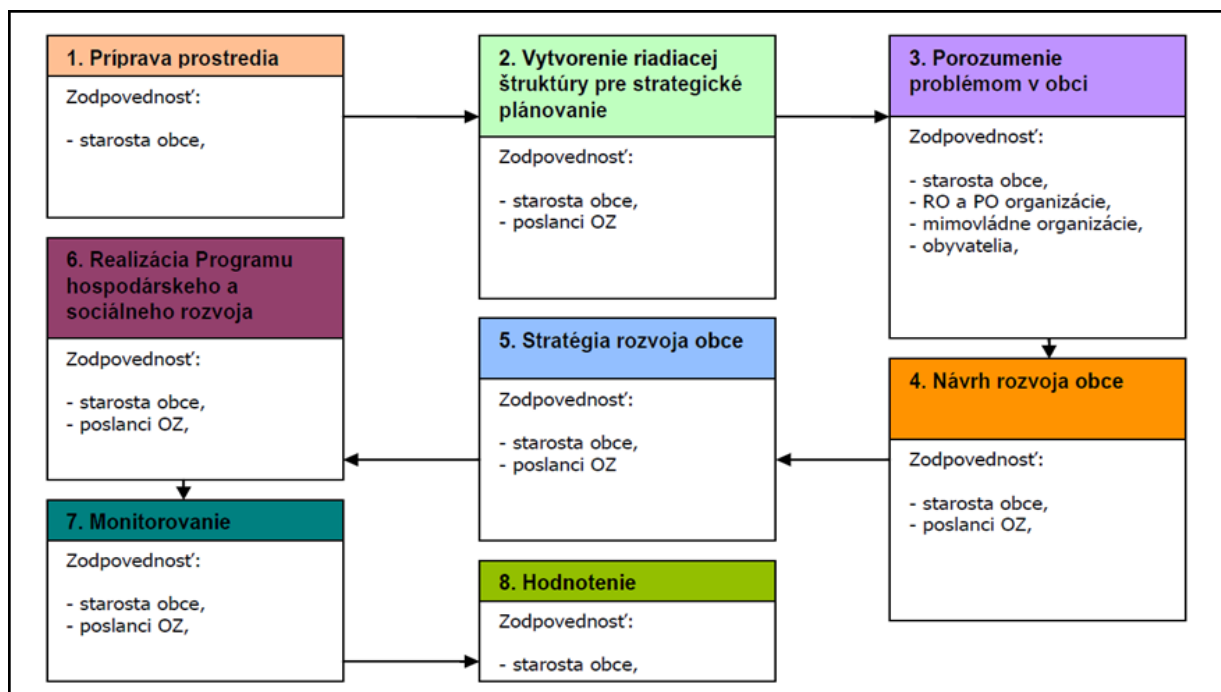
Osnovu PHRSR obce Rudno nad Hronom znázorňuje schéma 1.

Schéma 1 Osnova PHRSR obce Rudno nad Hronom

PHRSR obce Rudno nad Hronom sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Fázy strategického plánovania a definovanie zodpovednosti

Zdroj: Woleková, Mežianová, 2023, s.14 – 17.

Fáza 1: Inventarizačná, analytická a prognostická časť tvorby PHRSR

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

V tejto fáze PHRSR nadväzuje na kľúčové zameranie/vízie a na hlavný cieľ, na kľúčové výzvy, problémy, impulzy a na možné riešenia. PHRSR vo svojom obsahu poskytuje súbor analýz, zozbieraných zdrojov a informácií o obci Rudno nad Hronom pre ďalšiu tvorbu a implementáciu stratégie. Pri realizácii analytickej časti bola využitá SWOT analýza doplnená o údaje, ktoré sú relevantné pre tvorbu samotného dokumentu PHRSR.

Jednotlivé analýzy obsahujú socioekonomické analýzy, územno-technické analýzy, prírodno-environmentálne analýzy zamerané na analýzu prírodného prostredia a inštitucionálno-organizačné analýzy. Na základe parciálnych analýz v tejto uvedenej štruktúre mohla obec Rudno nad Hronom identifikovať hlavné faktory a disparity rozvoja v území. V rámci SWOT analýzy si obec zadefinovala strategické smerovanie, priority a ciele PHRSR na roky 2023 – 2028.

Fáza 2: Strategická časť: Definovanie strategického smerovania, priorít a strategických cieľov PHRSR

Primárne analýzy o doterajšom vývoji a stave v obci Rudno nad Hronom predstavujú koncentrovaný zdroj informácií pre prioritné oblasti rozvoja obce, z ktorých následne vyplývajú opatrenia a ďalšie aktivity predložené pre riešenie jednotlivých problémových oblastí rozvoja. Podrobný plán konkrétnych aktivít je obsiahnutý v akčnom pláne. Jednotlivé akčné plány a projektové návrhy by mali naplňovať vízie obce. Sú spracované na úrovni činností, časovej a finančnej náročnosti. V rámci tohto kroku stratégie boli zosumarizované všetky výstupy PHRSR, ktoré boli predložené na participatívne pripomienkovanie obecnému zastupiteľstvu v Rudne nad Hronom. Navrhované zmeny boli doplnené a implementované do stratégie PHRSR.

Fáza 3: Programová časť: Návrh vlastnej stratégie- strategického prístupu, postupu a nástrojov na naplnenie vízie, hlavného cieľa, priorít a systému cieľov

V tejto fáze pre PHRSR bol identifikovaný prístup, postup a nástroje (opatrenia, aktivity, programy a projekty) v časovej následnosti a v priestorovej súvislosti pre realizovanie jednotlivých krokov stratégie. V tejto fáze obec navrhla vlastnú stratégiu, ktorá dosiahne naplnenie celého systému počnúc víziou až po systém cieľov PHRSR. Obec sa rozhodla presadzovať integrovaný prístup a zameriavať sa na inovačne orientované Smart stratégie rozvoja, ktoré poskytujú integrujúce tvrdé infraštruktúrne riešenia s mäkkými organizačnými, inštitucionálnymi a sociálnymi inováciami, ktoré využívajú najnovšie poznatky zo sociálnych, prírodných a technických vied a najmodernejšie technológie pre efektívny a udržateľný rozvoj a zabezpečenie kvality života obyvateľov a kvality podnikateľského prostredia. Implementácia Smart stratégie rozvoja nie je o zvyšovaní výdavkov, ale o efektívnejšom využívaní finančných zdrojov, ktoré obci majú priniesť úsporu v strednodobom a dlhodobom horizonte.

Fáza 4: Realizačná časť- Návrh vlastnej stratégie – strategického prístupu, postupu a nástrojov na dosiahnutie vízie a cieľov

V tejto fáze PHRSR je zamerané na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov, vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce formou akčných plánov.

Fáza 5: Implementačná časť: Nastavenie implementácie, financovania, monitorovania a vyhodnocovania PHRSR

V tejto fáze obec Rudno nad Hronom vypracovala podrobný plán implementácie stratégie, ktorá je obsiahnutá v PHRSR. Definuje harmonogram implementácie stratégie a v jeho rámci aj konkrétne úlohy pre implementáciu navrhovaných nástrojov vrátane subjektov zodpovedných za splnenie a určenie výstupov realizácie týchto úloh, ktorý je reprezentovaný akčným plánom implementácie. V rámci PHRSR je zabezpečený systém monitorovania a transparentného hodnotenia, čiže napĺňania cieľov stratégie a taktiež plán využitia zdrojov vrátane zostaveného finančného plánu implementácie stratégie. Obsahom PHRSR sa stali konkrétne činnosti a úlohy, ku každej činnosti a úlohe sú priradení partneri zodpovední za ich vykonanie a dôraz bol kladený aj na časový systém rozpočtového programovania územnej samosprávy.

Finančné zabezpečenie

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona 309/2014 Z. z., o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov, sa financovanie regionálneho rozvoja realizuje na troch úrovniach: na mikroregionálnej úrovni je možné rozvojové aktivity financovať jedine združovaním zdrojov nižšej úrovne, čiže obcí. Samosprávy nemajú spoločný zdroj financovania. V súčasnej situácii je možné rozvojové aktivity financovať a to buď z rozpočtov jednotlivých obcí v prípade individuálnych projektov alebo združením financií viacerých obcí v prípade spoločných projektov. V prípade financovania projektov majúci význam v kontexte priorit celého kraja zohráva významnú úlohu Banskobystrický samosprávny kraj a financovanie inštitúcií v jeho zriaďovateľskej kompetencii. Ďalšími doplnkovými zdrojmi, ktoré možno definovať na úrovni jednotlivých aktivít sú predovšetkým štrukturálne fondy EÚ. Ich využitie v rámci jednotlivých aktivít je možné stanoviť len indikatívne bez určenia výšky požadovanej podpory s cieľom prispieť ku koordinácii realizácie rozvojových aktivít.

- Pri zostavovaní finančného plánu a zaisťovaní finančnej podpory je potrebné zamerať sa na tie opatrenia, ktoré sú nedostatočne podporované zo štátneho rozpočtu, alebo nie sú podporované vôbec.
- Pri zabezpečovaní základných potrieb občanov postupuje samospráva podľa zákona číslo 369/1990 Z. z. O obecnom zriadení a v zmysle zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí v znení neskorších predpisov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- Na plnenie svojich úloh má obec okrem finančných prostriedkov poukázaných od štátu v rámci delimitácie k dispozícii nasledovné financie: príjmy z miestnych daní a poplatkov ako aj zdroje zo Štrukturálnych fondov EÚ.

Monitorovanie a vyhodnocovanie PHRSR

V rámci monitorovania sa budú identifikovať možné riziká a navrhovať opatrenia na ich zníženie. V procese monitoringu sa odporúča podľa Metodiky tvorby PHRSR verzie 1.0.3, ktorú vypracoval Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu vytvoriť monitorovací výbor. Monitorovací výbor bude tvoriť zvolená komisia životného prostredia, výstavby, územného plánovania, dopravy a služieb obce Rudno nad Hronom. Členovia komisie budú zodpovedať za plnenie priorít a cieľov PHRSR.

V systéme hodnotenia sa bude vypracovávať monitorovacia správa o realizácii priorít a cieľov PHRSR, ktorá bude hovoriť o úspešnosti plnenia priorít a cieľov. V rámci implementácie stratégie v rámci tejto aktivity bude potrebné vypracovávať aj finančný plán využitia zdrojov a finančný plán implementácie stratégie PHRSR. Finančný plán implementácie stratégie identifikuje finančné objemy, grantové, revolvingové, investičné, neinvestičné zdroje a spôsoby financovania projektov (vlastné zdroje, pôžičky, verejné financie, súkromné zdroje, grantové schémy a pod.)

Fáza 6: Prerokovanie a schvaľovanie PHRSR

Integrálnou súčasťou tejto fázy je prerokovanie a schvaľovanie PHRSR dotknutou verejnosťou a dotknutými orgánmi. V návrhu postupu a v harmonograme participatívnej tvorby a schvaľovania PHRSR je treba integrovať procesy strategického environmentálneho hodnotenia. Na základe preloženia Oznámenia o strategickom dokumente príslušný orgán stanoví rozsah hodnotenia podľa zákona č 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Takto spracovaný a schválený PHRSR obecným zastupiteľstvom je predložený príslušnému VÚC.

PHRSR sa skladá z hlavného dokumentu a príloh, ktoré sú jeho neoddeliteľnou súčasťou.

ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ

ČASŤ A

ANALYTICKO-STRATEGICKÁ ČASŤ

1. AUDIT ZDROJOV

1.1 Základná charakteristika obce Rudno nad Hronom a vymedzenie územia

Základné údaje o obci: Obec Rudno nad Hronom
Rudno nad Hronom č. 16
966 51 Rudno nad Hronom

- **Starosta obce:** PhDr. Marián Šurjanský
Telefón: +42145 68 56 253, 0905 995 052
Mail: starosta@rudnonadhronom.sk
- **Web:** www.rudnonadhronom.sk
- **Referentka:** Katarína Beniaková
Telefón: 045/68 56 253
e-mail: referentka@rudnonadhronom.sk
- **Ekonomka:** Božena Beihoffner
Telefón: 045/68 56 253
e-mail: ekonomka@rudnonadhronom.sk

Administratívne začlenenie:

- **Štát:** Slovensko
- **Kraj:** Banskobystrický
- **Okres:** Žarnovica
- **Región:** Tekov
- **Mikroregión:** Nová Baňa
- **IČO:** 00320986
- **Počet obyvateľov:** 528 (Stav k 31.12.2021)
- **Hustota:** 27,39 obyv. na km²
- **Rozloha:** 19,28 km² (1928 ha)
- **Nadmorská výška obce:** 220 m n. m.
- **Súradnice:** 48°25'12" S 18°41'10"V
- **Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku:** 1147

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Celá obec Rudno nad Hronom patrí pod mikroregión Novej Bane. Mikroregión Nová Baňa zahŕňa územie mesta Nová Baňa a obce ako sú: Brehy, Hronský Beňadik, Malá a Veľká Lehota, Orovnica, Rudno nad Hronom, Tekovská Breznica a Voznica. Celková rozloha obce je 1928 ha (obrázok 1).

Zdroj: https://sk.wikipedia.org/wiki/Rudno_nad_Hronom#/map/0

Obrázok 1: Kataster obce Rudno nad Hronom

Obec Rudno nad Hronom sa nachádza v Banskobystrickom kraji, v okrese Žarnovica. Zemepisné súradnice stredu obce sú: 48° 25' 12'' s. z. š., 18° 41' 10'' v. z. d. Katastrálne územie obce susedí s nasledovnými obcami: S- Žarnovica, SV- Voznica, SZ- Nová Baňa, JZ- Brehy (všetky patria okres Žarnovica), JV- Uhliská (Nitriansky kraj, okres Levice). Obec leží vo výhodnej polohe medzi mestami Nová Baňa (5 km JZ) a Žarnovica (7 km SV). Vzdialenosti iných vybraných miest sú: Žiar nad Hronom (26 km), Banská Bystrica (64 km), Banská Štiavnica (23 km), Partizánske (47 km), Levice (33 km), Zlaté Moravce (28 km), Nitra (58 km). Najvyšším bodom katastra je vrch Veľký Žiar (855,8 m n.m.), najnižším hladina Hrona (okolo 200 m n. m.).

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Erb obce

Erb obce vychádzajúci z pečate obce z roku 1841 pozostáva z modrého štítu, v strede je zlatá ruka držiaca zlatý bič, nad ňou je strieborný lev, vľavo dole sa nachádza strieborné čerieslo a dole je strieborný lemeš. Zaujímavé na erbe je to, že aj napriek tomu, že v obci nikdy poľnohospodárstv nezohrávalo významnú úlohu, má v erbe aj symboly roľníctva.

Vlajka obce

Vlajka obce Rudno nad Hronom má podobu štyroch pozdĺžnych pruhov modrého, bieleho, žltého a modrého. Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t. j. dvomi zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Farebnosť pruhov na vlajke je daná farbami obecného erbu.

Pečať obce

Pečať obce Rudno nad Hronom je okrúhla. V jej strede sa nachádza obecný erb vo zvýraznenom kruhopise OBEC RUDNO NAD HRONOM (Zdroj: *heraldickýregister.sk*)

1.2 História obce

Územie stredného Pohronia, kde vznikli viaceré osady, takmer celé patrilo do Tekovskej župy, ktorá mala hlavné sídlo v Leviciach. Prvé historické dokumenty hovoria o tom, že v roku 1075 kráľ Gejza I. založil opátstvo Sv. Benedika, ktorý bol prvým kolonizátorom stredného Pohronia. Druhý bol ostrihomský arcibiskup, ktorý si za miesto správy svojich majetkov zvolil Svätý kríž. Obce sa nevyvíjali rovnako. Jedna rýchlejšie, druhá menej, podľa svojho prajnejšieho zemepisného položenia, podľa kvality pôdy, podľa veľkosti chotára a podľa bohatstva prírody či už vo vnútri zeme, alebo na jej povrchu.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

V tomto období sa tu začali usadzovať prví obyvatelia, ktorí zakladali dvory (majere), kľčovali lesy a obrábali z lesov pretvorenú ornú pôdu. Postupom času sa začali formovať i prvé obce pri samom Hrone. Obyvateľov Pohronia pomenovali Pohronci. Najstaršia cesta viedla pozdĺž Hrona a vytvárala sa proti prúdu rieky. Podľa listiny z roku 1075 opátstvo vo Svätom Beňadiku dostalo majetky v Susoli na ľavom brehu Hrona a na jeho pravej strane boli majetky ostrihomského arcibiskupa. Obidvaja vlastníci potrebovali prístup k svojim územiám, a tak si postupne kľiesnili prístup ku Svätému Krížu. Južné cipy hôr štíavnických a Inovca, pri Sv. Benediku ako sa uvádza k knihy „*Kremnica, Nová Baňa a okolie*“, ktorú zostavil a napísal Ján Bornemisza- školský inšpektor sa dozvedáme, že priechod cez úzku tzv. „*Slovenskú bránu*“ pri Sv. Benedikovi (terajšom Hronskom Beňadiku) bol ťažký. Hovorí tiež o tom, že toto územie už patrilo Slovanom Slovákom. V dobe Veľkomoravskej ríše patrilo k nitrianskemu biskupstvu. V Rudne nad Hronom v susedstve Novej Bane sa uvádza, že na kopci Hrádok stál nejaký pohraničný hrad Svätopluka.

Obec vznikla pred založením Novej Bane. Prvá písomná zmienka o vzniku osady Rudna siaha do roku 1147, kedy sa tu údajne usadil oddiel porýnskych križiakov vracajúcich sa z Palestíny. Tieto informácie sú uvedené v Monografii Tekovskej župy (Bars vármegye monográfiája, Budapešť). Obec sa spomína pod názvom Barsrudnó (Tekovské Rudno). Iní autori uvádzajú ako najstarší písomný údaj o obci správu z roku 1283, kde sa obec spomína pod názvom Ruda. V latinských archívnych listinách sa spomína pod menom Rudein alebo Rudeyn. Obyvatelia okolitých obcí dali jej pomenovanie Rudnuo. Neskôr v roku 1283 sa Rudno s ďalšími piatimi obcami spomína ako majetok zvolenského župana. V súpise pápežských desiatkov z rokov 1332–1337 je spomenutá obec Hrudna. Podľa tohto súpisu daj jej vtedajší farár osem grošov na financovanie križiackej výpravy na oslobodenie Palestíny od Turkov. Obec je majetkom Jacovho syna Michala, zvolenského župana spolu s ďalšími piatimi obcami. Neskôr sa spomína, že patrila zemanom z Kalnej. Od roku 1391 patrila obec panstvu Revište. Rudniansi boli poddanými dcéry Ľudovíta Veľkého, Márie, potom Ladislava Lévajského a od roku 1414 dcéry Jána Marótiho, ktorá Revište s celým k nemu patriacim panstvom dostala za 4000 zlatých do zálohy. Približne od roku 1393 sa v okolí Rudna začali koncentrovať ťažiarci a banskí robotníci nielen z okolitých miest Kremnice, Banskej Štiavnice a Pukanca, ale pravdepodobne aj z Bavorska, Saska a Tyrolska.

V roku 1431 tiahli cez územie stredného Pohronia i cez Novú Baňu od Prievidze husiti, ktorý vypálili spolu s Novou Baňou a Hronským Beňadikom aj okolité dediny v blízkosti hlavnej cesty. Za vojen husitských bola i obec Rudna niekoľkokrát vydrancovaná a vypálená.

Ďalšie boje medzi uhorskou kráľovnou Alžbetou a poľským kráľom Vladislavom Jágerským (1442) o uhorskú korunu mali nepriaznivé následky pre túto oblasť. Ján Jiskra, ktorého Alžbeta povolala na obranu záujmov svojho nedospelého syna Ladislava, vybudoval okrem iných aj pevnosť v Novej Bani, kde umiestnil posádku vojakov. Jiskrovi vojaci drancovali dediny. Obyvatelia Rudna i Brehov trpeli nielen následkami vnútornej vojny v Uhorsku, ale aj vymáhaním štátnej dane vyberačmi Tekovskej stolice.

V roku 1466 uhorský kráľ Matej Korvín zakázal vyberať od Brežanov dane. So zreteľom na ich veľkú chudobu oslobodil ich panovník roku 1470 od platenia akýchkoľvek poplatkov a daní. Sprisahanie uhorskej šľachty voči Matejovi Korvínovi roku 1471, ktorá sa usilovala dosadiť na uhorský trón poľského kráľa Kazimíra, vyústilo do otvorenej vojny. Pri svojom ťažení stredným Pohroním obsadil Kazimír hrady v Šášove, Revišti, Tepliciach a v Bzenici. Jeho posádky znovu drancovali obyvateľov okolitých dedín.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Obyvateľov Pohronia pomenovali Pohronci. Prvé písomné zmienky o usadzovaní sa výlučne Slovákov sa datujú zo začiatkov 14. storočia. Významnú úlohu v rozvoji priemyselnej výroby na strednom Pohroní v tomto období zohrala aj ťažba rúd na strednom Pohroní a farebných kovov v Novej Bani, Rudne nad Hronom, Brehoch a Píle. Odpadový miestny kameň sa začal využívať v stavebníctve. Rozsiahle bukové lesy podnietili vznik viacerých sklární. Vrchol baníctva zaznamenávame v tejto lokalite v 14. storočí. Najstaršia cesta viedla pozdĺž Hrona a vytvárala sa proti prúdu rieky. Do vlastníctva Novej Bane prešla v roku 1536. Postupne sa stredné Pohronie stalo regiónom vyznačujúcim sa značnou hustotou osídlenia. Druhú polovicu 15. storočia charakterizuje v tejto oblasti úpadok baníctva zapríčinený okrem vnútorných nepokojov v Uhorsku aj prenikaním spodných vôd do štôlní a šachtíček.

Ďalším kolonizátorom bol uhorský panovník a majitelia hradu Šášov a Revište. Vtedy tu sídlila rodina Dóczyovcov, ktorá vlastnila obidva hrady najdlhšie. Od roku 1490 bolo Rudno poddanskou obcou dóciovskej rodiny, ktorá je známa pomerne krutým zaobchádzaním s poddanými. Zaujímavé je, že v roku 1564 prestúpil zemepán Gabriel Dóczy na evanjelické vierovyznanie, čo museli podľa zásady koho panstvo, toho náboženstvo akceptovať i jeho rudnianski poddaní. Dóczyovci nerešpektovali privilégia bankských miest. Vzrastajúci antagonizmus vyvrcholil otvoreným konfliktom v roku 1509 povstaním Novobančanov na čele s richtárom Themelom Mezerom; napadli a poranili kastelána z Revišťa v osade Kopanice pri vyberaní poddanských dávok. Dóczyovci začali v roku 1520 otvárať bane v Dolných Hámroch a Horných Hámroch a rozširovali ich na úkor novobanského chotára, proti čomu sa búrili Novobančania. Za odvetu im František Dóczy zničil vodné jarky. V druhom desaťročí 16. storočia začali rastúce útoky Turkov na južné hranice Uhorska, čo poznačilo i stredoslovenské bankské mestá a tým sa i Nová Baňa dostala do obrovskej hospodárskej krízy. Po bitke pri Moháči sa zhoršila situácia stredoslovenských bankských miest a ich okolia. Boje o uhorský trón medzi Ferdinandom I. Habsburským a Jánom Zápoľským prebiehali aj v oblasti Novej Bane a Hronského Beňadika. Pustošenie vojakov neobišlo ani Rudno nad Hronom.

Roku 1530 obsadili Novú Baňu oddiely Jána Zápoľského, vyrabovali mesto a okolie, spôsobili veľké škody na majetkoch. Turecké nebezpečenstvo pre túto oblasť sa zvýšilo po páde Budína roku 1541. V roku 1544 zaútočili Turci na hrad Levice a napádali okolie stredoslovenských bankských miest. Do Novej Bane, Hronského Beňadika a na iné miesta bola dosadená trvalá vojenská posádka. Najkrutejšie časy prežívala obec za nájazdov Turkov. Po prvý raz sa Turci zjavili v Rudne nad Hronom pravdepodobne v roku 1599, keď sa ich hlavný veliteľ pokúsil zajať bankské mestá. Obec bola niekoľkokrát vypálená a vydrancovaná. Roku 1663 turecký veľkovezír Mehmed Köprülü vyhlásil otvorenú vojnu Habsburgovcom a s ohromnou armádou tiahol na sever, čo vyvolalo veľký strach už aj na Pohroní. 3. augusta 1633 odvliekli z Rudna tri deti do zajatia. Pár rokov predtým odvliekli do zajatia 2 občanov. Keďže nebezpečenstvo Turkov sa stále stupňovalo, nariadil tekovský vicišpán 8. októbra Novobancom spolu s obyvateľmi žarnovického okresu a susedných dedín, aby dobre strážili priesmyk medzi Hronským Beňadikom a Žarnovicou. Na jar roku 1664 Turci vtrhli od juhu do Pohronia. Najväčšími postihnutými obcami túlajúcimi Turkami boli obyvatelia Brehov, nakoľko jediná cesta od Hrona k Pukancu viedla cez Breznicu (dnes Tekovská Breznica) a Brehy, preto ich Turci, keď tadiaľ prechádzali, neušetrili od spustošenia. V 15-ročnej vojne Habsburgovcov s Turkami (1593–1606) dosiahli spojené nemecko-uhorské vojská nad Turkami značné úspechy. Pod vedením Mikuláša Pálfyho dobyli v roku 1539 pevnosť Divín, Filákovu, Modrý

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Kameň, Sečany a pevnosti na južnej slovensko-tureckej hranici. Dňa 8. októbra Turci spustošili Hronský Beňadik a okolité dediny (Novú Baňu, Brehy a celé stredné Pohronie).

V druhom desaťročí 16. storočia postihli túto oblasť útoky Turkov, čo spôsobilo, že mnohé mestá sa dostali do hlbokoj hospodárskej krízy. Boje o uhorský trón medzi Ferdinandom I. Habsburským a Jánom Zápoľským prebiehali aj v oblasti Novej Bane a Hronského Beňadika. Hronskou dolinou prešli v roku 1605 Bocskaiove povstalecké vojská a v roku 1619 zaplavili celú Tekovskú župu vojská Gabriela Bethlena. V roku 1644 od Pukanca vo veľkom počte prenikli tureckí koristníci až po Žarnovicu a spustošili všetko, čo im do cesty prišlo. Preto podľa listu trubinského Ondreja Rosenauera zo 17. septembra v tom roku, po ich odchode pri Hrone ležiace dediny až po Žarnovicu boli úplne zničené a ich obyvatelia sa ukrývali v lesoch. Okrem Turkov ohrozovali túto oblasť i tzv. slobodní hajdúsi a v roku 1600 vtrhli do Novej Bane a na Brehy štyri oddiely hajdúchov, ktorí povraždili veľa obyvateľov. Ničivejšie bolo potom povstanie Gabriela Bethlena v rokoch 1619–1629. V júli na spojenectvo Bethlena s Turkami prepadli Breznicu, zajali tam viac ľudí a v auguste vypálili Orovnú a Brehy. O Rudne sme nenašli k tomuto daniu písomnosti.

V roku 1647, po vymretí dóciavskej rodiny revíštské panstvo od roku 1672 prevzala pod svoju správu banská komora. V dôsledku toho sa dostalo Rudno tiež pod jej správu ako poddanská obec. V máji roku 1664 zvíťazili cisárske vojská nad Turkami vo veľkej bitke pri Žarnovici. 10. augusta bojujúce strany podpísali pri Vásvari mier, avšak nepriniesol tejto oblasti očakávaný pokoj. Na jar v roku 1664 Turci znovu vtrhli od juhu do Pohronia. Zaujali Novú Baňu a boli by zaujali aj Kremnicu, keby ich cisársky generál Souches 16. mája nebol porazil pri Žarnovici v krvavom boji, v ktorom odpadol aj hlavný veliteľ Küçük Mehmed. Turci sa za túto svoju porážku pomstili Novej Bani a všetkým dedinám, cez ktoré ustupovali na juh. Obeťou ich zúrivosti sa stalo aj Rudno, ktoré najprv vydrancovali a potom vypálili. Pri tej príležitosti vypálili spolu s farou aj rudniansky kostol, z ktorého po ich odchode zostal iba popol. O tejto pohrome sa zmieňuje nielen Matej Bel, ale aj listina nájdená v základoch druhého rudnianskeho kostola. Roku 1675 zo svojich vlastných prostriedkov a zo zozbieraných milodarov postavila obyvatelia druhý kostol.

V roku 1710 zasiahol celé Uhorsko mor. Aj obec Brehy a okolie Novej Bane. Po veľkej živelné pohrome, ktorá nastala v roku 1746 (prietrž mračien, víchrica zničila lesy, na poliach bola zničená všetka úroda) boli okolité obce sústavne vykorisťované Novou Baňou.

Z 18. storočia vieme, že Rudno už v roku 1715 malo vlastný drevený mlyn. V roku 1755 malo iba 285, v roku 1761 malo 333 a v roku 1778 už len 282 obyvateľov slovenskej národnosti. Z týchto údajov možno usudzovať, že sociálne pomery v obci neboli priaznivé. Situácia sa zlepšila po tom, čo banská komora otvorila v rudnianskom chotári rudné bane, čo malo za následok rýchly vzrast obyvateľstva v Rudne a najväčší rozmach obce v jej histórii. V roku 1800 počet obyvateľov dosiahol 460. V tomto období sa začína v obci rozvíjať baníctvo a prvými usadlíkmi v obci boli baníci. V tom čase žilo v nej 29 poddanských a 68 nepoddanských rodín, 7 remeselníkov a 2 úradníci, čo poukazuje na prevahu banských zamestnancov nad feudálnymi roľníkmi. Medzi zachovalé štôlne a šachty patrí štôlna sv. Anny, Starý handel, Filipka, Nepomucká a iné. Zo sociálneho hľadiska bol pre dejiny Rudna významný rok 1848, kedy bolo celkom neočakávané v Uhorsku zrušené feudálne poddanstvo. Obyvateľstvo bolo oslobodené od všetkých svojich poddanských povinností (peňažných poplatkov, naturálnych dávok, povozníckych a ručných robôt). V dôsledku tejto významnej udalosti sa roľníci vymanili spod feudálneho

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

jarma Revištského panstva i kráľovskej banskej komory a stali sa plnoprávnymi vlastníkmi roľníckych usadlostí, na ktorých ich predkovia aj oni sami v minulosti krvopotne pracovali. Tento ohromný prevrat znamenal pre nich začiatok nového lepšieho a samostatnejšieho života, preto ho pochopiteľne s nevysloviteľnou radosťou uvítali. Táto ich radosť sa ihneď premenila na strach, keď sa Maďari na jeseň roku 1848 so zbraňou v ruke postavili proti panovníkovi. Rok 1848 prežilo Rudno nad Hronom ešte bez väčších otrasov, lebo boje medzi maďarskými revolucionármi a rakúskymi cisárskymi vojskami sa zatiaľ odohrávali len na západnom Slovensku. V januári roku 1849 sa však už bojové akcie presunuli i na stredné Slovensko. Veľmi nepokojné dni zažila obec v januári 1849, kedy zavítal do Rudna rakúsky plukovník Eduard Kolery so svojím bataliónom. Po tom ako priesmyku medzi Hodrušou a Banskou Štiavnicou porazil oddiel maďarských revolucionárov pod vedením hlavného veliteľa Artura Görgeyho, prenocoval na rudnianskej fare spolu so svojimi dôstojníkmi a vojakmi. Počas ich pobytu utrpeli obyvatelia veľké škody na majetku. Pred odchodom z obce podal plukovník Kolery miestnemu farárovi písomné potvrdenie na dôkaz svojho pobytu u neho a poďakoval sa mu za pohostinnosť. Po potlačení maďarského povstania v bitke pri Világosi 13. augusta 1849 sa život na Slovensku len pomaly vracal do normálnych koľají.

V roku 1872 baníctvo v obci začína zanikať. Istý Prokopec odkúpil stavby a zriadil v nich výrobu dutého skla, kryštálového, brúseného a leptavého, ktoré malo odbyt nielen u nás, ale i v zahraničí.

Za vpádu maďarských vojsk Béla Kúnových v roku 1919 bolo Rudno nad Hronom v hlavnej obrannej čiare našich vojsk. 19. a 20. júna 1919 bola obec zasypaná granátmi maďarských batérií. Boj si však nevyžiadal žiadne obete na ľudských životoch a zapríčinil občanom len malé hmotné škody. Po tom ako v priesmyku medzi Hodrušou a Banskou Štiavnicou porazil oddiel maďarských revolucionárov pod vedením hlavného veliteľa Artura Görgeyho, prenocoval na rudnianskej fare spolu so svojimi dôstojníkmi a vojakmi. Počas ich pobytu utrpeli obyvatelia veľké škody na majetku. Po roku 1922 slúžili zachované budovy sklárni ako textilná továreň, sklady domácich potrieb, výroba umelých stromčekov neskôr. Súčasný názov Rudno nad Hronom obec nesie od roku 1927.

V polovici 19. storočia Rudniansko-brežské ťažiarstvo zaniklo (na Brehoch okolo roku 1860). Veľkou pohromou pre obyvateľov Rudna boli i časté povodne a požiare.

Menšie územné celky tvorili okresy. V rokoch 1923 bol vytvorený novobanský okres, do ktorého boli zadelené obce ako Svätý Beňadik, Psiare, Orovnica, Breznica a Brehy. Násilná maďarizácia na prelome 19. a 20. storočia zasiahla aj slovenskú oblasť. Prvá svetová vojna nepriaznivo zasiahla aj do života Rudňanov.

Dňa 26. júla 1914 bola vyhlásená všeobecná mobilizácia. Odchod rudnianskych záložníkov bol určený na nedeľu 2. augusta o 7.00 osobitným vlakom, ktorý mal ísť od Hronskej Breznice. V sobotu 1. augusta odpoľudnia sa zišli hutské robotníci, ako to robili vždy, keď bol lón (výplata), na pivo u Diamanta. Boli tu väčšinou muži postihnutí mobilizáciou a nechýbali ani dedinskí mládenci, ktorí mali rukovať. Účtovník sklárne Ondryška využil túto príležitosť, aby svojím prednesom povzbudil rukujúcich. V nedeľu ráno 2. augusta odprevádzala mužov celá dedina. Z obce odchádzalo 120 mužov. Blížil sa nový školský rok, ale v Rudne nemal kto učiť. Učiteľ Ondrejka narukoval na manévre a ešte sa nevrátil a novozvolený učiteľ obecnej školy M. Valko narukoval v prvom turnuse po všeobecnej mobilizácii. Tak obecné zastupiteľstvo zvolilo na čas neprítomnosti učiteľku Schumannovú, ktorá po slovensky nevedela, alebo nechcela vedieť, a tá vyučovala všetky deti, aj deti z rím.kat. ľudovej školy. Už v roku 1915 sa začínajú prejavovať nedostatky v zásobovaní obyvateľstva. Chýba cukor, múka, masť, petrolej. Ba prejavuje sa aj

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

nedostatok obuvi a šatstva. Napospas hladu sú vystavené najmä rodiny narukovaných. Prísun potravín do obce je nepravidelný. Dochádza do troch obchodov v obci a nikto nevie, koľko toho prišlo a koľko bolo v skutočnosti rozdelené. Blokáda Nemecka anglickým vojnovým loďstvom sa prejavila nielen v nedostatku potravín, obuvi a šatstva, ale aj nedostatkom surovín pre výrobu vojenského materiálu. Preto rakúska vláda siahla po miestnych zdrojoch. Všetko, čo bolo z medi, cínu, bronzu, podliehali rekvirácii. Zo sklárne boli zrekvirované agregáty na výrobu elektriny, po dedine museli odovzdávať medené kotlíky, mažiare. 16. septembra boli zrekvirované i naše zvony – z kostola dva – Imrich (najväčší), Martin (najmenší), z kalvárie i z kaplnky sv. Anny. Katastrofu v zásobovaní znásobila i mimoriadna suchota v r. 1917. Od mája do septembra nepadla ani kvapka. Neurodilo sa obilie, nebolo sena. Jačmeň bol taký nízky, že ho museli rukami trhať ženy, starci a deti. Vláda povolila pásť dobytok po štátnych lesoch a povolila stínať i niektoré listnaté stromy – brezu, vrbu- kvôli kŕmeniu dobytká. Na jeseň toho roku sa rozšírila u dobytká slintačka a krívačka. Liekov nebolo, a tak sa v mnohých prípadoch choroby preniesli i na ľudí.

Už na jar 1917 prichádza domov z ruského zajatia niekoľko ľudí. Po mesačnej dovolenke musia znova na front. Na jeseň tohto roku zúri i španielska chrípka, ktorej aj v Rudne podľahlo niekoľko občanov, hlavne v staršom veku.

Po vyhlásení československej republiky občania obce dlho nevedeli, kam patria. Budapeštianske noviny, ktoré do obce stále dochádzali, prinášali správy o tom, ako si Slováci v rámci Uhorska budú spravovať svoje veci sami, v svojej reči a so svojimi úradníkmi. Historický zápas o Slovensko a jeho hranice sa v obci veľmi neodrazil. Starost o živobytie odvádza ich pozornosť od udalostí mimo obce a tlačí ich bieda, ktorá je väčšia, pretože vráťivší sa vojaci zvýšili počet hladujúcich. Ak sa aj vyskytla nejaká pracovná príležitosť, táto platená tzv. bielymi peniazmi, ktoré všeobecne budili pochybnosti o ich hodnote. Hlad, bieda a choroby, ktoré zrástli počas vojny, postihla obec znovu. V roku 1845 obec vyhorela. Následkom svetovej vojny sa prejavili v obci v hospodárskej oblasti. V rokoch 1929–1933 v časoch hospodárskej krízy ČSR sa najmä na Brehoch zvyšovala nezamestnanosť a bieda.

V období druhej svetovej vojny sa v roku 1944 zapojili do ilegálnej práce na Rudne viacerí občania. Mnohí obyvatelia sa zúčastnili na bojoch proti fašistom či už ako partizáni, alebo radoví vojaci.

Vypuknutie II. Svetovej vojny pospolitému ľudu prinieslo ďalšie utrpenie a žiaľ. Viacerí Rudňania sa zapojili do SNP, ale boje tu neprebíhali. Vojnové udalosti si vyžiadali životy 15 miestnych obyvateľov. Obyvatelia obce sa zúčastnili aj na protifašistickom odboji. Po vyhlásení Povstania 28. augusta prevzal správu obce 30. augusta revolučný národný výbor. Obyvatelia obce s Povstaním súhlasili a podporovali ho. Muži museli podľa mobilizačnej vyhlášky narukovať. Po potlačení SNP v 29. auguste 1944 zavládol v obci strach a neistota pred represáliami gestapa, ktoré malo sídlo v Novej Bani. Sovietska armáda 3. januára 1945 oslobodila Tekovskú Breznicu, no na Brehoch sa odohrala obrovská prestrelka. Brehy 29. augusta 1944 boli oslobodené, ako i ďalšie obce, ktoré sa pustili do ďalšieho budovania i budovania ľudovodemokratického československého štátu.

Z dejín baníctva

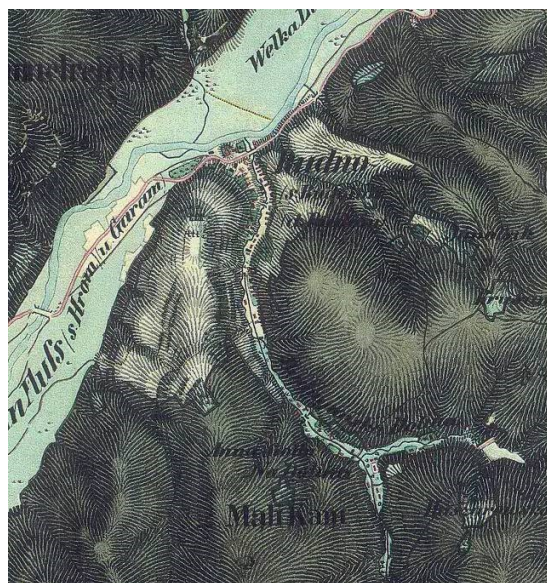
Počiatky baníctva v obci siahajú hlboko do stredoveku. Nad obcou dominuje bohato zrudnený kopec Chlm (725,9 m n. m.), ktorý bol v minulosti výrazne poddolovaný, údajne až 8 štôľňami: Anna, Anna Anhang, Beatrix a Henrica, Filipi (Filipka), Nový

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Nepomuk, Jozef, Adalberti, Johan de Deo. Dôležitý pre Banskú komoru bol hlavne výskyt striebrozlatých žíl. Spomína sa však aj ťažba železnej rudy, či rôznych iných minerálov a hornín. Baníctvo v obci pre nízku výnosnosť ťažby postupne zaniká v rokoch 1870 – 1871. Začiatkom 20. stor. sa ešte istý čas zo starých štôlní využíval keramohalit a železný kyz na výrobu okrovej farby. Nachádzali sa tu strieborné pyritové rudy v doline Chválna v Tekovskej Breznici cez vrch Chlm na Brehoch až po Rudno nad Hronom. Okrem striebra sa tu nachádzali i rudy zlata. Rudné žily tejto oblasti sa tiahnu skoro rovnobežne s údolím Hrona v pyroxenandezite. Popri drahých kovoch sa tu nachádzali aj zinok, olovo, meď, či železo. Podľa záznamov hlbinné baníctvo v tejto oblasti začalo neskôr – až v pol. 18. stor. Avšak už od stredoveku tu pomerne intenzívne prebiehala povrchová ťažba, preto tu zostalo pomerne veľa píng, prepadlísk a vetracích komínov. Táto oblasť je rajom pre zberateľov polodrahokamov, hlavne kryštálov a ametystov, ktoré sa dajú nájsť v miestach, kde zrudnenie smerovalo až k povrchu. Dĺžka chodieb všetkých baní je okolo 3,3 km. Väčšina dobývania bola však sústredená na výdatnú žilu Anna Božena na Rudne. Postupne však bolo miestne baníctvo stále viac stratové. Okolo roku 1860 sa úplne zastavila razba nových chodieb a po niekoľkých rokoch spracovania hlušiny stratili prácu na Brehoch a Rudne aj poslední baníci.

Banské diela boli v stredoveku razené ručne. Razili sa s použitím tradičných nástrojov, ktorými boli kladivká a železka. Začiatkom 19. storočia začalo miestne baníctvo stagnovať až postupne zaniklo v roku 1872.

*Zdroj: © 2nd Military Survey, Section No. 30-42, Austrian State
Archive/Military Archive, Vienna*

Obrázok 2 Portál a ústie dedičnej štôlnie
Anna Božena

Obrázok 3 Obec Rudno nad Hronom
na mape z 2.vojenského mapovania
Uhorska (1844)

V rokoch 1840 – 1854 pracovalo v Rudniansko-brežskom ťažiarstve okolo 70 robotníkov. Za ten čas vyprodukovali 33,125 kg jemného zlata a 953,68 kg jemného striebra. Náklady však boli omnoho vyššie a strata predstavovala viac než 66 000 zlatých. Ťažba drahokovových rúd na žile Anna v Rudne definitívne skončila v r. 1876. Do roku 1933 pokračovala v štôlni Anna-Božena ťažba prírodných farbív – okru a keramohalitu,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

ktoré sa usadzovali v banských chodbách. Baníctvo na rudných žilách Gottes Gabe, Nussbaum, Ladislav a Viktória v Liešnej doline a v Schranzenbergu na svahoch Agrašu patrí k najmladšej etape banského podnikania v pukaneckom rudnom poli. Prvé konkrétne údaje o tunajšej ťažbe pochádzajú z druhej polovice 18. stor. Vertikálny dosah podzemných baní a dobývok bol 180 m, od úrovne štólne Johann Evangelista (439 m n.m.) až po šachtice na hrebeni nad štôlnou Gottes Gabe (620 m n.m.). Celková dĺžka chodieb v lešnianských baniach je okolo 3,3 km. V Liešnej doline sa v tom čase využívali tiež technické a vodohospodárske zariadenia. Menšia vodná nádrž sa nachádzala poniže Dolnej štólne Gottes Gabe (zachovali sa zvyšky hrádze). Asi o 500 metrov nižšie v smere toku Lešnianskeho potoka stáli stupy. Vodu z tajchu k nim privádzal náhonový vodný jarok. Základy stúp sú dodnes viditeľné. Upravená ruda sa vozila do Žarnovickej Huty na vozoch s volskými záprahmi cez „Dobiasove kopaničky“ v Brehoch a ďalej ľavou stranou Hrona cez starý most v Rudne nad Hronom. Ťažba rúd a práca v stupách tu bola ukončená v druhej polovici 19. stor. K posledným pokusom o oživenie novobanského baníctva došlo v prvej polovici 20. storočia. Ťažbu mala prevádzkovať banská a hutná spoločnosť Montania so sídlom vo Zvolene. Bane otvorili v apríli 1936, plánovala sa oprava Hronskej dedičnej štólne, prípravné práce však v júni 1939 kvôli riziku investovania a neistým politickým pomerom zastavili. Z hodnotení ložiskových pomerov Štátnym geologickým ústavom v 50. a 90. rokoch 20. storočia vyplýva jednoznačná ekonomická neperspektívnosť rudných žíl v novobansko-pukaneckej oblasti.

Skupina nadšencov a partia dobrovoľníkov z Rudna nad Hronom v roku 2015 vybuďovala do dedičnej štólne Anna Božena nový vstupný portál z novobanského ryolitu.

V okolí Rudna nad Hronom sa zachovalo mnoho povrchových aj podpovrchových banských diel a bansko-technických zariadení, ktoré dnes možno považovať za vzácne technické a kultúrne pamiatky. Žiaľ, väčšina z nich nie je v súčasnosti zabezpečená proti možným pádom, prepadom alebo závalom, nie sú označené ani varovnými tabuľami. Nebezpečné sú najmä otvorené šachty a kolmé vetracie komíny v blízkosti lesných chodníkov a turistických trás. Pri ich prehliadke treba zachovať zvýšenú opatrnosť, alebo sa im v teréne radšej vyhnúť. Návšteva nezabezpečeného banského podzemia je pre „bežných“ návštevníkov a turistov zakázaná.

Povrchové dobývky na žilách Priečna a Johann De Deo- Filip sa nachádzajú v priestore hlavného hrebeňa Chlmu, južne od kóty 726 m n.m. V okolí Hulína až po Šlosberg je množstvo povrchových banských diel: píng, sledných rýh a dobývok z 13. a 14. stor. Sledujú mohutný východ žíl Johann De Deo- Filip, Goldschramm a Priečna. V závere doliny Šlosberg sa nachádzajú mohutné skalné bralá, ktoré vznikli súčasne s Priečnou žilou v poslednom štádiu sopečnej činnosti. Žila bola na východnom okraji skalného brala intenzívne povrchovo dobývaná, o čom svedčia mnohé zaujímavé až bizarné skalné útvary – zvyšky po povrchovej ťažbe. Postupne s pokračovaním ťažby do hĺbky tu boli vyhlbené mnohé šachtice a vetracie komíny, ktoré sú v súčasnosti otvorené a nebezpečné. V okolí píng na Hulíne a hrebeni Chlmu je možné nájsť mnoho svetlých úlomkov kremeňa – jaloviny zo zvyškov rudných žíl. Podľa nich je nazvaná tiež blízka lokalita „Biele skálie“ na severozápadnom výbežku hrebeňa Chlmu.

Štôlne v okolí chaty „Filipka“ v Hrdzavej doline. Z východnej – rudnianskej strany masívu Chlmu, v okolí poľovníckej chaty v Hrdzavej doline, sa nachádza niekoľko opustených banských diel, ťažiacich tunajšie rudné žily Filip, Goldschramm a Anna. Chata je prístupná autom po lesnej ceste z Rudna nad Hronom cez Hrdzavú dolinu. Chata je postavená na mohutnej halde Novej štólne Johann Nepomuk v nadm. výške 386 m, ktorej zasypané ústie je v teréne zreteľné. Nižšie, v údolí pod chatou, sa nachádza otvorený vchod

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

do prístupnej štólne Jozef. V lese nad chatou sú početné prepadliská, svedčiace o rozsiahlejších závaloch v štôlniach Johann Nepomuk a Filip. Ústie štólne Filip je dnes nezreteľné a je položené vyššie, v nadmorskej výške 495 m. Prvé záznamy o obnovení ťažby v tunajších baniach sú z prvej pol. 18. stor., Banské diela sú však pravdepodobne omnoho staršie, podobne ako Johann De Deo z „brežskej“ strany. Po spojení rudnianskych a brežských baní do spoločného podniku v r. 1840 patrili podiely (tzv. kuxy) v tunajších banských poliach Beatrix, Jozef, Ján Nepomuk a Filip medzi najdôležitejšie.

Dedičná štôlna Anna – Božena. V Rudne nad Hronom, asi 2 km od stredu obce v doline na ľavom brehu Rudnianskeho potoka sa nachádza ústie dedičnej štólne Anna Božena. Pred ním je západná zarovnaná halda s mladým brezovým porastom. Zo štólne do Rudnianskeho potoka vyteká voda s vysokým obsahom okrového kýzu. Vchod do štólne je zabezpečený mrežami. Štôľnu začali raziť pravdepodobne v r. 1736 za účelom sprístupnenia a odvodnenia hlbších častí žily Anna v masíve Chlmu. Celková dĺžka chodieb v štôlni je okolo 2,2 km. Dobývky na žile Anna sledovali najmä mohutnú časť žily, ktorá údajne lokálne dosahovala až 40 m. Baňa Anna bola jednou z najproduktívnejších v rudniansko-brežskom baníctve. V čase najväčšieho rozkvetu v 40-tych rokoch 19. stor. tu pracovalo až 85 banských robotníkov. V 30. a 40. rokoch 20. stor. v bani pokračovala ťažba prírodných farbív.

Dejiny sklárstva v Rudne nad Hronom 1872 – 1927

Začiatok sklárstva v Hronskom Rudne sa viaže na rok 1872, čo bolo len dva roky po definitívnom skončení banskej činnosti v obci (viď. obrázok 4). Obec mala dobré predpoklady na rozvoj sklárstva: dostatok dreva, vody a kremeňa, preto český podnikateľ Ignác Prokopec odkúpil bývalé banské zariadenia (stupy) a budovy šachty Anna a prestaval ich na novú skláreň. Budovu a zariadenia dal na 19 rokov do nájmu Maximiliánovi Göpfertovi, ktorý bol tiež spoločníkom sklárne v Uhrovci. Je pravdepodobné, že rudnianska a uhrovecká skláreň boli vybudované takmer súčasne a boli veľmi podobné. Zaujímavé je tiež to, že obe nakoniec čakal rovnaký osud.

Zdroj: archív OcÚ Rudno nad Hronom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Obrázok 4 Rudnianska skláraň- na zač. 20. storočia. Napravo je dom niekdajšieho majiteľa Ružičku (nazývaný tiež Hendel). V súčasnosti sa nenachádzajú žiadne pozostatky zo sklárne v Rudne.

Už od začiatku pôsobenia sa skláraň borila s problémami. Prokopec si neplnil záväzky s dodaním dreva, ktoré bolo potrebné hlavne na prevádzku dvoch pecí vykurovaných plynom. Údajne v tom čase boli rudnianska skláraň spolu s uhroveckou prvú v Uhorsku o dvoch plynových peciach. Ročná spotreba palivového dreva bola vtedy približne 3000 m³.

Skláraň začína prosperovať až pod novým majiteľom Vincentom Ružičkom, čo sa odrazilo aj na náraste počtu obyvateľov Rudna. Kým v roku 1870 nemalo ani 500 obyvateľov, na vrchole sklárskej výroby v roku 1910 tu žilo už takmer 900 ľudí. Do obce prichádzajú sklárski odborníci pochádzajúci z Moravy a Čiech, ale aj z iných sklární na našom území (Uhrovec, Skýcov, Utekáč). Je zaujímavé, že priezviská niektorých sklárskych rodín sa vyskytujú v obci dodnes.

Vo fabrike sa vyrábali všetky druhy dutého skla: krémárske, lekárske, petrolejové lampy, zaváracie fľaše, fľaše na minerálku. V r. 1898 spracovala 120 ton kremenného piesku, 4 ton kremeňa, spálila 5000 m³ dreva, pracovalo tu 51 sklárov, ktorí vyprodukovali 350 ton obyčajného dutého skla a 50 ton jemného dutého skla v hodnote 40 000 zlatých. Na prelome storočí mala fabrika 4 budovy a 9 sklárskych domov na ploche 1,70 ha, 80 robotníkov, z toho 15 žien. Začína sa zaoberať aj výrobou kryštálového brúseného a dekorovaného skla na osobité objednávky (rôzne jedálenské súpravy). Ročná produkcia bola 60000 kôp skla, teda asi 120 vagónov tovaru. Skláraň spolupracovala aj s firmou Sandrik, no hlavným odberateľom bol budapeštiansky trh, ale aj rakúsky vidiek, dokonca sa spomína aj export do Egypta. Výrobky rudnianskej sklárne dokumentuje obrázok 5.

Zdroj: Archív- zbierka cirkevných matiek na Rudne nad Hronom

Obrázok 5 Výrobky z rudnianskej sklárne

Po smrti Vincenta Ružičku rudniansku fabriku vlastní niekoľko ďalších majiteľov Göpfertovsko-Ružičkovského rodinného klanu. Tesne pred vojnou fabriku odkúpila najskôr zlatomoravecká banka a neskôr viedenská firma Penhas, do jej čela sa dostáva riaditeľ František Hoch (taktiež zo spomínaného klanu), ktorý zotráva v sklárni až do jej likvidácie. Príčin zániku sklárstva v Rudne môže byť niekoľko: po vojne sa znížila kúpyschopnosť obyvateľstva, vzniká konkurenčná skláraň na Novej Bani, ktorá bola bližšie k železnici, odchod odborníkov ku konkurencii, či v roku 1926 sa pretrhla hrádza

Nového tajchu. V roku 1927 bola definitívne zastavená výroba po viac ako 50 rokoch, zariadenia a odborníci prešli do N. Bane, prácu stratilo 145 robotníkov a väčšina budov bola zrútená.

Na mieste fabriky v súčasnosti stoja rodinné domy, zaujímavé je, že niektoré sú postavené z pozostatkov zničených budov niekdajšej sklárne. Bohužiaľ dnes už aj posledné budovy bývalej sklárne (baliareň, Hendel a 2 sklárske domy) sa nezachovali. V súčasnosti by už málokto rozpoznal miesto niekdajšej sklárne, preto je dôležité si to aspoň pripomínať.

1.3 Stav územnoplánovacej a programovej dokumentácie

Obec Rudno nad Hronom v zmysle zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (ďalej len „*Stavebný zákon*“) v znení neskorších predpisov nemá vypracovaný Územný plán obce. Pre realizáciu projektov a pre čerpanie finančných zdrojov z EÚ sa rozhodla zaobstarať preto nový rozvojový dokument PHRSR, ktorý bude akceptovať dokumenty vyššieho stupňa a bude kvalitným dokumentom pre obec a to na obdobie rokov 2023 – 2028.

1.4 Prírodné pomery

Predmetné opisované územie sa nachádza na rozhraní dvoch geomorfologických celkov a to: Pohronský Inovec zo západnej strany a Štiavnické vrchy z východnej strany. Väčšina katastrálneho územia obce Rudno nad Hronom sa nachádza v údolnej nive rieky Hron, ktorá oddeľuje uvedené geomorfologické celky. Podľa podrobnejšieho členenia sa celé územie sledovanej obce rozkladá v geologickom celku Štiavnický stratovulkán. Ten zaberá plochu cca 2300 km² a predstavuje najrozsiahlejšiu štruktúru Vnútrotných Karpát. Jeho centrum je situované do priestoru medzi Pukancom, Rudnom nad Hronom a Novou Baňou. Vývoj Štiavnického stratovulkánu prebiehal počas terciéra a kvartéra v niekoľkých etapách od bádenu (16,4 mil. r.) až po panón (10,5 mil. r.). Treťohorné obdobia sú typické sopečnou činnosťou, ktorá postupne v štvrtohorách doznieva a nahrádza ju sedimentácia.

1.4.1 Geomorfologické pomery

Reliéf tohto územia predstavuje dvojrozmerný útvar- styčnú plochu pevného povrchu Zeme s atmosférou alebo hydrosférou. Je jedným z rozhodujúcich prirodzených diferenciačných faktorov. Zásadne ovplyvňuje horizontálny aj vertikálny tok látky a energie. Na vlastnosti reliéfu sa preto zákonite viažu vlastnosti ostatných zložiek krajiny. Ich interpretácia umožňuje poznať charakter a dynamiku súčasných i minulých v krajine prebiehajúcich procesov. Z tohto dôvodu nadobúda poznanie vlastností reliéfu zvláštny význam (Trempos, 2000).

V obci Rudno nad Hronom možno vyčleniť 2 základné typy reliéfu (typy eróznodenudačného reliéfu):

- hornatinový reliéf pokrýva takmer celé katastrálne územie obce,
- reliéf erózných brázd tvorí malú časť povrchu obce v blízkosti Hrona.

Ďalej celý kataster obce vytvárajú tzv. pozitívne morfoštruktúry. Ide o hraste a diferencované bloky, ktoré vznikli formovaním zemského povrchu sopečnou činnosťou pri geologickom vývoji Štiavnického stratovulkánu. Konkrétnejšie možno v obci

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

pozorovať ešte tieto vybrané tvary reliéfu: prielomové nekaňonovité doliny- údolie Hrona, hlboké V doliny bez nivy alebo so slabo vyvinutou nivou- dolina Rudnianskeho potoka, vulkanické centrá prevažne efuzívnych a stratovulkanických kužeľov, čiastočne aj efuzívnych centier- oblasť Chlmu a Drastvice.

Podľa Atlasu krajiny SR (2002) sa územie zaraďuje do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Stredoslovenské stredohorie, celku Štiavnické vrchy a podcelku Hodrušská vrchovina. Vývoj Štiavnického stratovulkánu prebiehal počas terciéra a kvartéra v niekoľkých etapách od bádenu (16,4 mil. r.) až po panón (10,5 mil. r.). Treťohorné obdobia sú typické sopečnou činnosťou, ktorá postupne v štvrťohorách doznieva a nahrádza ju sedimentácia.

Katastrálne územie obce Rudno nad Hronom možno zaradiť do troch geomorfologických celkov : Štiavnické vrchy, Vtáčnik a Žiarska kotlina. Najväčšie územie pritom spadá do Štiavnických vrchov.

Štiavnické vrchy sa v obci Rudno nad Hronom rozprestierajú J od rieky Hron a tvoria viac ako 2/3 rozlohy katastra obce. Do obce zasahuje ich západná časť (podcelok) tzv. *Hodrušská hornatina*. Jej reliéf je výrazne členitý, najvyšším bodom v katastri obce je Veľký Žiar (855,8 m n.m.). Ďalšími známymi vrchmi sú Hrádok (416,2 m n.m.), Chlm (725,9 m n.m.), Drastvica (834,2 m n.m.). Amplitúda reliéfu sa pohybuje medzi 311 m m.m. až 855,8 m n.m. Hornatinu budujú sopečné útvary so stratovulkanickou štruktúrou, silne porušené zlomami. Reliéf je veľmi pestrý, na vypreparovaných sopečných prúdoch a žilných telesách s častými bralnými útvarmi. Pre bohatstvo nerastných surovín (zlato, striebro, olovo, zinok, meď...) priťahovala Hodrušská hornatina už od stredoveku.

Žiarska kotlina zasahuje do katastra obce len úzkym pásom v blízkosti rieky Hron svojim JZ výbežkom, podcelkom *Žarnovické podolie*. Predstavuje výrazný medzihorský krajinný celok v geomorfologickej oblasti Slovenské stredohorie. Tento úzky pás široký asi 1 km je zovretý z J Štiavnickými vrchmi a zo S Vtáčnikom. Vyznačuje sa prevažne rovinatým reliéfom na riečnej nive Hrona, lokálne i pahorkatinou na terasách a náplavových kužeľoch. Amplitúda reliéfu zväčša nepresahuje 30 m a stredný uhol sklonu 2 stupne. Nadmorské výšky sa pohybujú medzi 200 a 300 m. Táto oblasť je dôležitá nielen pre poľnohospodárstvo, ale aj dopravu. Prechádza ňou významná cestná a železničná komunikácia.

Vtáčnik zasahuje do obce len okrajovo. Tvorí SZ cíp katastra. Do sledovanej obce zasahuje jeho podcelok *Raj*. Známy je vrch Voznica (493,0 m n.m.). Ide o veľmi hlboko rezaný reliéf s amplitúdou 471- 640 m a stredným uhlom sklonu 14- 19 stupňov. Podložie je budované zväčša andezitmi (Matula a kol., 1985).

1.4.2 Geologické pomery

Záujmové územie sa v zmysle regionálneho geologického členenia Západných Karpát nachádza v regióne Štiavnické vrchy. Podľa podrobnejšieho členenia sa celé územie sledovanej obce rozkladá v geologickom celku Štiavnický stratovulkán. Ten zaberá plochu cca 2300 km² a predstavuje najrozsiahlejšiu štruktúru Vnútorých Karpát. Jeho centrum je situované do priestoru medzi Pukancom, Rudnom nad Hronom a Novou Baňou.

V geologickej skladbe územia Rudna nad Hronom sú zastúpené pyroxenické andezity s ryolitom a nachádzajú sa tu i čadičové útvary. Oblasť Štiavnických vrchov predstavuje najväčšie sopečné pohorie na Slovensku. Najviac sú v ňom zastúpené vulkanické horniny, kryštalické bridlice, vápence, minerály a to vo viac ako stodvadsiatych rudných žilách a odžilkoch. Kryštálky vznikli predovšetkým ako produkty

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

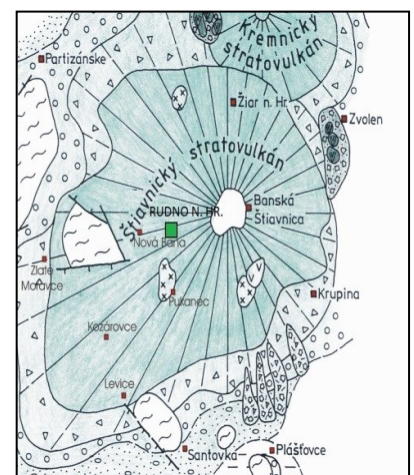
hydrotermálnych roztokov, teda ako dozvuky sopečnej činnosti. Horúce roztoky obsahujú meď, zinok, striebro a prenikli do pórov a puklín v horninách. Hlbšie partie rudných žíl obsahujú medenú, olovenú a zinkovú rudu, bližšie k povrchu striebornú rudu. Z nerudných minerálov sa vyskytujú kremeň, baryt, magnanokalcit, dolomit, rodochrozit, ametyst, pyrit a iné. Spomedzi unikátnych druhov je tu najznámejší holubníkov kremeň. Neogén je v záujmovom území zastúpený sopečnými tufmi, brekciami a andezitovými prúdmi. Najväčšia časť vznikla koncom bádenu v 2. andezitovej fáze. Kvartér reprezentujú terasové náplavy (štrky a piesčité hliny) rieky Hron. Prevažujú fluviálne sedimenty súvislej dnovej štrkovej akumulácie a nívnych terás (risské stupne stredného pleistocénu). Staršie terasové štrky sú zriedkavé. Rozsiahlejšie sa vyskytujú najmä hlinité svahoviny. V hornatých častiach je kvartér nepatrný. Tvoria ho hlinito-kamenité sutiny, svahovité hliny a hlinito-štrkové náplavy potokov. Podľa regionálneho členenia je záujmové územie zaradené do regiónu neogénnych vulkanitov Štiavnických vrchov, rajónu deluviálnych sedimentov a rajónu údolných riečnych náplavov (Matula a kol., 1985). Povrchové hliny sú kategorizované ako hliny piesčité (MS) a štrk hlinitý (GM) patrí do triedy G4. Nakoľko hodnotená lokalita sa nachádza v mierne sklonitom území, nie je tu dokumentovaný výskyt geodynamických javov (Matula a kol., 1985).

Prevažná časť územia z hľadiska geologického vývoja je výsledkom tektonického pôsobenia sopečných pohorí (Štiavnické vrchy, Pohronský Inovec). Hlavná sopečná aktivita sa viaže na obdobie mladších treťohôr (pred 16,4 – 10,5 miliónov rokov). V prvých štádiách vulkanizmu dominovali lávové prúdy, prieniky a explózie andezitového zloženia, zavŕšené vznikom mohutnej 6 km vysokej sopky- štiavnického stratovulkánu. Záver vulkanickej činnosti mal ryolitový charakter. Po dlhom období kľudu bola sopečná aktivita obnovená v štvrtohorách, pred 120 – 130 tisíc rokmi, explóziou vulkánu, počas tohto obdobia sa sformovala aj rieka Hron. Pohronský Inovec bol jej eróznou činnosťou morfológicky oddelený od Štiavnických vrchov. Celé územie je tvorené vulkanickými horninami, najmä pyroklastikami andezitov, v ktorých sa nachádzajú ostrovkovité pyroxenické andezity (Kremnica a Banská Štiavnica).

Geologická stavba

Materská hornina (geologické podložie), pôdy a vegetácia sú navzájom prepojené. Na určitý typ horniny sa vždy viaže nejaký pôdny typ, na ktorý sa zase viaže určitá vegetácia. Geologická stavba je preto významným činiteľom pri formovaní vzhľadu krajiny. Kataster obce Rudno nad Hronom má veľmi zložitú geologickú stavbu. Najväčšiu časť podložia obce tvoria rôzne druhy magmatických hornín, ktoré sa vyformovali v neogéne (mladšie treťohory). Z nich sú vybudované hornaté časti obce, ktoré sú súčasťou pohorí Štiavnické vrchy a Vtáčnik. V štvrtohorách sa vyformovalo len územie nivy Hrona a doliny menších vodných tokov. Preto tu prevládajú rôzne riečne sedimenty.

- **Terciér (treťohory):** *amfibolicko-pyroxenický andezit* tvorí rozsiahle územia od strednej po východnú časť katastra obce. Ide o svetlosivú horninu s doskovitým až nepravidelne blokovým rozpadom. Obsahuje rôzne výrastlice (plagioklas, pyroxén, amfíbol, biotit). *Pemzové prúdy* tvoria SZ výbežok katastra. Sú to vysoko pórovité horniny, ktoré často podliehajú zosklovataniu. Pomerne rozsiahle územie v JZ časti obce tvorí tzv.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

extruzívny komplex hyperstenicko-amfibolických až amfibolicko-pyroxenických andezitov - Chlm. Ide o kumuláciu väčšieho počtu extruzívnych (vyvrelých) telies. Toto podložie tvorí aj oblasti S od rieky Hron. V západnej časti katastra sa tiež vyskytuje *pyroxenický andezit*. Je to tmavozelená až sivočierna hornina taktiež s výskytom rôznych výrastlíc. V južnej časti obce sa vyskytuje *andezitový porfýr s biotitom*. Je masívny tmavosivý až sivočierny, môže nadobúdať zelené odtiene. Často obsahuje výrastlice kremeňa. Z treťohorných sopečných hornín sa v obci ešte vyskytuje v strednej časti obce *plagioklasový ryolit*. Vyznačuje sa variabilným obsahom plagioklasu, biotitu a ojedinelým amfibolom. Na juhu v oblasti Chlmu sú ešte malé nesúvislé územia tvorené argilitmi. Tie sú popretkávané rudnými žilami, ktoré boli v minulosti predmetom banskej činnosti v obci. *Kremito-monzodioritový až kremito-dioritový porfýr, typ Tatiar* tvorí tiež lokálne územia na juhu. Je to hruboporfyrická hornina s výrastlicami. Základná hmota je kremeňom, draselným živcom a kyslým plagioklasom. Do treťohôr tiež možno ešte zaradiť *fluviálne a piesčité štrky pliocénu*. Tie tvoria pahorkatinné územia J od Hrona. Ide o vysoké štrky ľavobrežných svahov.

- **Kvartér (štvrtohory):** zo štvrtohorných hornín sa v obci vyskytujú najmä *fluviálne nívne sedimenty holocénu*. Všeobecne v nich prevládajú hliny, lokálne hliny s pieskom, v horských potokoch hlinito-štrkovité sedimenty. Tvorí podložie pomerne rozsiahleho rovinatého územie blízko rieky Hron, a tiež úzky pás pozdĺž celého toku Rudnianskeho potoka aj so všetkými prítokmi. Ďalej sa tu vyskytujú *fluviálne a piesčité štrky stredného pleistocénu až mladšieho mindelu*. Ide o ľavobrežné výskyty terás v doline Hrona. Relatívna výšková pozícia týchto štrkov v obci je +45 až 50 m nad tokom rieky. Deluviálne sedimenty sa v obci vyskytujú najmä v dolinách malých horských potokov. Tvorí ich hlavne svahové hliny, ale aj rôzne sutiny najčastejšie hlinito-kamenité a kamenité. Ich geologický vývoj nemožno presne vyčleniť (nečlenený kvartér).

Geologické jednotky

Podľa základného rozdelenia Západných Karpát a regionálnogeologických jednotiek možno katastrálne územie obce Rudno nad Hronom zaradiť medzi tieto geologické jednotky:

Neovulkanity: neogénne vulkanity v Západných Karpatoch vytvárajú tri regionálno-geologické a morfológické celky charakteru vrchovín a vrchov v oblasti stredného a východného Slovenska. Obec Rudno nad Hronom možno ďalej bližšie zaradiť medzi tzv. Stredoslovenské neovulkanity. Slovenské stredohorie a priľahlá časť Ipeľskej pahorkatiny sú budované vulkanickými (sopečnými) a vulkanickosedimentárnymi (sopečno-usadenými) horninami neogénneho veku. Podľa podrobnejšieho delenia zaraďujeme územie obce Rudno nad Hronom do *Štiavnického stratovulkánu*. Patria sem aj územia obce na S, ktoré sú síce podľa geomorfologického členenia súčasťou pohoria Vtáčnik a Žiarskej kotliny, no nezaraďujú sa do samostatných geologických jednotiek týchto celkov.

1.4.3 Pedologické pomery

V širšom okolí obce sa vyskytujú prevažne hnedozeme nasýtené až nenasýtené na stredne ťažkých až ľahších skeletnatých zvetralinách rôznych typov. Na naplavovanej nive Hrona sa vyvinuli fluvizeme, v hornatej časti na vulkanických zvetralinách bol

zaznamenaný výskyt kambizemí a nachádzajú sa tu v lesnatom spoločenstve aj hnedé lesné pôdy, hlinito-kaminité sutiny, svahové hliny a hlinito-štrkové náplavy boli zaznamenané aj v úsekoch potokov tečúcich územím. V povodí Hrona sa nachádzajú terasové náplavy (štrky a piesčité hliny). V celom katastrálnom území nie sú zaznamenané územia ohrozené eróziou.

Pôdne typy

Územie obce Rudno nad Hronom tvorí 5 pôdných typov. Pôdne typy sú určené sledom diagnostických horizontov. Najväčšie plochy, až takmer 80 % katastra, zaberajú **kambizeme (hnedé lesné pôdy)**. Sú to pôdy prevažne listnatých lesov (dubiny, bučiny) mierneho pásma. Dominantným pôdotvorným procesom je brunifikácia. Je to trojhorizontálna A-B-C pôda s vývojom najčastejšie na zvetralinách pevných nekarbonátových hornín.

Ďalším pôdnym typom je **ranker**. Vyskytuje sa lokálne v malých oblastiach takmer v celom katastri obce, susedí s kambizemami. Ide najmä o pôdy strmých svahov. Najväčšiu plochu zaberá v JZ časti katastra. Je to silne skeletnatá a prevzdušnená pôda pohorí. Je to dvojhorizontálna pôda A-C s vývojom na silne skeletnatých plytkých zvetralinách pevných a spevnených kyslých silikátových hornín.

Fluvizeme (nivné pôdy) sa vyskytujú v centrálnej rovinatej časti katastra obce, v povodí rieky Hron. Tieto pôdy sa v obci využívajú na poľnohospodárske účely, preto sú zväčša odlesnené. Sú to mladé dvojhorizontové A-C pôdy s vývojom rušeným záplavami na recentných aluviálnych sedimentoch. Ďalšie dva pôdne typy sa vyskytujú len lokálne.

Luvizem sa vyskytuje na malom území v západnej časti katastra. Prevláda tu proces ilimerizácie- vyplavovanie ílovitých častí do hĺbky. Táto pôda vznikla na rôznych horninách, prevažne nekarbonátových substrátoch, v podmienkach premyvneho vodného režimu.

Glejové pôdy možno pozorovať tiež na malom území v západnej časti obce. Konkrétne ide o riečny ostrov Hrona. Tieto pôdy majú vysokú hladinu podzemnej vody, sú silne zamokrené.

Pôdne druhy a skeletnatosť pôd

Delením pôd na základe zrnitosti dostávame pôdne druhy, a to podľa zastúpenia jednej kategórie alebo viacerých zrnitostných kategórií. V katastrálnom území obce Rudno nad Hronom sa nachádzajú 3 pôdne druhy: hlinité, piesočnatohlinité a ílovité pôdy.

Hlinité pôdy obsahujú veľa prachových častíc, 30-45 % častíc menších ako 0,01mm. Majú najpriaznivejšie vlastnosti, preto sú z pôdných druhov najúrodnejšie. V katastri obce Rudno nad Hronom tvoria celý SZ cíp a tiež oblasti v centrálnej časti východne aj západne od intravilánu obce, no keďže sú na pomerne zložitom reliéfe, poľnohospodársky sa využívajú minimálne.

Piesočnatohlinité pôdy tvoria veľkú oblasť nivy rieky Hron, kde sa využívajú na poľnohospodárske účely. V obci je to dominantný pôdny druh. Vyskytujú sa takmer v celom katastri na J od rieky Hron. Menšie plochy sa rozkladajú v západnej časti katastra. Tieto pôdy obsahujú 20-30 % častíc menších ako 0,01mm.

Ílovité pôdy sa vyskytujú v obci len lokálne. V najzápadnejšej časti katastra tvoria riečny ostrov Hrona. Sú to neúrodné pôdy, chudobné na humus, s vysokým obsahom jemného piesku, často bývajú ovplyvnené podzemnou vodou.

Zrinitosť, textúra pôdy je jednou zo základných fyzikálnych vlastností pôdy, vyjadrená v pomere zastúpenia zrinitostných kategórií, najčastejšie v percentách. Obec má pomerne členitý reliéf, preto sa tu vyskytujú pôdy s rôznym zastúpením skeletnatých častíc. Ide o skelet zo sopečných materských hornín- ryolit, andezit, pyroxenit, rôzne kremičitany, porfýry a tufy. Väčšina pôd obce je silne skeletnatá (nad 50 % skeletu), poľnohospodársky využívané pôdy v rovinatej oblasti rieky Hron, sú len s malým obsahom kamenitých častíc (pod 5 %) (Atlas krajiny, 2002).

1.4.4 Hydrologické pomery

Územie katastra obce Rudno nad Hronom hydrologicky patrí do povodia Hron. Celé územie spadá k úmoriu Čierneho mora. Z hydrogeografického hľadiska patrí územie do vrchovinnno-nížinnej oblasti so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku s najväčším prietokom v apríli (niekedy i v máji je prietok väčší ako v marci). Rieka Hron má celkovú plochu povodia 5465 km². Pramení v gemerskej časti Slovenského Rudohoria vo výške 934 m n.m., a ústi do Dunaja vo výške 102,9 m n.m. V obci Rudno sa nachádza hydromerná stanica. Priemerný prietok na Brehoch je 49,970 m³/sek.-1. Rieka Hron je druhá najdlhšia rieka na Slovensku, ktorá vytvára hlbokú dolinu, zovretú sopečnými pohoriami.

Povrchové vody

Rieka Hron je najväčším vodným tokom na území obce, čomu nasvedčuje už samotný názov obce Rudno nad Hronom. Katastrom obce preteká JV smerom v dĺžke okolo 2,8 km, a teda aj celé územie obce spadá do jeho povodia. Intravilán obce sa rozprestiera na jeho ľavom brehu.

Rieka Hron sa spomína už v dobe rímskej. V roku 172 rímsky cisár Marcus Aurelius napísal svoje filozofické dielo *Ta eis Heauton* (Hovory so sebou) na vtedajšom území Kvádov, kde spomína rieku Granoua. Hron meria 298 km a je po Váhu druhou najdlhšou riekou na Slovensku. Pramení pod Kráľovou hoľou v Nízkych Tatrách v nadmorskej výške okolo 980 m. Do Dunaja sa vlieva pri Štúrove (112 m n. m.). Má snehovo-dažďový režim odtoku. Patrí do úmoria Čierneho mora a je tokom II. rádu. Prezráva najmä sopečné Slovenské stredohorie, kde si do konca neogénu nestačil vytvoriť rozvinutú sieť prítokov. Plocha povodia je 5464 km² a dlhodobí priemerný prietok v Novej Bani je 49,5 m³/s.

V sledovanej obci sa nachádzajú ešte dva významnejšie vodné toky:

- **Rudniansky potok** je ľavostranným prítokom Hrona, meria okolo 9 km a je tokom III. rádu. Pramení pod sedlom Lachtriská (698 m n. m.) v obci Uhliská a pozdĺž neho sa rozprestiera takmer celý intravilán obce Rudno nad Hronom, kde aj ústi do Hrona. Nachádza sa na ňom tiež chránená prírodná pamiatka
- **Rudniansky vodopád.** Je vysoký asi 4 m a vznikol pri tektonickom zlome geologického podložia, tvoreného sopečnými horninami. Rudniansky potok, ktorý preteká obcou, pozostáva z dvoch ramien. Jedno rameno tečie smerom od Uhlisk, druhé od Pukanského chotára dolu Hrdzavou. Tieto dve ramená sa v Doline spájajú do jedného potoka, ktorý tečie dolu dedinou a pri škole sa vlieva do Hrona.

Rudniansky potok slúžil pre bývalú skláreň na výrobu elektrickej energie, pre zariadenia a tiež pre osvetlenie. Táto malá elektráreň pracovala na princípe prudkého spádu vody, ktorá prekonávala vysoký sklon svahu. Údajne sa využíval 20 m vysoký vodopád, ktorý poháňal vodné koleso. Za hlavným výrobným objektom bola postavená malá elektráreň,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

v ktorej sa vyrábala elektrina nielen na osvetlenie prevádzkových miestností a areálu sklárne, ale aj cesty od sklárne hore až po byt majiteľa sklárne, ktorý bol v budove nazývanej "Handel", asi pol kilometra od sklárne. Strojné zariadenie a elektrárne boli poháňané vodným zdrojom, ktorý sem bol privádzaný kanálom až po sklárne, kde v dôsledku sklonu terénu dostával veľmi prudký spád. Trvalosť vodného zdroja zaručoval tajch.

- **Mokrán** je pravostranným prítokom Hrona, meria asi 1,5 km a je tokom III. rádu. Pramení a taktiež ústi na území katastra sledovanej obce. Z geomorfologického hľadiska patrí do oblasti Vtáčnika.

Podzemné vody

Štiavnické vrchy sú vodohospodársky bezvýznamné vzhľadom na malé pramene s výdatnosťou málo nad 1,0 l/s. Ich centrálnu časť (okolie Banskej Štiavnice a Hodruše) odvodňujú banské diela, hlavne Voznická dedičná štôlna, ktorú dal vybudovať syn Márie Terézie Jozef II. a smeruje z Banskej Štiavnice až do Hrona. Obec Rudno nad Hronom má pomerne široko rozvetvenú hydrologickú sieť. Najväčší význam pre človeka mala podľa mňa rieka Hron a jej ľavostranný prítok Rudniansky potok, ktoré museli byť oddávna hlavným zdrojom vody na rôzne účely, či rýb pre miestne obyvateľstvo. Čo sa týka podzemných vôd je územie obce pomerne bezvýznamné. Medzi obyvateľmi obce je známy výskyt podzemnej vody pod miestnou časťou Kalvária (ľavobrežná terasa Hrona). V súčasnosti sa na území katastra obce nenachádza žiadna väčšia vodná plocha.

Sústava vodohospodárskych objektov

Ruda vyvázaná z baní bola mletá drtičmi (stupami). Tieto drtiče boli zriadené na vodný pohon. Stálu zásobu vody udržiavali dve umelé vodné nádrže tajchy, ktoré boli vybudované v horách za dedinou. Pretože dnes sa miesta týchto nádrží zmenili, kvôli predstave ich veľkosti udávame aspoň približne rozmery "Nového tajchu". Skalnatá dolina nad dedinou bola zahradená hrádzou asi 150 m dlhou a 30 m vysokou, takže šírka plnej nádrže bola asi 130 m, dĺžka asi 400 - 450 m s priemerom hĺbky vody 10 až 15 m. Táto nádrž sa na jar roku 1926 roztrhla a jej vody zapríčinili obyvateľstvu mnohé hmotné škody.

Na pohon stúp a úpravu rúd v Rudnianskej doline slúžila v 19. stor. voda. Systém pozostával z dvoch vodných nádrží – tajchov a náhonových vodných jarkov. Od vodného tunela, ľavou stranou doliny viedol vodný jarok, poháňajúci tunajšie stupy. Nachádzali sa priamo v obci Rudno, asi 1,2 km smerom dolu údolím. Neskôr boli budovy stúp využité ako objekty sklárne. Menšie vodné jarky a stupy sa nachádzali tiež v Hrdzavej doline. Priebeh vodných jarkov v blízkosti hrádze Dolného tajchu je dnes možné rozpoznať na základe morfológie terénu.

Pohon banských zariadení vodnou energiou si vyžiadala vybudovanie originálneho systému vodných nádrží, zvaných tajchov. Voda bola nevyhnutnou podmienkou ťažby a spracúvania rúd. Riešením jej nedostatku bolo prehradenie dolín hrádzami a vybudovanie siete zberných a náhonových jarkov. V priebehu 18. storočia boli v hornej časti obce Rudno nad Hronom prehradením Rudnianskeho potoka vybudované dve umelé vodné nádrže. Domáci obyvatelia ich pomenovali ako Starý a Nový tajch.

- **Starý horný Rudniansky tajch** bol pravdepodobne vybudovaný v polovici 18. storočia v doline vedúcej smerom z Rudna nad Hronom do obce Uhliská v nadmorskej výške cca 350 m na ľavom prítoku potoka. V teréne je možné rozpoznať pozostatky kamenno-zemnej hrádze, ktorá je vysoká 15 metrov a dlhá cca

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

100 metrov a široká 5 – 6 metrov. Na jednej strane je ešte viditeľný roztrhnutý starý drevený hranol, ktorý bol pravdepodobne súčasťou výpustného zariadenia. Podľa mladého porastu sa dá rozpoznať miesto, kde sa rozlievala vodná plocha.

- **Nový Rudniansky tajch-** Vodozádržná hrádza v roku 2021 bola vplyvom silného privalového dažďu pretrhnutá, čím obec bola touto živelnou pohromou výrazne zasiahnutá, lebo voda z tajchu sa priamo valila cez obec. Najväčšie hmotné škody boli spôsobené na majetku obyvateľov a na majetku obce. V obci je nevyhnutné budovať protipovodňovú ochranu a zabezpečiť obnovu hrádze.

1.4.5 Klimatické pomery

V skúmanej oblasti klimatické pomery predstavujú dynamický krajinný prvok, ktorý sa vyznačuje veľkou priestorovou a časovou premenlivosťou. Územie je výrazne ovplyvnené oceánskymi a kontinentálnymi vzdušnými masami, rôznorodou členitosťou povrchu a nadmorskou výškou. Predmetné územie patrí do európsko-kontinentálnej oblasti mierneho pásma s oceánskym vzduchom, ktorý sa transformuje na kontinentálny. Popri prúde oceánskeho vzduchu je tu i južné prúde od Stredomoria, prinášajúce výdatnejšie zrážky najmä na jeseň a na jar, ako aj arktického vzduchu, ktorý prináša ochladenie najmä v zimných mesiacoch. Podľa klimaticko-geografických typov patria najnižšie položené časti v kotline do teplej klimatickej oblasti, okrsku teplého, mierne vlhkého, s chladnou zimou. Klíma je tu charakterizovaná teplou kotlinovou klímou s dlhým teplým letom, krátkym prechodným obdobím s mierne teplou jarou a jeseňou a krátkou chladnou zimou (Atlas Slovenska, 2022).

V okolí Hrona prevláda teplá až mierne chladná horská klíma s ročným úhrnom zrážok 600–900 mm. Priemerné teploty v okolí Hrona sa pohybujú okolo 8 °C. Vyššie klesajú a na severozápadnej časti dosahujú len okolo 5 °C. Oblasť Hrona patrí medzi oblasti s komplikovanými veternými pomermi (Zdroj: SHMÚ Sliač, 2022). Hornatinová časť riešeného územia patrí do mierne teplej klimatickej oblasti, okrsku mierne teplého, mierne vlhkého a vrchovinového.

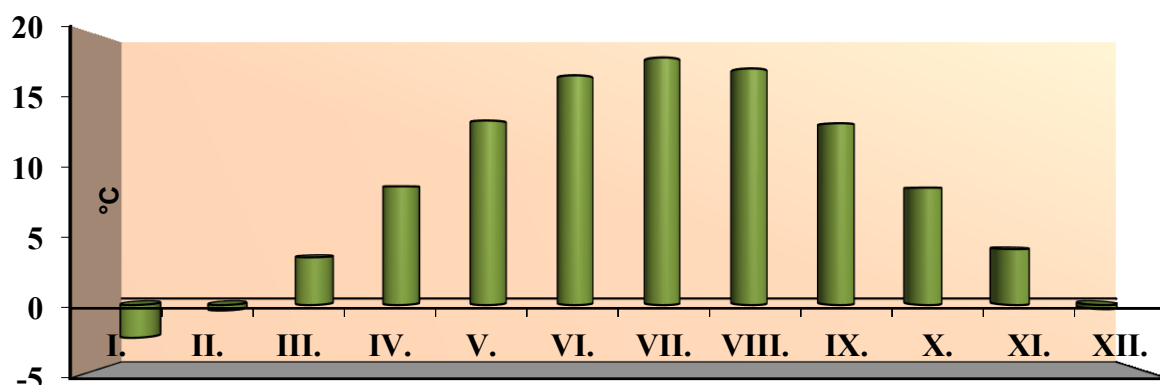
V priebehu roka je najteplejším mesiacom júl s priemernou mesačnou teplotou vzduchu 18,1 °C. a viac v priemere v 60 dňoch a na 30 °C. a viac v priemere v 12 dňoch. V horúcich letách vystupujú absolútne maximá teploty vzduchu až na 38 °C. Priemerná teplota vzduchu vo vegetačnom období je 14 °C. Minimálna teplota vzduchu klesá pod 0 °C. v priemere v 118-tych a maximálna teplota vzduchu v priemere v 20-tych dňoch. Teplotu vyššiu ako 15 °C. má sto dní v roku. Priemerný počet letných dní s teplotou vyššou ako 25 °C. je päťdesiat. Priemerný počet ľadových dní s maximálnou teplotou – 0,1 °C. a nižšou je viac ako tridsať (SHMÚ, Sliač, 2022). Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C. dokumentuje tab. 1. a obrázok 6.

Tabuľka 1 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C.

mesiac	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	rok
°C	-2,4	-0,4	3,5	8,7	13,2	16,8	18,1	17,3	13,3	8,6	4,1	-0,3	8,4

Zdroj: Kol. autorov: SHMÚ Sliač, 2023

Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

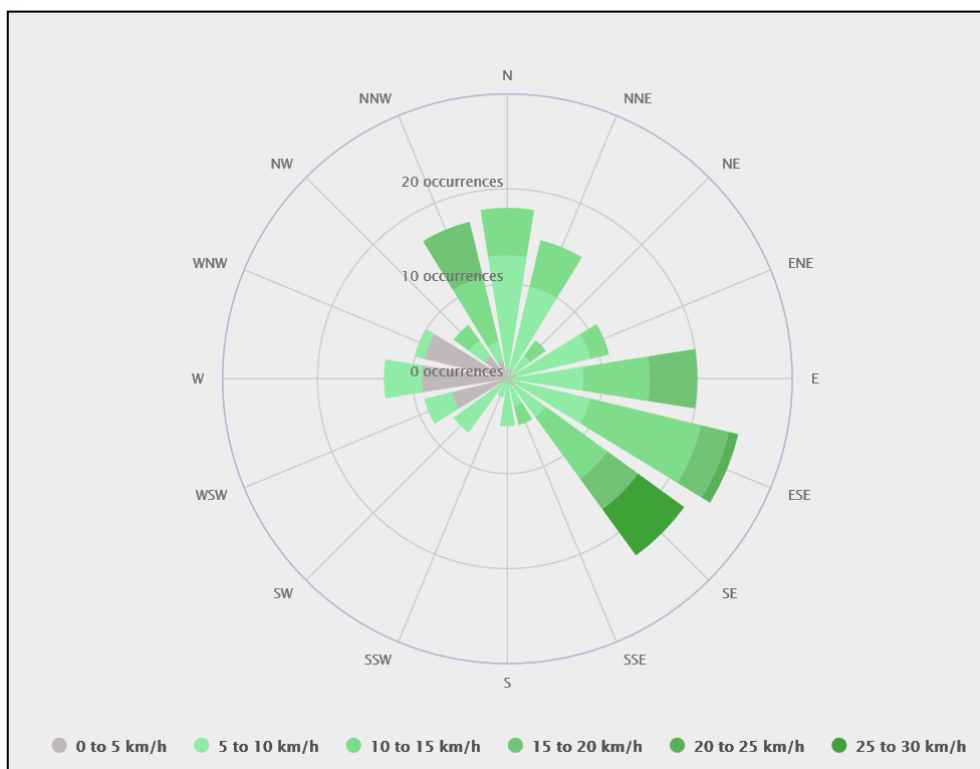
Zdroj: Kol. autorov: SHMÚ Sliač, 2023
Spracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Obrázok 6 Priemerné mesačné a ročné teploty vzduchu v °C

S teplotou vzduchu úzko súvisí aj relatívna vlhkosť vzduchu. Najvyššia relatívna vlhkosť je v zimných mesiacoch, kedy prevláda západné alebo severozápadné prúdenie vzduchu. Najnižšia vlhkosť je v letných mesiacoch jún a júl. Vzhľadom na kotlinový charakter a otvorenosť územia, je lokalita pomerne dobre vetraná, čo je priaznivé z hľadiska rozptylu znečisťujúcich látok.

Oblasť obce Rudno nad Hronom patrí medzi oblasti s komplikovanými veternými pomermi. Čo sa týka veterných pomerov v členitom reliéfe danej krajiny je prúdenie vzduchu rôznorodé. Závislé je najmä na expozícii a sklonitosti svahov. V ročnom priemere prevláda vietor totožný so smerom vyznačeného údolia, prípadne svahu. Vpádom novej studenej vzduchovej hmoty sa vyskytujú v doline silné padavé vetry, ktoré majú niekedy ničivé účinky v lesných porastoch. Najčastejšie prichádzajú na začiatku jari a najmenej na konci leta. V údolných záveterných lokalitách sa priemerné ročné rýchlosti vetra pohybujú v rozsahu 1-1,5 m/s a zastúpenie slabého prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s je až 80%. Najväčšia veternosť je vo vrcholových polohách kopcov, v ktorých priemerné ročné rýchlosti vetra sa pohybujú v rozsahu 3-3,5 m/s a slabé prúdenia vzduchu s priemernými rýchlosťami do 2 m/s sa vyskytuje v priemere v 50%-nej častosti.

Oblačnosť a slnečný svit závisí tiež od ročného obdobia a mesiaca. Prízemné inverzie o vertikálnej hrúbke do 100 metrov sa vytvárajú najmä v údolí predmetného územia. Prízemné inverzie sa vyskytujú prevažne od večernej do skoršej dopoludňajšej doby. V priemere v 35 dňoch sa v najnižších polohách vyskytujú celodenné prízemné inverzie. Najväčšiu početnosť v 65 –70% zastúpení vykazujú inverzie slabšej intenzity, pri ktorých sú pahorkatinné polohy oproti dolinám teplejšie o 0 – 2°C (SHMÚ, Sliač, 2022).

Zdroj: www.meteoblue.com

Obrázok 7 Veterná ružica

Hmly sa vytvárajú prevažne v jesennom a zimnom období. Najviac oblačnosti sa vyskytuje v novembri až januári. V júli až septembri je pokrytie oblohy oblačnosťou menej ako 5% a tým sa v tomto období vyskytuje najmenej, v priemere len 4 – 5 zamračených dní (SHMÚ, Sliač, 2022).

1.4.6 Flóra a fauna

Na základe fyto geografického členenia Slovenska (Atlas krajiny SR) patrí záujmové územie do oblasti západokarpatskej flóry (Carpatium occidentale), obvodu predkarpatskej flóry (Praecarpatium) a okresu Slovenské stredohorie.

Z hľadiska potenciálnej prirodzenej vegetácie patrí medzi dubovo hrabové lesy. Súčasný stav vegetácie oproti potenciálnej vegetácii dotknutého územia je výrazne pozmenený. Pôvodná vegetácia bola z rôznych dôvodov odstránená ťažbou dreva napr. výstavbou budov, komunikácií a nahradená sekundárnymi spoločenstvami, resp. ruderálnymi a antropogénne degradovanými rastlinnými spoločenstvami. Pôvodné rastlinné spoločenstvá sa zachovali len ostrovčekovite a v refúgiách mimo riešeného územia a v súčasnosti plnia významné krajinné-ekologické a stabilizačné funkcie v krajine. Priamo v posudzovanej lokalite sa nachádzajú spoločenstvá obhospodarovovaných trávnatých spoločenstiev (údolná niva rieky Hron), zastavané územia a brehové pásmo Hrona.

CHKO Štiavnické vrchy má hodnotnú anorganickú prírodu, na ktorú sa naviazalo pestré rastlinné a živočíšne druhové zloženie znásobujúce príťažlivosť územia. Na celom predmetnom území prevažuje lesná fauna, ktorú na južne exponovaných a otvorených svahoch a bralách nahradili teplomilné panenské druhy.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Potenciálnu prirodzenú vegetáciu, ktorá by sa v riešenom území vyvinula bez antropogénneho vplyvu, predstavujú 3 rôzne celky:

- lužné lesy vrbovo- topol'ové na nive Hrona
- dubov-hrabové lesy karpatské
- bukové kvetnaté lesy podhorské v najvyšších častiach hornatiny.

Geomorfologická členitosť, rôznorodé geologické podložie a geografická poloha sa odráža aj na rozmanitosti rastlinného krytu. Druhové zloženie lesov je antropogénnym vplyvom (banícka a hutnícka činnosť) zmenené – nepôvodné. Zachovali sa však dodnes aj málo narušené lesné komplexy.

Za pôvodné dreviny môžeme v nižších polohách považovať dub plstnatý (*Quercus pubescens*) a dub zimný (*Quercus peraea*) rastúci často s hrabom obyčajným (*Carpinus betulus*). Vo vyšších polohách prevládajú buk lesný (*Fagus sylvatica*) s jedlou bielou (*Abies alba*) a na sutinách javor horský (*Acer pseudoplatanus*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*). Do lesných kultúr časom pribudol umelo vysadený smrek obyčajný (*Picea abies*), smrekovec opadavý (*Larix decidua* Pendula) a borovica lesná (*Pinus sylvestris*). Pre teplé oblasti je typický výskyt javora tatárskeho (*Acer tataricum*), ktorý ostro kontrastuje s výskytom chladnomilných druhov - breza plstnatá (*Betula pubescens*), jelša sivá (*Alnus incana*), chvostník jedľový (*Huperzia selago*), smrečinovec plazivý (*Goodyera repens*).

Veľmi zaujímavý je bylinný vegetačný kryt. Nachádzajú sa tu mezofilné druhy typické pre dubiny a bučiny, ale i množstvo chránených druhov často patriacich k endemitom. Rastie tu napríklad: kosatec sibírsky (*Iris sibirica*), orlíček obyčajný (*Aquilegia vulgaris*), žltohlav najvyšší (*Trollius altissimus*), ľalia cibul'konosná (*Lilium bulbiferum*), ľalia zlatohlavá (*Lilium martagon*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), vstavačovec bazový (*Dactylorhiza sambucina*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), päťprstnica obyčajná (*Gymnadenia conopsea*), mečík škridlicovitý (*Gladiolus imbricatus*), šafran karpatský (*Crocus carpatica*), kukučka vencová (*Lychnis coronaria*), ostrica chlpatá (*Carex pilosa*) a iné.

Z hľadiska živočíšnych regiónov sa riešené územie nachádza v oblasti Západných Karpát, vnútorného obvodu (južný okrsok). Zloženie fauny širšieho riešeného územia je výsledkom zásahov človeka. Vzhľadom na prevahu urbanizovanej krajiny, je súčasná fauna územia z hľadiska diverzity veľmi chudobná. Zo zoografickej stránky oblasť patrí hlavne do zóny eurosibírskej podoblasti, na niektorých miestach sa vyskytujú teplomilné prvky stepnej zóny. Bolo tu zistené okolo 5 550 druhov živočíchov, z ktorých chránených je 189 druhov. Živočíšstvo je viazané najmä na lesné biotopy a trávne porasty, menej na orné pôdy, brehové porasty, vodné toky, vodné plochy, skalné útvary a ľudské sídla. Podľa súčasnej legislatívy je väčšina živočíchov zaradená do zoznamu chránených druhov s vysokým spoločenským ohodnotením.

Z vtákov tu žije najmä stehlík pestrý (*Carduelis carduelis*), stehlík zelený (*Carduelis chloris*), sýkorka belasá (*Parus Caeruleus*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), kukučka jarabá (*Cuculus Canorus*), drozd kolohrivý (*Turdus torquatus*), žlna zelená (*Picus viridis*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*) aj malý (*Dendrocopos minor*), sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*), orešnica perlovaná (*Nucifraga caryocatactes*), jarabica poľná (*Perdix perdix*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*), jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), orol kriľavý (*Aquila pomarina*), orol malý (*Hieraetus pennatus*), sokol lastovičiar (*Falco subbuteo*), vrana túlavá (*Corvus corone corone*), krkavec čierny (*Corvus*

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

corax), sova lesná (*Strix aluco*), výr skalný (*Bubo bubo*) a volavka popolavá (*Ardea cinerea*).

Z cicavcov prevláda piskor lesný (*Mamalia*), jež bledý (*Erinaceus concolor*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*), kuna hôrna (*Martes martes*), kuna skalná (*Martes foina*), sviňa divá (*Sus crofa*), srnec hôrny (*Capreolus capreolus*), jeleň obyčajný (*Cervus elaphus*). Pozornosť si zasluhuje naša najväčšia mačkovitá šelma rys ostrovid (*Lynx lynx*), ďalej mačka divá (*Felis silvestris*), a v posledných rokoch aj medveď hnedý (*Ursus arctos*). Opustené staré banské diela sú vhodným biotopom pre viaceré druhy netopierov, napr. podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*), netopier veľký (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier ostrouchý (*Myotis blythi*) a iné.

Zoogeografickú pestrosť Štiavnických vrchov charakterizuje aj veľký počet plazov a obojživelníkov. Vyskytuje sa tu jašterica múrová (*Lacerta muralis*), jašterica zelená (*Lacerta veridis*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*) ako a užovka hladká (*Coronella austriaca*), užovka obojková (*Natrix natrix*), užovka stromová (*Elaphe lonigissima*), slepúch lámavý (*Anguis fragilis*). Z obojživelníkov sa v hojnejšom počte vyskytuje ropucha bradavičnatá (*Bufo bufo*), ropucha zelená (*Bufo viridis*), skokan hnedý (*Rana temporaria*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*) a iné.

V území je pozoruhodný aj výskyt chrobákov, motýľov a kôrovcov. Medzi typické živočíšne druhy vyskytujúce sa v tejto oblasti patria: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), drobnička Revavyho (*Nycteola revayana*), fúzač dubový (*Plagionotus arcuatus*), fúzač škvrnitý (*Strangalia attenuata*), fúzač veľký (*Cerambyx cerdo*), kobylka bielopása (*Leptophyes albobittata*), kobylka dubová (*Meconema thalassinum*), kobylka južná (*Pachytrachis gracilis*), vidlochvost ovocný (*Iphioides podalirius*), vidlochvost feniklový (*Papilio machaon*), mora jarná (*Orthosia incerta*), mníška veľkohlavá (*Lymantria dispar*), svrček dúbavový (*Nemobius sylvestris*), krátkonôžka štíhla (*Ablepharus kitaibelii*), jasoň chochlačkový (*Parnassius mnemosyne*) a iné.

1.4.7 Starostlivosť o životné prostredie a o územie

Medzi hlavné ciele v oblasti regionálnej ochrany životného prostredia patria opatrenia na jeho ochranu a tvorbu, na obmedzenie vplyvov poškodzujúcich životné prostredie, na podporu efektívneho využívania prírodných zdrojov a na zlepšenie technickej infraštruktúry v mikroregióne. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Z. z. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územné plánovanie sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určuje zásady a vecnú a časovú koordináciu činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja.

Trvalo udržované životné prostredie je významným ukazovateľom kvality života. Dlhodobé udržovanie, ale aj skvalitňovanie prírodného prostredia, je spoločným cieľom všetkých obyvateľov obce. Monitorovaná je i kvalita vody a ovzdušia. Taktiež je monitorovaná optimalizácia nakladania s odpadmi a chránené územia (CHKO Štiavnické vrchy). Udržiavanie a zveľadňovanie obce neznamena len ochranu a údržbu existujúcej verejnej zelene, ale aj zabránenie ďalšiemu znižovaniu podielu zelených plôch v zastavanom území obce, ich rozhodovaniu a zmysluplné riadenie výstavby a využívania územia. V súlade s touto filozofiou obec každoročne zabezpečuje ošetrovanie a udržiavanie zelene- drevín, trávnikov, kvetinových záhonov, miestneho cintorína. Súčasťou prostredia,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

v ktorom obyvatelia žijú, sú aj verejné priestranstvá, chodníky, miestne komunikácie, námestie s pomníkom, ktoré je obcou pravidelne čistené, ale aj detské a športové ihrisko so zabezpečením pravidelnej údržby a obnovy. K ďalším činnostiam, ktoré sa podieľajú na vytváraní atraktívneho a zdravého prostredia patrí aj prevádzka či správa cintorínov. Kvalitné životné prostredie je jednou zo základných podmienok existencie ľudstva. Vzrastajúce problémy sú spojené práve so zhoršovaním kvality ŽP a vedú ku koncentrácii úsilia štátov Európy a hlavne novo rozšírenej Európskej únie eliminovať negatívne zásahy do životného prostredia a naprávať škody spôsobené v minulosti. Svedčí o tom i prijatie Šiesteho environmentálneho akčného programu Spoločenstva „*Životné prostredie 2010: Naša budúcnosť, naša voľba*” (Akčný program), ktorý tvorí rámec environmentálnej politiky EÚ. Definuje kľúčové dlhodobé ciele v starostlivosti o životné prostredie, pričom za prioritu pokladá riešenie problémov zmeny klímy, ochrany prírody a biodiverzity, životného prostredia pre zdravie a kvalitu života, prírodných zdrojov a odpadov. Povinnosť a potreba naplniť prijaté ciele vedúce k zlepšovaniu negatívneho stavu životného prostredia, prináležia všetkým stupňom štátnej správy a samosprávy. Obec v uvedenej hierarchii predstavuje najnižší ale základný prvok.

Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na zemi, vytvorenie podmienok na trvalé udržanie, obnovovanie a racionálne využívanie prírodných zdrojov, záchranu prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a udržanie ekologickej stability. Vymedzuje územnú a druhovú ochranu a ochranu drevín. Územné časti vysokej biologickej a ekologickej hodnoty boli z hľadiska zachovalosti alebo ohrozenosti biotopov vyhlásené za chránené v niektorej z kategórií chránených území alebo podliehajú osobitnej ochrane.

Druhová ochrana sa viaže na chránené rastliny, chránené živočíchy, chránené nerasty a chránené skameneliny. Ochrana drevín zabezpečuje legislatívnu ochranu významným stromom a ich skupinám vrátane stromoradií, ktoré majú mimoriadny kultúrny, vedecký, ekologický prípadne krajnotvorný význam. Kataster obce vpadá do oblasti vyžadujúcej si zvýšenú ochranu prírody. Na území sa nachádza významné lokality Rudno-Chlm- sedlo Krížny buk- Pukanec- Brehy- Gruny, ktoré patria pod CHKO Štiavnické vrchy. Ďalej sa tu nachádzajú lokality prezentujúce banícku históriu, v ktorých sa zachovali prvky baníctva.

Starostlivosť o územie

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie je v súčasnosti upravené zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov. Územno-plánovacia dokumentácia je základným nástrojom územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie v obci. Základným nástrojom územného plánovania býva územný plán obce. Územný plán obce je výsledok formálneho plánovania a je územnoplánovacím dokumentom v zmysle zákona č.50/1976 Zb. (zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov) a v zmysle vyhlášky č.84/1976 Zb. (o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii) v znení neskorších predpisov. Základným pre obec je územný plán sídelného útvaru (ÚPN SÚ), ktorého

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

záväzná časť sa po schválení obecným zastupiteľstvom stáva všeobecne záväzným nariadením obce. Obstarávateľom ÚPN obce (alebo zóny) je obecná samospráva. Obec má v súčasnosti spracovaný územný plán.

Väčšina katastrálneho územia obce Rudno nad Hronom leží v CHKO Štiavnické vrchy. Hranicu chráneného územia tvorí prevažne hranica lesa. Na území CHKO Štiavnické vrchy platí podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny 2. stupeň územnej ochrany. Maloplošné chránené územia národného významu sa v riešenom území nenachádzajú. MŽP SR bola v roku 2004 časť katastrálneho územia obce zaradená do navrhovaného zoznamu území európskeho významu pod názvom „Hodrušská hornatina“ /SKUEV 0263). Toto územie však nie je zapísané v zozname lokalít európskeho významu schváleného rozhodnutím Komisie 2008/26/ES zo dňa 13.11.2007. Taktiež sa tu nenachádzajú žiadne chránené stromy ani mokrade zaradené do zoznamu podľa Ramsarského dohovoru.

Štrukturálnymi prvkami ÚSES sú biocentrá, biokoridory a interakčné prvky. Základným prvkom ÚSES je biocentrum. Ide o kompaktné a ekologicky súvislé územie, ktoré je hostiteľom prirodzených alebo prírode blízkych spoločenstiev voľne žijúcich druhov rastlín a divožijúcich druhov živočíchov. Podmienkou pre toto územie je poskytovať trvalé podmienky pre výživu, úkryt a rozmnožovanie živých organizmov a udržiavať primerané genetické zdravie populácií. Podľa RÚSES okresu Žiar nad Hronom a ÚPN VÚC Banskobystrického kraja do riešeného územia zasahuje jadrové územie európskeho významu, ktoré spĺňa kritéria pre biocentrum nadregionálneho významu:

- NBc Hodrušská hornatina- biocentrum predstavuje jadrová časť ÚEV Hodrušská hornatina, ktorá tvorí kostru ekologickej stability regiónu a na ktorú sa viažu prvky ekologickej stability miestneho významu. (Šteffek a kol., 1992):

1.4.8 Ochrana ovzdušia

Na ochranu ovzdušia v obci pred potenciálnymi a reálnymi zdrojmi znečistenia slúži zákon č. 309/1991 Zb. o ochrane ovzdušia pred znečisťujúcimi látkami v znení neskorších predpisov. Upravuje práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri ochrane ovzdušia pred vnášaním znečisťujúcich látok ľudskou činnosťou a spôsobom obmedzenia následkov znečisťovania. V zákone sú definované znečisťujúce látky, zdroje znečisťovania, povinnosti právnických a fyzických osôb ako aj prevádzkovateľov zdrojov znečistenia ovzdušia, poplatky a pokuty za znečisťovanie ovzdušia. Definované sú veľké zdroje znečistenia ovzdušia ako technologické celky so súhrnným tepelným výkonom 50 MW alebo vyšším. V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy sú komunikácie cesta II triedy / č. 512 prechádzajúca cez kataster obce. Na tomto úseku v čase zvýšenej dopravnej záťaže prichádza k zvýšeniu prašnosti a tiež emisií z dopravných prostriedkov (hlavne prejazd nákladných áut s TKO). Hlavným zdrojom znečistenia na území obce sú individuálne zdroje tepla a diaľkový prenos.

Priaznivosť miestnej klímy k potenciálu vychádza hlavne z typu veternosti a inverzií nakoľko prúdenie vzduchu a stabilná inverzná stratifikácia ovzdušia najviac ovplyvňujú rozptyl škodlivín. Stekanie chladného vzduchu v noci do kotliny zo štiavnických vrchov spôsobuje zanášanie kotlinového priestoru znečisťujúcimi látkami. Slabé JV prúdenie vzduchu, ktoré prevláda v Žiarskej kotline najmä od večerných do ranných hodín podmieňuje zníženie rýchlosti vetra, a tým aj jeho unášaciu silu. V styku s vyššími pahorkatinnými okrajovými polohami sa tento zoslabujúci vietor ešte viac zoslabuje a zároveň deformuje. Za spolupôsobenia stabilného zvrstvenia ovzdušia

dochádza v horných častiach dolín orientovaných v smere prevládajúceho prúdenia vzduchu k zvýšeným koncentráciám škodlivín a to najmä oxidu siričitého v dôsledku jeho pomalej transformácie v ovzduší. Preto v oblasti je oproti okoliu vyššie znečistenie ovzdušia, ktoré ale nie je spôsobené len zanášaním škodlivín z hlinikárne, ale aj miestnymi zdrojmi znečistenia ovzdušia z poľnohospodárskej výroby, živočíšnych fariem a nekvalitných zdrojov vykurovania. Obec Rudno nad Hronom je od žiarskej hlinikárne vzdialené cca 28 km.

Obdobne zvýšené znečistenie ovzdušia oproti okoliu najmä z hľadiska prašnosti je zaznamenané i v Žiari nad Hronom, ktoré nie je spôsobené len od hlinikárne, ale i z miestnych zdrojov znečistenia. Stav ovzdušia v obci je ovplyvnený existujúcimi strednými a veľkými zdrojmi znečistenia, ktoré sa nachádzajú i v meste Nová Baňa, ako aj intenzívnou automobilovou dopravou na rýchlostnej ceste R1 (líniový zdroj znečistenia). V Novej Bani je prevádzkovaný jeden veľký zdroj znečistenia ovzdušia- Knauf Insulation a.s. a niekoľko stredných zdrojov znečistenia- ide hlavne o plyntové kotolne spol. Cortizo Slovakia, Lehmann SK s. r. o., ktorý spaľuje pilinu z prevádzky drevovýroby.

1.4.9 Zaťaženie prostredia hlukom z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných mestských komunikácií a hlavných železničných ťahov sú povolené pre deň $LA_{eq,p} = 60$ dB a v noci $LA_{eq,p} = 50$ dB. Hlavná dopravná záťaž v katastrálnom území je na ceste II. triedy, ktorá prechádza cez obec. Hluk z dopravy na rýchlostnej ceste R1 a železnici zasahuje centrálnu časť obytného územia obce Rudno nad Hronom. Uvedené koridory riešeným územím prechádzajú okrajovo. Príčinou je poloha zastavaného územia obce na vyvýšenej polohe úpätia svahu. Presná hladina hlukovej záťaže nebola v obci zisťovaná, avšak v obci Rudno nad Hronom sa v blízkej budúcnosti uvažuje s meraním hluku a s vybudovaním protihlukovej zábrany.

1.4.10 Radiačné zaťaženie

Miera prirodzenej rádioaktivity nie je vysoká- územie leží na rozhraní oblastí s nízkym a stredným radónovým rizikom.

1.4.11 Znečistenia povrchových vôd

Kvalita povrchových vôd sa sleduje na rieke Hron. Monitoring SHMÚ sa pravidelne vykonáva na profiloch Žiar nad Hronom, Žarnovica a Kalná nad Hronom. V profile Žarnovica je kvalita vody ovplyvňovaná odpadovými vodami z banskej, hutnej, drevo a kovospracujúcich prevádzok. V Novej Bani pritekajú odpadové vody s obsahom minerálnych vlákien pri výrobe izolačných materiálov a odpadové vody zo závodu Cortizo Slovakia. Zdrojom znečistenia sú aj komunálne odpadové vody z obce. Z hľadiska kyslíkového režimu (skupina A) je voda v III. triede znečistenia (znečistená voda), podľa základných fyzikálno-chemických ukazovateľov (skupina B) prevažne čistá voda. V skupinách C a D (nutrienty, biologické ukazovatele) je na všetkých profiloch kvalita vody v III. triede znečistenia. Údaje o znečistení Rudnianskeho potoka nie sú k dispozícii. Pri prameni Rudnianskeho potoka pod Uhliskami sa predpokladá nízka miera znečistenia. Znečistenie podzemných vôd sa v území nepredpokladá. V niektorých lokalitách môže podzemná voda obsahovať zvýšené množstvo kovu železo a mangán.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Medzi plochy, ktoré si vyžadujú zvýšenú ochranu v zmysle §12, odst. (4), písm. o, vyhlášky č. 55/2001 Z.z. o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii sú vymedzené plochy ohrozované záplavami- inundačné územie Hrona, v ktorom nie je možná žiadna nová výstavba. Aby nedochádzalo k znečisťovaniu povrchových vôd, obec má vybudované domové čistiarne odpadových vôd (1/3 domácností). ČOV je vybudovaná aj v materskej škole a v bytovom dome vo vlastníctve obce. Obec chce pokračovať vo všetkých rozvojových plochách líniovo pokračovať vo výstavbe kanalizácií a ČOV.

1.4.12 Kontaminácia pôdy

Riešené územie a jeho okolie sa z hľadiska kontaminácie pôd nachádza v území s nízkym obsahom rizikových látok. Obsah väčšiny rizikových látok je pod hygienickými limitmi.

1.4.13 Stav v odpadovom hospodárstve.

Zákon č. 79/2015 o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudol účinnosť od 1. januára 2016 okrem čl. I § 13 písm. e) šiesteho bodu, § 14 ods. 1 písm. j) a čl. V prvého a druhého bodu, ktoré nadobudli účinnosť 1. júla 2016, a čl. I § 83 ods. 3 písm. b), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2017. Tento zákon upravuje programové dokumenty v odpadovom hospodárstve, opatrenia na predchádzanie vzniku odpadu, práva a povinnosti právnických a fyzických osôb pri predchádzaní vzniku odpadov a pri nakladaní s odpadmi, rozšírenú zodpovednosť výrobcov, nakladanie s vyhradenými výrobkami a prúdmi odpadov, nakladanie s komunálnym odpadom, cezhraničný pohyb odpadov, informačný systém odpadového hospodárstva, pôsobnosť orgánov štátnej správy a obcí vo veciach štátnej správy odpadového hospodárstva a zodpovednosť za porušenie povinností na úseku odpadového hospodárstva.

Hierarchia odpadového hospodárstva je definovaná v Smernici Európskeho parlamentu a rady č. 2008/98/ES o odpade a následne bola prevzatá a zapracovaná do slovenskej legislatívy. Zoradená je od najvyššej priority:

- predchádzanie vzniku,
- príprava na opätovné použitie,
- recyklácia,
- iné zhodnocovanie, napr. energetické zhodnocovanie,
- zneškodňovanie.

Za nakladanie s komunálnym odpadom a drobným stavebným odpadom, ktorý vznikol na území obce, zodpovedá obec, ak ide o:

1. zmesový odpad a oddelene vyzbieraný odpad z domácností,
2. zmesový odpad z iných zdrojov,
3. drobný stavebný odpad.

Obec je zodpovedná za zabezpečenie zavedenia a vykonávania triedeného zberu komunálnych odpadov pre :

- papier,
- plasty,
- kovy,
- sklo,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- nebezpečný odpad,
- nadrozmerný odpad,
- kompozitné obaly na báze lepenky (tzv. nápojové kartóny, staršie označenie viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky (VKM)).
Fyzicky zber vykonáva zberová spoločnosť alebo obec sama:
- ktorá má **príslušné povolenia** na nakladanie s odpadom,
- má uzatvorenú **zmluvu s obcou** na vykonávanie zberu a prepravy odpadov,
- má uzatvorenú **zmluvu s rovnakou OZV pre obaly** ako obec, na ktorej území sa zber vykonáva.

OZV z prostriedkov získaných od zmluvných výrobcov financuje:

- náklady na zabezpečenie a vykonávanie systému zberu odpadov triedených zložiek pre papier, plasty, kovy, sklo a VKM na báze lepenky (na základe zmluvy s obcou),
- náklady na zabezpečenie zberných nádob (kontajnery, vrecia) na triedený zber týchto zložiek komunálnych odpadov (papier, plasty, kovy, sklo, VKM na báze lepenky),
- propagačné a vzdelávacie aktivity so zameraním na triedený zber odpadov v obci.
Obec financuje:
- náklady súvisiace so zverejnením popisu celého systému nakladania s KO vrátane triedeného zberu v obci na svojom webovom sídle,
- náklady spôsobené nedôsledným triedením, ak v nádobe presiahne iná zložka odpadu viac, ako je prípustná miera znečistenia podľa Prílohy č. 8a zákona o odpadoch (pre rok 2022 je to 30 %, pre rok 2023 25 % vrátane, a pre rok 2024 a nasledujúce roky do 20 % vrátane),
- úhradu nákladov triedených zložiek KO, na ktoré sa nevzťahuje rozšírená zodpovednosť výrobcov,
- v prípade, ak sa neuskutočnili navrhované zmeny systému v dôsledku overovania funkčnosti a nákladovosti triedeného zberu, tak náklady na triedený zber, ktoré presiahnu tzv. obvyklé náklady.

System a podmienky zberu charakterizuje obec vo svojom všeobecne záväznom nariadení obce o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi. Obec po skončení kalendárneho roka potvrdzuje zmluvnej OZV pre obaly množstvá oddelene zbieranej zložky KO, ktoré boli na jej území vyzbierané a vykúpené. Obec je povinná nahlásiť zmluvnej OZV pre obaly a MŽP SR údaje o produkcii zmesového odpadu a komunálnych odpadov z obalov a komunálnych obalov z neobalových výrobkov oddelene vyzbieraných v obci za predchádzajúci rok do 28. februára.

Obce a mestá majú v zmysle platných právnych predpisov v odpadovom hospodárstve, najmä v oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi, mnoho zodpovedností a povinností. K najvýznamnejším patria:

- plnenie všeobecných povinností vyplývajúcich z § 80 a 81 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení n. p.,
- vedenie evidencie odpadov na predpísaných tlačivách a ohlasovanie ustanovených údajov,
- vypracovanie Všeobecného záväzného nariadenia obce o nakladaní s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi na území obce vrátane zmien,
- zverejnenie všeobecne zrozumiteľného popisu celého systému nakladania s komunálnymi odpadmi vrátane triedeného zberu v obci, vrátane konkrétnych opatrení zavedených na podporu predchádzania vzniku odpadu na území obce, na webovom sídle,

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- uzatvorenie zmlúv na vykonávanie zber a výkupu vrátane mobilného zberu a výkupu a prepravy komunálnych odpadov, s výnimkou biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu od prevádzkovateľa kuchyne na území obce,
- informačná kampaň zameraná na zvýšenie zberu biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov,
- súlad v prevádzkovaní Zberného dvora s legislatívnymi povinnosťami,
- súlad v prevádzkovaní malej kompostárne s legislatívnymi povinnosťami,
- zasielanie údajov o produkcii zmesového odpadu a komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov oddelene vyzbieraných v obci za predchádzajúci rok do 28. februára zmluvnej OZV pre obaly a MŽP SR,
- výpočet vzorca pre určenie úrovne triedenia komunálnych odpadov * (túto činnosť NP nezabezpečuje),
- a iné.

Obce sa musia riadiť legislatívou odpadového hospodárstva a to nasledovne:

- Zákon č. 79/2015 Z.z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení n.p. (aktualizácia účinná od 1. 1. 2023);
- Zákon č. 302/2019 Z. z. o zálohovaní jednorazových obalov na nápoje a o zmene a doplnení niektorých zákonov (aktualizácia účinná od 1. 1. 2023);
- Zákon č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde (aktualizácia účinná od 15.03.2021);
- Vyhláška č. 365/2015 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov (aktualizácia účinná od 1.1.2018);
- Vyhláška č. 366/2015 Z. z. o evidenčnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti (aktualizácia účinná od 01.01.2021);
- Oznámenie 368/2015 Z. z. o vydaní výnosu o jednotných metódach analytickej kontroly odpadov;
- Vyhláška č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch (aktualizácia účinná od 2. 1. 2023);
- Vyhláška č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov (aktualizácia účinná od 02.06.2022);
- Vyhláška č. 382/2018 Z. z. o skládkovaní odpadov a uskladnení odpadovej ortuti (aktualizácia účinná od 26.01.2021);
- Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 330/2018 Z. z., ktorým sa ustanovuje výška sadzieb poplatkov za uloženie odpadov.

Súvisiaca legislatíva

- Zákon č. 359/2007 Z.z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov (aktualizácia účinná od 27.12.2019).

Právne predpisy upravujúce oblasť obalov a odpadov z obalov v Európskej únii

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc (Doplnené Smernicou Komisie (EÚ) 2018/851 z 30. mája 2018);
- Smernica Európskeho Parlamentu a rady č. 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov, konsolidované znenie, vrátane všetkých doplnení (Doplnené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/852 z 30. mája 2018);
- Súhrn platnej legislatívy;

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na ŽP (SUP);
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2020/2151 zo 17. decembra 2020, kt. sa stanovujú pravidlá harmoniz. špecifikácií označenia;
- Korigendum k vykonávaciemu nariadeniu Komisie (EÚ) 2020/2151 zo 17. decembra 2020, kt. sa stanovujú pravidlá označenia;
- Usmernenie Komisie o jednorazových plastových výrobkoch v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 SUP.

Právne predpisy upravujúce oblasť batérií a akumulátorov v Európskej únii

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2006/66/ES zo 6. septembra 2006 (Doplnené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/849 z 30. mája 2018).

Právne predpisy upravujúce oblasť elektrozariadení a elektroodpadov v Európskej únii

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2011/65/EÚ z 8. júna 2011 o obmedzení používania určitých NL v EEZ (Doplnené Smernicou Komisie (EÚ) 2020/364 zo 17. decembra 2019);
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2012/19/EÚ zo 4. júla 2012 o odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ) (Doplnené Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/849 z 30. mája 2018).

Novela zákona o odpadoch v zákone č. 216/2021 Z. z. sa týka zmeny § 16 ods. 10 písm. a) a b) zákona o odpadoch. Novela zákona o odpadoch vykonaná zákonom č. 460/2019 Z. z. doplnila do ustanovenia § 16 upravujúceho zber odpadu a výkup odpadu odsek 10, ktorý upravuje povinnosti pri vykonávaní zberu zmesového odpadu alebo triedeného zberu komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov v obci.

Zákon v roku 2019 v § 16 ods. 10 stanovil povinnosti:

1. zabezpečiť vybavenie zberných vozidiel váziacim systémom zaradeným do skupiny určených meradiel a spĺňajúcim požiadavky na určené meradlo,
2. ohlasovať príslušnej obci množstvá vyzbieraného zmesového odpadu a vyzbieraných komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov v obci, na území ktorej vznikli tieto odpady, do 15 dní od skončenia mesiaca, v ktorom bol zber uskutočnený.

Účinnosť tejto úpravy je 1. januára 2023, čím bol vytvorený priestor na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti a prípravu subjektov pri vykonávaní zberu zmesového odpadu alebo triedeného zberu komunálnych odpadov z obalov a komunálnych odpadov z neobalových výrobkov na plnenie týchto nových povinností.

Ďalšie povinnosti obce:

V zmysle § 81 ods. 7 písm. h) zák. č. 79/2015 Z.z. je obec povinná zverejniť na svojom webovom sídle podrobný všeobecne zrozumiteľný popis celého systému nakladania s komunálnymi odpadmi vrátane triedeného zberu v obci. Cieľom vyššie uvedenej povinnosti je zlepšiť informovanosť obyvateľov nielen o systéme triedeného zberu v obci, ale o nakladaní so všetkým komunálnym odpadom, ktorý v obci vzniká,

keďže nie každý je schopný vyhľadávať si tieto informácie vo VZN obcí a v ich dodatkoch.

1.4.14 Ochrana prírody a krajiny

Zákon NR SR č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny legislatívnou formou zabezpečuje zachovanie rozmanitosti podmienok a foriem života na zemi. Vymedzuje druhovú, územnú ochranu a ochranu drevín. Druhová ochrana sa viaže na chránené rastliny, chránené živočíchy, nerasty a skameneliny. Týmto zákonom sa riadi aj samotná obec Rudno nad Hronom.

Viac ako 90% výmery katastrálneho územia obce Rudna, vrátane malej časti zastavaného územia patrí do CHKO Štiavnické vrchy. Hranicu CHKO tvorí prevažne hranica lesa. Na území platí II. stupeň ochrany podľa zákona 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

Maloplošné chránené územia (osobitne chránené časti) národného významu sa v katastri nenachádzajú.

Výnosom MŽP SR č. 3/2004- 5.1 zo dňa 14.7.2004 bola časť katastrálneho územia obce zaradená do navrhovaného zoznamu území európskeho významu pod názvom „Hodrušská hornatina“ (SKUEV 0263), ktoré sa prekrýva s CHKO Štiavnické vrchy. Toto územie je zapísané v zozname lokalít európskeho významu schváleného rozhodnutím Komisie 2008/26/ES zo dňa 13.11.2007, ktorým sa podľa smernice Rady 92/43/EHS prijíma zoznam lokalít európskeho významu v Panónskej biogeografickej oblasti.

➤ Pre sústavu chránených území európskeho významu platí druhý stupeň ochrany.

Územie je navrhované z dôvodu ochrany (Zákon NR SR č. 543 Z. z. o ochrane prírody a krajiny).

a) biotopov európskeho významu:

- Nížinné a podhorské kosné lúky (6510),
- Karpatské a panónske dubovo-hrabové lesy (91G0),
- Lipovo-javorové sutinové lesy (9180),
- Vápnomilné bukové lesy (9150),
- Bukové a jedľové kvetnaté lesy(9130),
- Kyslomilné bukové lesy (9110),
- Silikátové skalné sutiny v montánnom až alpínskom stupni (8110)

b) podľa druhov európskeho významu: fúzač alpský (*Rosalia alpina*), fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*), plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*), roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), vydra riečna (*Lutra lutra*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier ostrouchý (*Myotis blythi*), lietavec sťahovavý (*Miniopterus schreibersii*), podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*) a podkovár veľký (*Rhinolophus ferrumequinum*).

Do miestneho územného systému ekologickej stability (MÚSES) (Šteffek a kol., 1992) patria nasledovné prvky:

- jadrové územia európskeho významu: Centrálna časť CHKO Štiavnické vrchy,
- biocentra regionálneho významu: NBc Hodrušská hornatina

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Do biokoridoru nadregionálneho významu patrí:

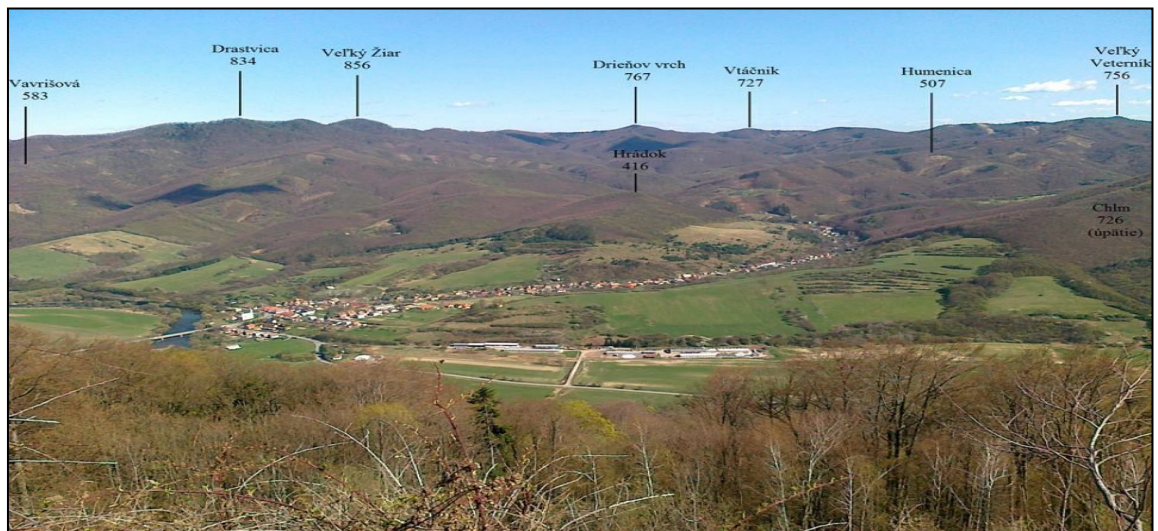
- NBk 12/12 Vodný tok Hrona

Do biokoridoru miestneho významu sa navrhujú biokoridory a to:

- MBk Rudniansky potok

Ochrana prírody a krajiny

- Približne 2/3 katastrálneho územia obce je súčasťou Chránenej krajinskej oblasti Štiavnické vrchy a Územia európskeho významu (NATURA 2000) - Hodrušská hornatina.
- **Územie PR Drastvica** patrí do oblasti západokarpatskej flóry, obvodu predkarpatskej flóry, okresu Stredoslovenské stredohorie a podokresu Štiavnické vrchy. Podľa fytogeograficko-vegetačného členenia v Atlase krajiny je územie zaradené do dubovej zóny, podzóny horskej a sopečnej oblasti vegetačnej. (Pre prales okolí v okolí kóty Drastvica vypracovalo občianske združenie FSC Slovensko projekt ochrany a podalo návrh na začatie konania vo veci vyhlásenia tohto územia za rezerváciu) (r. 2013).

Autor: Ing. Michal Jančok, (2015)

Obrázok 8 Pohľad na PR Drastvica a Veľký Žiar

Na obrázku 8 vidieť, že tieto dva kopce patria k najvyšším v Štiavnických vrchoch, sú veľmi ťažko dostupné, preto sa tu zachovalo jedinečné územie pôvodných pralesov. V území PR Drastvica prevládajú: lipovo-javorové sutinové lesy - Ls4, bukové a bukovo-jedľové kvetnaté lesy- Ls 5.1, dubovo-hrabové lesy karpatské- Ls 2.1, teplomilné submediteránne dubové lesy- Ls 3.1, subpanónske dubové lesy- Ls 3.1, subpanónne travinno-bylinné porasty- Tr2b. Okrem bežných druhov vyššie uvedených biotopov sú z územia známe nasledovné chránené a vzácne druhy rastlín: lišajníky a machorasty.

PR Drastvica

Z hľadiska zoogeografického členenia Slovenska sa územie PR Drastvica nachádza v provincii listnatých lesov v podkarpatskom úseku. Nachádza sa tu vysoká druhová diverzita živočíchov a to predovšetkým bezstavovcov viazaných na odumreté drevo, mnohé druhy obojživelníkov a vtákov. Z cicavcov bol zistený výskyt medveďa hnedého (*Ursus arctos*), rysa ostrovida (*Lynx lynx*) a pod.

Pôvodné nedotknuté lesy (pralesy) sa zachovali v okolí kóty Drastvica po Veľký Žiar. Na tomto území môžeme vidieť 18 druhov drevín stromovitého vzrastu a veľa mŕtveho dreva, na ktoré je okrem viacerých húb, naviazané aj množstvo bezstavovcov, vrátane viacerých ohrozených druhov chrobákov indikujúcich pralesové formácie. Už len malé a fragmentované pralesové zvyšky môžeme nájsť v masíve Chlmu.

Zaujímavosťou Drastvice je i to, že takmer všetky dreviny tu dosahujú svoj fyzický vek a zaznamenali sa tu i extrémne hrúbky zo všetkých drevín (za drevinami je Obvod kmeňa v 1,3 m: buk letný - 441 cm, javor horský - 407 cm, jaseň štíhly- 401 cm, dub zimný agregát- 391 cm, dub cerový - 326 cm, jedľa biela- 293 cm, hrab obyčajný- 255cm, lipa malolistá - 244 cm, javor mliečny - 235 cm, čerešňa vtáčia - 172cm, javor poľný - 151 cm, jarabina brekyňová- 130 cm).

Na úpätí vrchu Háj v časti Salašisko sa nachádza 5 stromov sekvojovca mamutieho. Ich vek je približne 100 rokov, výška cca. 30 m a obvod kmeňa 265 – 380 cm. K sekvojovcom sa dá dostať po horskej ceste zo železničnej stanice Rudno nad Hronom. V území sa nenachádza chránené vtáčie územie.

Chránený Rudniansky vodopád

K pomerne málo známym prírodným zaujímavostiam regiónu Stredného Pohronia patrí Rudniansky vodopád (viď. obrázok 9). Je jediným chráneným vodopádom v Štiavnických vrchoch. Jeho výška je asi 4 m a vznikol pri tektonickom zlome. Tvorí ho viacero prúdov, obtekajúcich skalu, ktoré v zime vytvárajú nádhernú cencúľovú výzdobu. V roku 1995 bol vyhlásený za prírodnú pamiatku. Nachádza sa na hornom toku Rudnianskeho potoka. Je dostupný po neoficiálnej asfaltovej ceste z Rudna nad Hronom Rudnianskou dolinou do Uhlísk, asi 5 km nad obcou. Síce sa nachádza hneď pri ceste, ale je ukrytý za zákrutou, preto je ho pomerne ťažké nájsť.

Zdroj: Ing. Michal Jančok (2014)

Obrázok 9 Rudniansky vodopád

1.4.15 Súčasná krajinná štruktúra v obci Rudno nad Hronom

Katastrálna veľkosť obce v ha je nasledovná: oráčina 158 ha 15 árov, lúky 52 ha 16 árov, záhrady 21 ha 99 árov, pasienky 29 ha 34 árov, lesy 1609 ha 36 árov, neplodná plocha 56 ha 23 árov.

Čiastky chotára majú nasledovné mená: Okruť za Hronom, Kút, Struha, Dolné lúky, Sigeť, Stružky, Záhumnie, Kalvária, Za hôrkou, Pod Chlmom, Karolovské, Lazinky, Hrádok, Bániky, Kopanica, Brezina, Šelište, Dolinka, Dlhý laz, Lúčky, Prídele.

Reálna vegetácia sa v riešenom území odchyľuje od potenciálnej prirodzenej vegetácie. Niva Hrona je odlesnená, zalesnená zostala hornatina. V druhej skladbe prevláda buk (58, 72%), ďalej je zastúpený hrab (14,04%) a ostatné listnaté dreviny- javor, dub cerový, agát (viac ako 20%). V malej miere sa vyskytujú ihličnaté dreviny- smrek (1,11%), borovica (1,75%), smrekovec (1,48%). Lesné plochy pokrývajú väčšinu riešeného územia. Majú výmeru 946, 94 ha t. j. 76,6% z celkovej výmery katastrálneho územia.

Spoločenstvá stepného typu tvoria väčšinu poľnohospodárskeho pôdneho fondu. Nachádzajú sa na strmých svahoch v prechodových polohách medzi zastavaným územím a zalesnenými plochami. V minulosti sa využívali ako pasienky.

- **Sukcesné lesné spoločenstvá** vznikli na hospodársky nevyužívaných plochách, alebo nachádzajú sa tu rôzne formácie nelesnej drevinovej a krovinovej vegetácie. Trvalé trávne porasty majú výmeru 151,87 ha, t. j. 12,3% z celkovej výmery katastrálneho územia.
- **Plochy ornej pôdy** sa nachádzajú len v úzkom (menšom) pruhu na nive Hrona. Orná pôda má výmeru 50,6 ha, t.j. 4,1% z celkovej výmery katastrálneho územia.
- **Synantropná vegetácia** má zastavanom území kultúrny charakter. Tvoria ju prevažne úžitkové záhrady, okrasné plochy pri rodinných domoch a na záhumienkoch.
- **Záhrady** tvoria v obci 31,6 ha, t.j. 2,56% z celkovej výmery katastrálneho územia.
- **Sídelná vegetácia** sa nachádza v centre obce a to na námestí, kde má charakter verejného parku a v miestach pozdĺž Obecného potoka.

1.5 Analýza socio-ekonomických podmienok

Samotná obec Rudno nad Hronom prechádzala rôznymi vývinovými etapami, čo malo výrazný vplyv na vývojové zmeny v počte obyvateľov. Z minulosti a najmä z histórie o samotnej obci sa dozvedáme, že zmeny hospodárstva a následne celej spoločnosti boli predovšetkým ovplyvňované rôznymi udalosťami.

1.5.1 Obyvateľstvo

Počet obyvateľov v obci Rudno nad Hronom v rokoch 2015 až 2021 dokumentuje tabuľka 2.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Tabuľka 2 Počet obyvateľov v obci Rudno nad Hronom v rokoch 2015 – 2021

Názov obce/ rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rudno nad Hronom spolu celkový stav obyvateľov:	517	527	531	543	548	561	528

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

V obci Rudno nad Hronom v roku 2015 žilo spolu 517 obyvateľov, v roku 2016 spolu 527 obyvateľov, v roku 2017 spolu 531 obyvateľov, v roku 2018 spolu 543 obyvateľov, v roku 2019 spolu 548 obyvateľov, v roku 2020 spolu 561 obyvateľov a v roku 2021 spolu 528 obyvateľov (stav k 31.12.2021).

Tabuľka 3 dokumentuje počte mužskej populácie v obci v rokoch 2015 až 2021.

Tabuľka 3 Stav trvale bývajúceho obyvateľstva – muži v rokoch 2015 – 2021

Názov obce/ rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rudno nad Hronom spolu muži:	248	254	251	258	265	278	256

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

V obci Rudno nad Hronom ku koncu roka 2021 bývalo spolu 256 mužskej populácie. Nasledujúca tabuľka 4 zobrazuje ženskú populáciu.

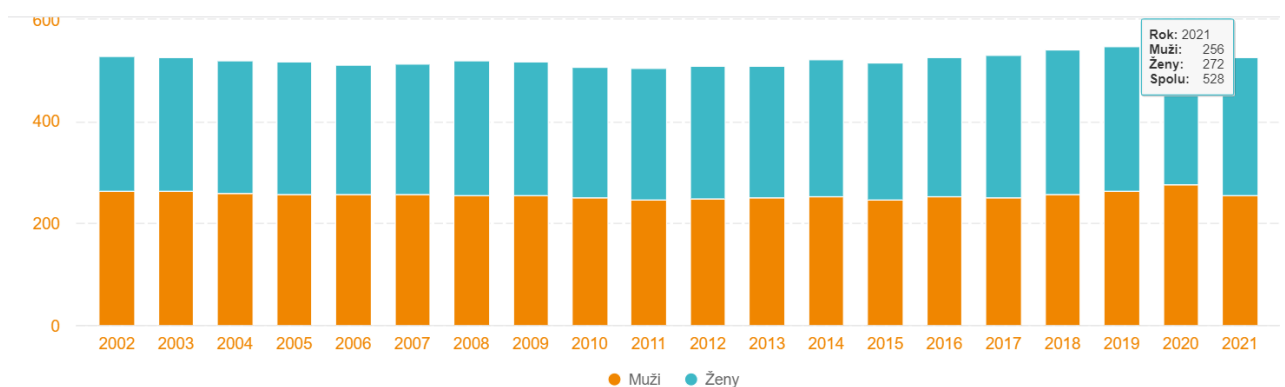
Tabuľka 4 Stav trvale bývajúceho obyvateľstva – ženy v rokoch 2015 – 2021

Názov obce/ rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rudno nad Hronom spolu ženy:	269	273	280	285	283	283	272

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Z tabuľky 4 je zrejmé, že v obci Rudno nad Hronom ku koncu roka 2021 žilo spolu 272 žien.

Porovnanie stavu obyvateľstva medzi mužmi a ženami

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Obrázok 10 Porovnanie stavu obyvateľstva medzi mužmi a ženami

Z obrázka 10 môžeme vidieť, že v obci prevláda ženská populácia nad mužskou (stav k 31.12.2021).

1.5.2 Dynamika obyvateľstva

Dynamika obyvateľstva predstavuje:

- rozdiel medzi počtom narodených a počtom zomretých → prirodzený prírastok a prirodzený úbytok.
- zahŕňa hlavne populačné procesy akými sú pôrodnosť (natalita) a úmrtnosť (mortalita).

Mechanický pohyb tvorí priestorový pohyb obyvateľstva. Môže ísť o pohyb trvalý alebo dočasný, legálny, dobrovoľný, môže ísť o pohyb nútený alebo spôsobený z iných príčin ako napr. dôvodom môžu byť príčiny ekonomické, politické, náboženské. Inokedy sa jedná o pohyb individuálny alebo masový, ktorý predstavuje pohyb na dlhšie vzdialenosti.

Migrácia predstavuje sťahovanie obyvateľov. Znamená to, že obyvateľ mení trvalé bydlisko. V inom prípade migráciu spôsobujú trvalé zeny v priestorovom rozmiestnení obyvateľstva. Môže ísť o emigráciu (odst'ahovanie) alebo o imigráciu (prist'ahovanie). Emigračné zmeny väčšinou spôsobujú náhle zmeny prírodného prostredia, ekonomické zmeny (nedostatok zamestnania), imigračné faktory (lacná pôda) a pod. Medzi časté dôsledky emigrácie patrí napr. strata obyvateľstva, zníženie pôrodnosti, sobášnosti a pod. Medzi dôsledky imigrácie patria napr. zvýšenie počtu obyvateľov, alkoholizmus alebo kriminalita.

Ak obyvateľ zmení bydlisko na určitý čas, pričom miesto jeho trvalého bydliska sa nemení ide o dočasnú zmenu pohybu. Pravidelný pohyb obyvateľstva sa uskutočňuje za prácou, vzdelaním, rodinou a pod. Nepravidelný pohyb obyvateľov býva z dôvodov cestovania napr. v rámci cestovného ruchu, služobných ciest alebo ľudia cestujú za účelom rekreácie, oddychu, dovolenky a turizmu. Dynamiku obyvateľstva v obci Rudno nad Hronom dokumentuje tabuľka 5.

Tabuľka 5 Dynamika obyvateľstva v obci Rudno nad Hronom

Obec Rudno nad Hronom	Rok		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	Prirodzený Pohyb	narodení	3	9	8	6	6	7	7
	zomrelí	6	3	10	4	5	7	14	
Prirodzený Prírastok		-3	6	-2	2	1	0	-7	
Migračné saldo		-4	4	6	10	4	13	-3	
Celk. prírastok		-7	10	4	12	5	13	-10	
Poč. obyvateľov spolu		517	527	531	543	548	561	528	

Vysvetlivka: migračné saldo predstavuje rozdiel medzi počtom prist'ahovaných a odst'ahovaných

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

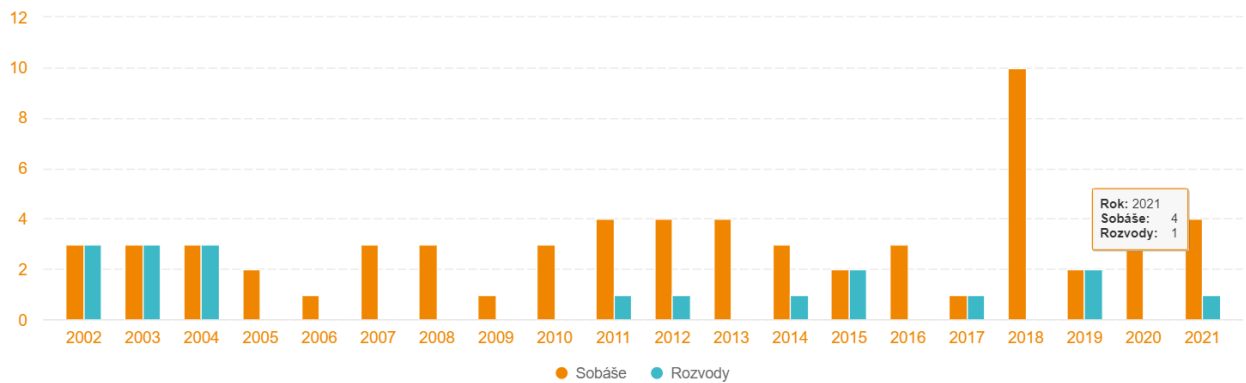
Z tabuľky 5 môžeme vidieť, že v obci sa do konca roka 2021 narodilo spolu 7 detí, zomrelo 14 obyvateľov. Prirodený prírastok dosiahol hodnotu -7 (rozdiel medzi počtom narodených a zomretých). Migračné saldo (rozdiel medzi počtom prisťahovaných a odsťahovaných) dosiahol hodnotu -3. Súčet prirodzeného prírastku obyvateľstva a migračného salda tzn. celkový prírastok obyvateľstva v obci Rudno nad Hronom bol -10 obyvateľov. Znamená to, že z obci sa viac obyvateľov vystaňovalo ako prisťahovalo v roku 2021. Celkový počet obyvateľov v roku 2021 bol nižší ako v roku 2020. Na tieto zmeny vplýva to, že v obci je viac obyvateľov vyššieho veku a tým bola v obci zaznamenaná aj vyššia úmrtnosť. Na demografiu vplývala aj korona kríza a niektorí obyvatelia z obci sa sťahovali kvôli zamestnaniu a bývaniu.

1.5.3 Sobášnosť a rozvodovosť

Z obrázka 10 môžeme vidieť, že v obci sa za posledný rok 2021 boli 4 sobáše a čo sa týka rozvodovosti, iba jedenkrát došlo k rozvodu manželov.

SOBÁŠE A ROZVODY

Tabuľka

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Obrázok 10 Rozvodovosť a sobášnosť

1.5.4 Veková a pohlavná štruktúra

Veková štruktúra obyvateľstva sa vyjadruje aj zaradením obyvateľstva do vekových skupín prostredníctvom biologických, hlavných a produktívnych vekových skupín (Mládek, a i., 2021).

Pri vekovej a pohlavnej štruktúre sa zdôrazňuje pritom prepojenosť pohlavnej a najmä vekovej štruktúry s jednotlivými zložkami demografickej dynamiky. Tieto zložky sa navzájom kauzálne ovplyvňujú. Zastúpenie jednotlivých vekových skupín v populácii v súčasnosti je výsledkom pôsobenia vyššie uvedených procesov prirodzeného pohybu a zároveň nepriamo procesov, ktoré ich ovplyvňujú (Jurčová, 2003).

Pri pohľade na vekovú a pohlavnú štruktúru môžeme spozorovať negatívnu tendenciu vekového zloženia populácie, smerujúcu k znižovaniu počtu obyvateľov. Vo vekovej štruktúre v obci, čo sa týka porovnania počtu mužov so ženami môžeme vidieť, že tento stav nie je vyrovnaný a že vo vekovej štruktúre majú prevahu ženy (Tabuľka 6 a obrázok 11).

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

Tabuľka 6 Veková štruktúra v obci Rudno nad Hronom v roku 2021

Veková štruktúra obyvateľstva obce Rudno nad Hronom	Spolu Stav k 31.12.2021	Z toho muži	Z toho ženy
0 - 4	39	20	19
5 - 9	29	14	15
10 - 14	22	9	13
15 - 19	16	6	10
20 - 24	27	12	15
25 - 29	31	18	13
30 - 34	40	15	25
35 - 39	36	26	10
40 - 44	37	21	16
45 - 49	36	20	16
50 - 54	42	21	21
55 - 59	32	19	13
60 - 64	31	13	18
65 - 69	34	18	16
70 - 74	26	10	16
75 - 79	17	5	12
80 - 84	20	6	14
85 - 89	6	1	5
90 - 94	7	2	5
95 - 99	0	0	0
100+	0	0	0
Spolu	528	256	272

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

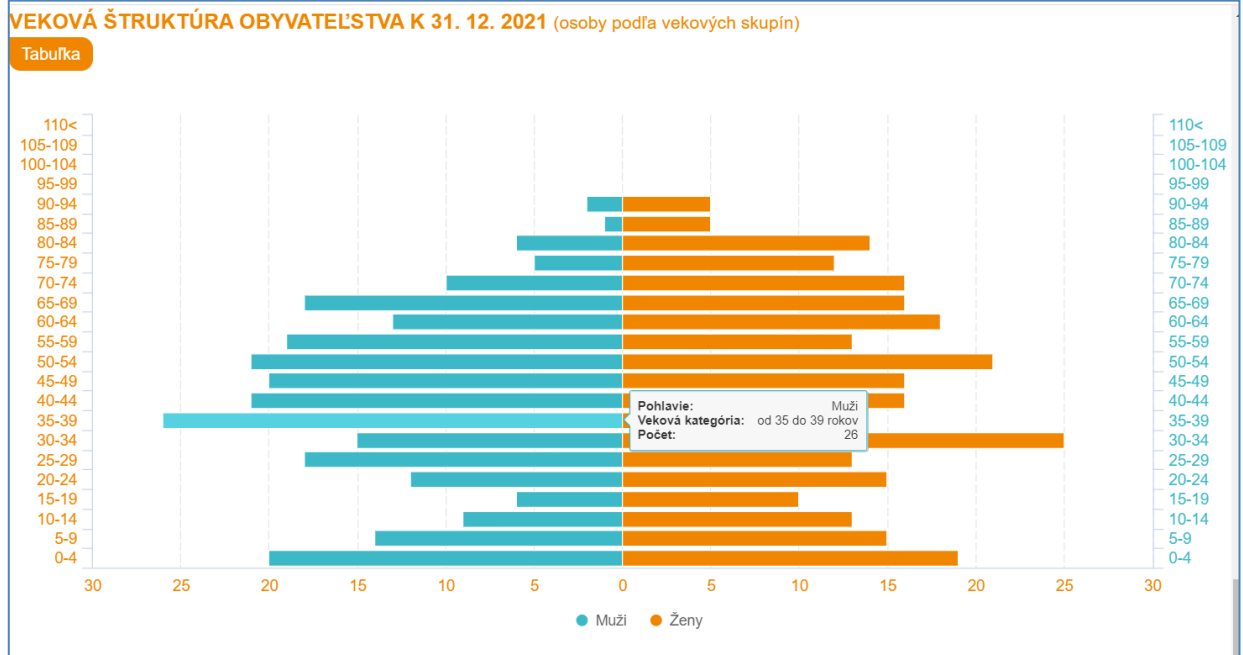
Vypracovala: Mgr. RNDr. Anna Štefanková, 2023

Tabuľka 6 oboznamuje o vekovej štruktúre obyvateľstva v obci Rudno nad Hronom. V obci sa nachádza v produktívnom veku od 30 do 34 rokov spolu 25 ženskej populácie a vo veku od 35 do 39 rokov spolu 26 mužskej populácie. Najviac obyvateľov obec má vo veku od 40 rokov do 79 rokov. V obci Rudno nad Hronom sa veku od 80 do 84 rokov dožilo spolu 20 obyvateľov, vyššieho veku od 85 do 89 rokov spolu 6 obyvateľov, veku od 90 do 94 rokov v obci žijú 7 obyvateľov s prevahou žien (5 obyvateľov) a veku od 95 a viac v obci nežije nikto. V obci vo veku od 0 do 10 rokov žije spolu 68 detí. Vo veku od 10 do 25 rokov žije spolu 65 mladistvých osôb. V najbližších rokoch sa očakáva, že v obci bude bývať viac mladších obyvateľov, nakoľko obec sa zamerala na rozvoj bývania v obci, čím umožňuje najmä mladým rodinám stavať rodinné domy a tým získava obec aj mladšiu populáciu. V rámci zvyšovania počtu menších detí, obec chce kapacitne posilňovať aj materskú škôlku. Obec má snahu udržať v obci čo najviac mladšiu populáciu a vytvárať im priestor aj v budúcnosti pre vlastné bývanie.

Vekovú štruktúru obyvateľstva zobrazuje aj obrázok 11.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 11 Veková štruktúra obyvateľstva v obci Rudno nad Hronom
(stav k 31.12.2021).

1.5.5 Zamestnanosť a nezamestnanosť v obci Rudno nad Hronom

Na základe zmapovania zamestnanosti vieme usúdiť, koľko obyvateľov v obci je ekonomicky aktívnych, koľko obyvateľov sa nachádza na materskej dovolenke, koľko pracuje dôchodcov a koľko sa nachádza v obci nezamestnaných obyvateľov. V minulosti boli ľudia žijúci v tejto obci prevažne samostatní, pretože v každej časti sa vyskytovalo niekoľko remeselníkov, robotníkov a hospodárov.

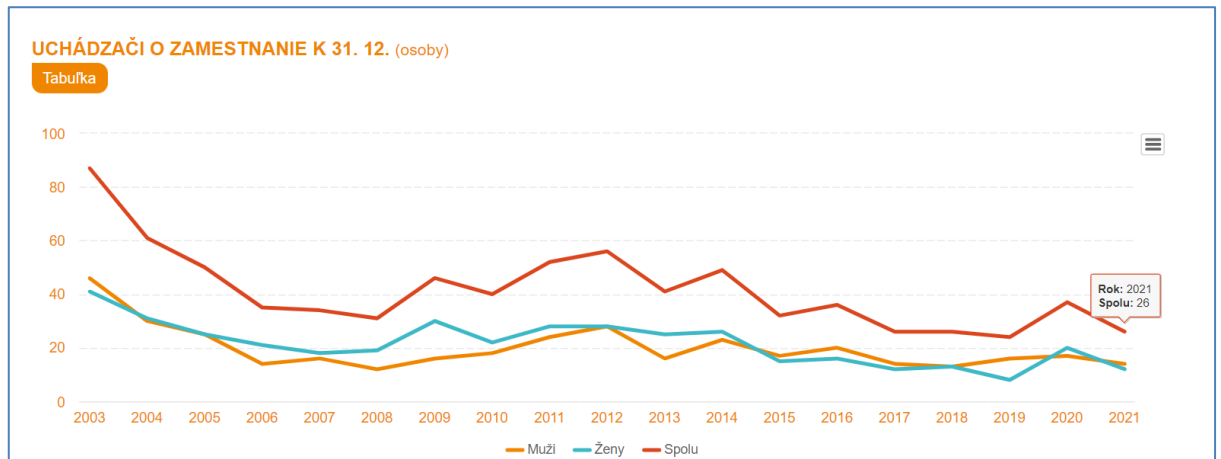
V dnešnej dobe sú vidiecke obce charakteristické nízkym počtom pracovných príležitostí a vysokým percentom dochádzania za prácou mimo mesta, okresu i mimo republiky. Priemerne za prácou dochádza vyše 65% obyvateľstva. V okresnom meste Žarnovica k nosným ekonomickým odvetviam patria hutnícky a strojársky priemysel. V súčasnej dobe sa v niektorých miestach rozvíja cestovný ruch (napr. obec Hodruša Hámre, Nová Baňa, Malá a Veľká Lehota), poznávací cestovný ruch a rekreačná činnosť, hlavne v okolí Dolnohodružského a Hornohodružského tajchu, nakoľko v tomto prostredí vznikajú hotely, wellness zariadenia a penzióny. V okresnom meste Žarnovica medzi dominantné odvetvia priemyslu, kde za prácou dochádzajú i obyvatelia z obce Rudno nad Hronom patria: Illichmann Slovakia s.r.o, Neumann Aluminium Fließpreswerk Slovakia s.r.o, Berndorf Sandrik s. r. o., Knauf Insulation s. r. o., Metal Craft- Anton Král, Mestský podnik služieb, COOP Jednota Žarnovica s.d., CMK s.r.o, TUBEX SLOVAKIA s.r.o. a iné. Obyvatelia za prácou dochádzajú aj do mesta Nová Baňa, kde pôsobia podniky ako napr. Cortizo, Knauf Insulation s. r. o., TRISTONE FLOWTECH SLOVAKIA, s.r.o., výrobca plastových dielov pre automobilový priemysel, K – PLAST, výrobné družstvo, producent plastikárskych výrobkov, SC ZAMKON, s.r.o., spoločnosť, ktorá sa zaoberá zámočníckymi a zvaračskými prácami, výrobou a montážou železných konštrukcií, opravou technologických zariadení, ELMONT, s.r.o., výrobca elektroinštaláčného

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

materiálu, ELBA-H, spoločnosť vykonávajúca elektromontážne práce a zároveň zaoberajúca sa predajom elektroinštalačného materiálu a svietidiel, UNISTAV NB s.r.o. a iné spoločnosti.

Uchádzačov o zamestnanie zobrazuje obrázok 12.

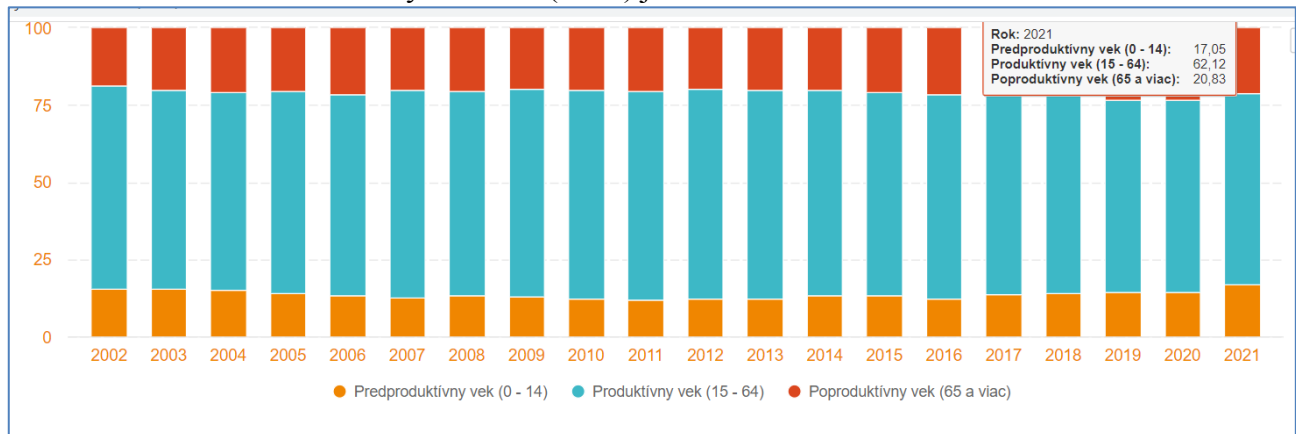

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 12 Uchádzači o zamestnanie z obce Rudno nad Hronom k 31.12.2021

Z obrázka 12 môžeme vidieť, že k 31.12.2021 sa o zamestnanie uchádzalo z obce spolu 26 obyvateľov, z toho tvorilo 14 mužov a 12 žien.

Ekonomická aktivita obyvateľstva (EAO) je zobrazená na obrázku 13.

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 13 EAO obyvateľov z obce Rudno nad Hronom k 31.12.2021

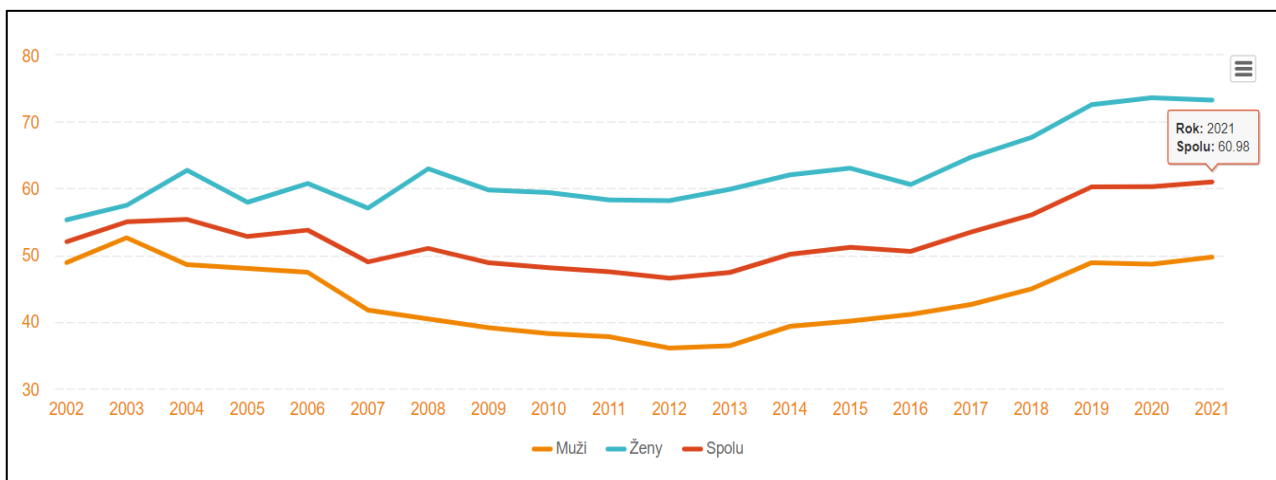
Z obrázka 13 môžeme vidieť, že v predproduktívnom veku od 0 do 14 rokov sa nachádza v obci 17,05 % EAO, v produktívnom veku od 15 do 64 rokov spolu 62,12 % EAO a v poproduktívnom veku od 65 rokov a viac spolu 20,83% obyvateľov.

Index ekonomického zaťaženia

Index ekonomického zaťaženia predstavuje počet osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku k osobám v produktívnom veku. Zobrazuje ho obrázok 14 v príslušných percentách (%).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

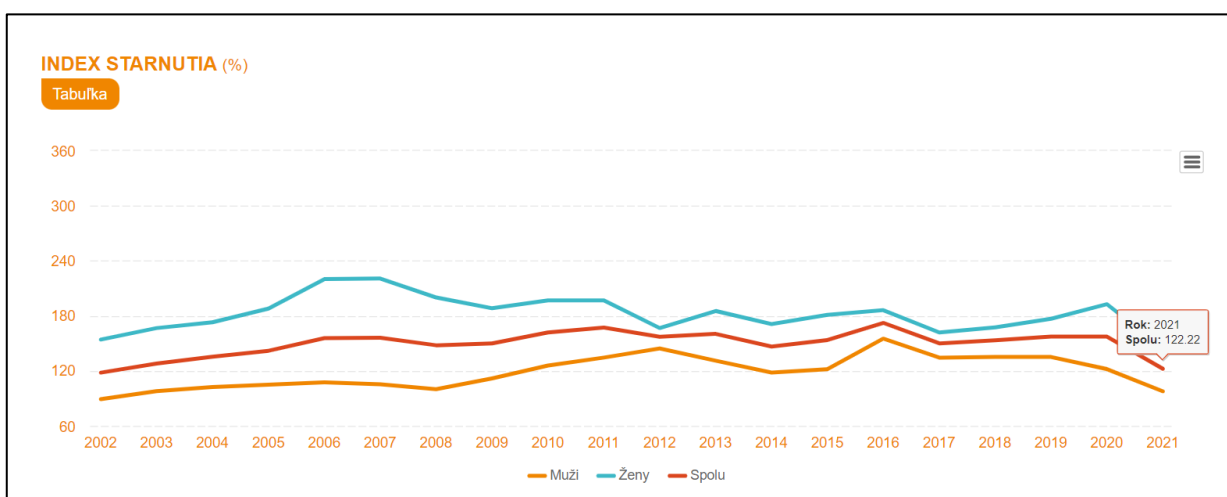
Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 14 Index ekonomického zaťaženia obyvateľstva obce Rudno nad Hronom

Index ekonomického zaťaženia osôb v predproduktívnom a poproduktívnom veku k osobám v produktívnom veku dosiahol úroveň 60,98%. Znamená to, že v obci je viac pracujúcich ako nepracujúcich obyvateľov.

Index starnutia

Počet osôb v poproduktívnom veku k osobám v predproduktívnom veku. Zvyčajne sa vyjadruje v percentách. Obrázok 15 oboznamuje o celkovom indexe starnutia obyvateľov v obci Rudno nad Hronom

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 15 Index starnutia (stav k 31.12.2021)

Z obrázka 15 môžeme vidieť, že index starnutia v obci dosiahol v roku 2021 spolu 122,22 %, čo je dosť vysoké percento. Na krajskej úrovni platí, že od začiatku nového milénia postupne dochádza vo všetkých administratívnych celkoch k nárastu počtu a podielu seniorov. Prognóza populačného vývoja v krajoch Slovenska do roku 2040

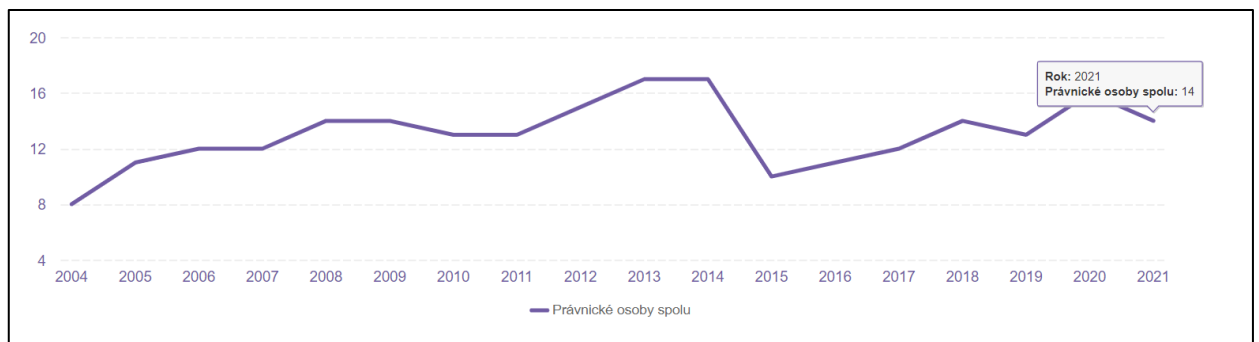

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

z hľadiska zastúpenia hlavných vekových skupín poukazuje na pokračovanie hlavných vývojových trendov. Aj napriek určitému oživeniu reprodukcie v posledných rokoch však kohortné zmeny v reprodukčnom veku prinesú nielen výrazný pokles reprodukčnej základne, ale aj ďalšie zníženie zastúpenia detskej zložky. Predlžovanie života v kombinácii s presunom početných generácií zo 40. a 50. rokov do seniorského veku bude znamenať pokračovanie pomerne rýchleho nárastu podielu osôb vo veku 65 a viac rokov. Index starnutia v súčasnosti ukazuje, že už v polovici krajov Slovenska majú prevahu osoby vo veku 65 a viac rokov nad detskou zložkou (do 15 rokov). Rovnako o tom svedčí aj index starnutia v obci Rudno nad Hronom.

Právnické osoby v obci Rudno nad Hronom

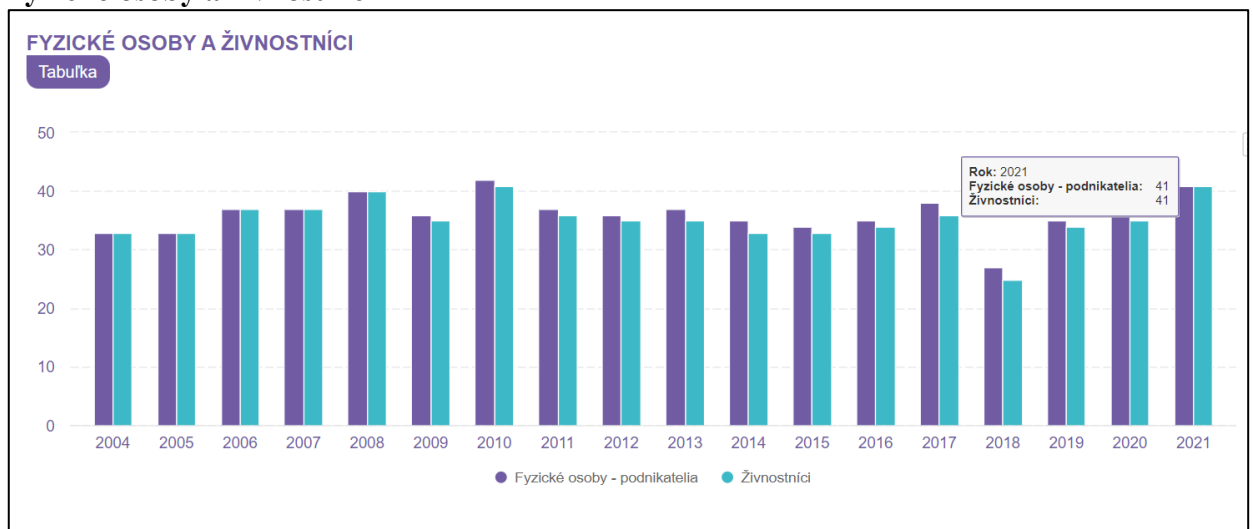
V obci pôsobí spolu 14 právnických osôb (viď. obrázok 16).

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 15 Počet právnických osôb v obci Rudno nad Hronom (stav k 31.12.2021)

Fyzické osoby a živnostníci

Zdroj: <https://mojaobec.statistics.sk/html/sk.html>

Obrázok 15 Počet fyzických osôb a živnostníkov v obci Rudno nad Hronom (stav k 31.12.2021)

V obci v roku 2021 sa nachádzalo spolu 41 fyzických osôb- podnikateľov.

Nezamestnanosť

Nezamestnanosť je centrálnym, ale i osobným a ľudským problémom moderných spoločností. V štruktúre nezamestnaných presahuje nezamestnanosť žien, nezamestnanosť u detí a žiakov základných škôl a pomerne k nepriaznivým faktorom patrí aj pretrvávanie dlhodobo nezamestnaných, čoho je dôsledok nielen transformačných zmien v spoločnosti, ale predovšetkým tu ide o pracovníkov zo zaniknutých spoločností a firiem. O zamestnanie z obci sa uchádzalo k 31.12.2021 spolu 25 obyvateľov, z toho 2 osoby tvorili občania so zdravotným preukazom (ÚPSVaR, pobočka Žarnovica).

1.5.6 Bytová a technická infraštruktúra obce

Obec Rudno nad Hronom plní primárne obytnú funkciu. Aktivity sekundárneho a terciárneho sektoru sú zastúpené len v minimálnej miere a to len v časti bývalého objektu JRD. Funkčné zónovanie je v štruktúre obce zreteľne vyprofilované. Voľné plochy pri bývalom JRD sa využívajú ako nové prevádzky priemyselnej a stolárskej výroby.

Návrh rozvoja obce aj do budúcnosti počíta s rozvojom obytnej funkcie a to výstavbou nových bytových jednotiek v obci zvyšovaním domového fondu. V rámci programového dokumentu k rozvojovým plochám patria plochy na Záhumní. V obci starosta obce sa snaží riešiť už viac ako 5 rokov majetkovo-právne vzťahy, zabezpečovať ich následný odkup a poskytovať pozemky mladým rodinám na výstavbu rodinných domov. V obci došlo k revitalizácii pietneho miesta a pamätníka padlých hrdinov, k výstavbe 10 nájomných bytov a v obci sa zlepšil aj stavebnotechnický stav domového fondu. V obci sa nachádzajú ešte staršie objekty, ktoré je potrebné zrevitalizovať, zmodernizovať.

Celá obec od roku 1952 je zelektrifikovaná. V roku 1970 boli v obci postavené dve družstevné štorbytovky v časti Záhumnie. V roku 1982 bola postavená osem bytovka na Záhumní. V obci bola v roku 2016 prerobená stará budova základnej školy na desať bytových jednotiek.

V Rudne nad Hronom dochádza k majetkovému vysporiadaniu pozemkov formou obnovení dedičských konaní a k následnému scelovaniu pozemkov. Záujemcovia majú možnosť odkúpiť pozemky pre potreby individuálnej bytovej výstavby.

V obci bola v roku 1976 daná do prevádzky budova železničnej stanice. V obci v roku 1981 bol postavený Dom smútku, ktorý je v súčasnosti po rekonštrukcii. Most cez rieku Hron bol vystavený v roku 1981. Dnes si vyžaduje rekonštrukciu. V roku 2000 bola dokončená plynifikácia celej obce. V roku 2002 bola v obci postavená nová materská škola v časti Záhumnie. V obci v posledných rokoch došlo k rekonštrukcii vonkajších priestorov Obecného úradu a kultúrneho domu. Kultúrny dom si vyžaduje rekonštrukciu vnútorných priestorov. Pri vstupe do obce je situovaný obecný úrad s kultúrnym domom, v strede obce sa nachádza predajňa Jednota COOP a požiarna zbrojnica. Na okraji obce smerom na Novú Baňu je umiestnené ihrisko pre futbalistov a multifunkčné ihrisko. V kontakte s centrom obce je situovaný kostol, v strede sa nachádza cintorín a v obci nechýba na Záhumní materská škola. Zariadenie komerčnej občianskej vybavenosti (poštový úrad) sa nachádza v priestoroch obecného úradu. Ostatné služby sú dostupné v neďalekom meste Nová Baňa (zdravotníctvo, pobočky finančných inštitúcií, stredné školy atď.). Zo sociálnych služieb obec Rudno nad Hronom nezabezpečuje opatrovateľskú

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

službu. V prípade zvýšenia počtu obyvateľov aspoň o 15% by sa v budúcnosti mohol rozšíriť trhový priestor pre vznik ďalších služieb a zariadení maloobchodu.

Technickú vybavenosť obce dokumentuje tabuľka 7.

**Tabuľka 7 Technická vybavenosť obce Rudno nad Hronom službami
(stav k 31.12.2021)**

Technická vybavenosť	Obec Rudno nad Hronom/hodnota
kultúrny dom/osvetové stredisko	áno
obecný úrad	áno
predajňa potravinárskeho tovaru	áno 2 krát
pohostinné odbytové stredisko	nie
predajňa nepotravinárskeho tovaru	nie
predajňa pohonných látok	nie
kino	nie
pekáreň	nie
obecné múzeum	nie
dom smútku	áno
kostol/kaplnka	áno
farský úrad	áno
plyn	áno
vodovod	nie
kanalizácia a ČOV	áno 30%
základná škola	nie
materská škola	áno
verejná knižnica	áno
domov dôchodcov	nie
multifunkčné ihrisko	áno
poštový úrad	áno
hasičská zbrojnica	áno
turistické ubytovne	nie
zmenáreň	nie
bankomat	nie
internet	áno
lekáreň	nie
ihrisko	áno
kadernický salón	nie
večierka	nie

*Zdroj: Obecný úrad Rudno nad Hronom
Spracovala: RNDr. Anna Štefanková, 2023*

Školstvo v obci

Základná škola

V obci boli pôvodne dve školy rímsko - katolícka a obecná ľudová. Rímsko katolícka ľudová škola bola zriadená r.1804. Vyučovací jazyk do r.1907 bol slovenský a maďarský, od r.1907-1918 maďarský. Od r.1918 slovenský. Stavba obecnej ľudovej (tzv. novej) školy sa začala v apríli 1913 a dokončená bola v roku 1914. Do funkcie učiteľa bol zvolený rudniansky rodák Michal Valko. Počas jeho neprítomnosti, keď bol na vojenskej škole, zastupovali Izabela Schmannová a Emília Fríbortová. V roku 1931 bola zriadená pri obecnej škole druhá trieda, v ktorej vyučovala Mária Jaburková. Učitelia základnej deväťročnej školy (1 až 5, neskôr 1 až 4 roč.) Pretože sa počet žiakov neustále znižoval, v roku 1977 bol štvrtý ročník presťahovaný na ZDŠ v Brehoch a v Rudne zostala len jednotriedna škola s 1., 2., 3. ročníkom. Vyučovala Augusta Chrappová. V školskom roku 1978/79 bolo prihlásených len 19 žiakov, preto odbor školstva ONV nariadil integráciu školy. Odvtedy základnú školu obec Rudno nad Hronom nemá zriadenú. Deti z obce navštevujú Základnú školu na Brehoch a v Novej Bani.

Materská škola- Rudnianske sovičky

História materskej školy sa začína písať v roku 1945. Bola na rôznych miestach v obci a okolo roku 1952 bola definitívne umiestnená oproti kostolu v budove pôvodnej rímsko-katolíckej ľudovej školy. V roku 1958 sa začala generálna oprava tejto budovy a boli pristavané niektoré jej terajšie časti. Táto rekonštrukcia sa skončila 1.8.1959. Starostlivosť o deti bola najprv len poldenná od 7 do 13 hod. Od 3.8.1960 na žiadosť rodičov a z iniciatívy MNV sa začala celodenná starostlivosť. Od 2.6.1990 je materská škola premiestnená do budovy bývalého doškolovacieho strediska za riekou Hron. Neskôr v obci bola postavená nová budova materskej škôlky na Záhumní.

Dnešná materská škola Rudno nad Hronom sa nachádza v menej frekventovanej časti obce v časti Záhumnie. Obklopuje ju tiché a krásne prírodné prostredie. Výborná poloha umožňuje vytvárať a realizovať aktivity v spojitosti s prírodou, tak podporujúc zdravý vývin detí. Výchovno-vzdelávací proces obohacujeme o prvky alternatívnej pedagogiky M. Montessori. Kladieme dôraz na individuálne potreby dieťaťa súvisiace s jeho optimálnym rozvojom. Materská škola má bezbariérový prístup a tvarom pripomína detskú vrtuľku. Budova materskej školy bola odovzdaná do prevádzky v roku 2003. Naša materská škola poskytuje celodennú starostlivosť, na požiadanie rodičov aj poldenný pobyt detí. Budova postupne prechádza postupnou rekonštrukciou. Trieda je členená na herne, jedáleň a spálňovú časť. Materiálne technické vybavenie triedy je na výbornej úrovni. Súčasťou MŠ je školská jedáleň, ktorá je zriadená na prípravu, výdaj, konzumáciu jedál a nápojov pre deti v čase ich pobytu v materskej škole. Vonkajší areál je vhodne upravený, doplnený o pieskovisko, zostavu s kĺzačkou, preliezky, záhradný domček, vhodne zabezpečený proti vniknutiu cudzích osôb a zvierat. Materskú školu v obci dokumentuje obrázok 16.

Zdroj: https://www.rudnonadhronom.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=18&Itemid=29

Obrázok 16 Materská škola v obci Rudno nad Hronom

V školskom roku 2019/2020 bolo zapísaných 22 detí. Na povinnú školskú dochádzku do základnej školy nastúpilo 8 detí. Žiadne dieťa nemalo odklad povinnej školskej dochádzky. Medzi významné projekty materskej školy patrili:

- Projekt Nivea – integračno vzdelávací program
- Projekt „Dajme spolu gól“
- Projekt „Športom k zdraviu“
- Separáčik- zameraný na separáciu a triedenie odpadu
- Dopraváčik
- Kúzlo nášho regiónu
- Projekt Recyklohry.

Učiteľky MŠ so svojimi deťmi vytvárajú rôzne aktivity pre verejnosť. Medzi známe patria napr.: Jeseň pani bohatá - víťanie jesene, Tekvičková slávnosť, Svetový deň mlieka, mesiac úcty k starším, vystúpenie a tvorivé dielne, farebný týždeň, Svetový deň výživy - ochutnávka zdravých nátierok rodičov a starých rodičov, Deň jablka spojená s ochutnávkou v spolupráci so ŠJ - tvorivé dielne s deťmi, básne a piesne o jablčku, Ekoprojekt „Separáčik“- zameraný na triedenie odpadu, výroba kontajnerov, hry na školskom dvore s environmentálnou tematikou, zber papiera, v mesiaci november sa konal Deň materských škôl- tvorivé dielne, tance a piesne s ľudovou tematikou, k iným aktivitám patrili projekt s názvom „dravé zúbky“, v mesiaci december sa konal Mikuláš, vianočná besiedka pre rodičov, obecné Vianoce a pod.

Zásobovanie pitnou vodou

V zmysle zákona 369/1990 Zb. o obecnom zriadení je obec zodpovedná za zásobovanie pitnou vodou a zodpovedá za odvádzanie odpadových vôd, ktoré vzniknú na území obce. Obec nemá vybudovaný rozvod pitnej vody. Rodinné domy a bytovka na Záhumní sú zásobované z podzemných vodných zdrojov a vo väčšine prípadov z vlastných studní, ktoré si obyvatelia svojpomocne postavili. V budúcnosti zámerom obce je vybudovať vlastný verejný vodovod, pričom by do úvahy prichádzali na jeho zrealizovanie viaceré vodné stoky a pramene, ktoré v hornom konci obce sa nachádzajú. Je treba vybrať optimálny postup pri návrhu čo najvhodnejšieho systému verejného vodovodu. Dôležitá je celková koncepcia navrhovaného riešenia a posúdenie možných variantných riešení. A to vrátane posúdenia nákladov na možné varianty v prepočte na jedného obyvateľa obce resp. ekvivalentného obyvateľa. Prítom je vhodné použiť metodiku otvoreného plánovania, ktorá je súčasťou procesu zostavenia plánu integrovaného manažmentu vodných zdrojov obce. V minulosti bol spracovaný už zámer napojiť obec na skupinový vodovod Hliník nad Hronom – Hronský Beňadik. Obec Rudno nad Hronom chce vybudovať vlastný vodovod.

Zásobovanie plynom

Obec je napojená na zdroj zemného plynu. Plynofikácia obce je zabezpečená 80% pokrytím. Plynofikácia v obci je riešená stredotlakovým rozvodom plynu. V každom dome je osadený stredotlakový regulátor a plynomer, cez ktorý je vnútorná plynoinštalácia napojená na vonkajší rozvod plynu. Na vonkajší rozvod plynu je použité potrubie z rúr oceľových bezošvých, izolované asfaltovojutovanými horúcimi pásmi. Dimenzia jednotlivých prípojok je DN 50. Minimálna hĺbka uloženia plynového potrubia v úseku hlavných rozvodov (vrátane prípojok) je 500 mm. Plynofikácia v obci bola skolaudovaná v roku 2000. Primárnym zdrojom zemného plynu je vysokotlaková regulačná stanica s výkonom RS 3000. Rozširovanie rozvodov zemného plynu sa bude týkať územia, v ktorom sa uvažuje v jej rozvoji a o výstavbe nových obytných plôch, čo si vyžiada následné investície do VTL plynovodu, existujúcich STL plynovodov. Bezpečnostné pásmo plynovodu je vymedzené vodorovnou vzdialenosťou od osi priameho plynovodu. Pri realizácii akejkoľvek výstavby sa vyžaduje dodržiavanie ochranných a bezpečnostných pásiem plynárenských zariadení, v zmysle zákona č. 656/2004 Z. z.

Zásobovanie teplom

Väčšina domácností a objekty občianskej vybavenosti využívajú ako zdroj tepla a pre účely kúrenia a varenia zemný plyn. Zemný plyn má vysoké úžitkové vlastnosti a poskytuje spotrebiteľovi vysoký stupeň komfortu (nevyžaduje sa manipulácia a uskladnenie tuhej zložky vyhoreného paliva) porovnateľného s elektrickou energiou. Niektoré domácnosti využívajú len ako doplnkový zdroj tepla pri varení, prípadne pre prípravu TUV elektrickú energiu. Výhľadovo je žiadúce, aby sa na celkovej výrobe tepla výraznejšou mierou podieľali alternatívne zdroje. O tento zdroj tepla sa bude uchádzať obecný úrad aj pri jeho rekonštrukcii, čím budú zavedené opatrenia na podporu obnoviteľných zdrojov zo strany štátu.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Rudno nad Hronom je zásobovaná elektrickou energiou z troch samostatných transformačných staníc. V súčasnej dobe sa uvažuje o rekonštrukciu týchto staníc z dôvodu ich zlého stavu prípojkového vedenia a elektrická energia, ktorá bude prechádzať obcou bude zokruhovaná do dvoch samostatných transformačných staníc. Hlavné vetvy vzdušného vedenia sú vedené pozdĺž hlavnej cesty, miestami v súbehu s telefónnym vedením a vedením dedinského rozhlasu. Rozvádzače NN umiestnené na stožiarových trafostaniciach vyhovujú požiadavkám pre zásobovanie elektrickou energiou. Podzemné káblové vedenie je v obci realizované v malej miere. Len prípojky k novým domov na Záhumní sú vedené káblovým vedením v zemi. Pri výstavbe nových stavebných objektov a inžinierskych sietí treba toto vedenie rešpektovať. V obci sa nenachádzajú objekty s veľkými nárokmi na elektrickú energiu.

Kanalizácia

Vzhľadom na zvýšené požiadavky na ochranu životného prostredia sa úloha odkanalizovania obce zabezpečuje.

V súlade s ustanovením § 5 ods. 4 Zákona NR SR č. 260/2007 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 254/1998 Z.z. o verejných prácach je treba v stanovenom termíne spracovať a predložiť požiadavku na zaradenie rozvojovej práce odkanalizovania obce do rozvojového programu VÚC BBSK.

Pred zabezpečením financií rozostavaného systému verejnej kanalizácie je vhodné zvážiť jeho modifikáciu. Vhodné je využiť metodiku otvoreného plánovania odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd.

V rámci tohto postupu sa môžu hodnotiť náklady na dostavbu naprojektovaného riešenia a náklady na variantnú dostavbu stokovej siete a zabezpečenie čistenia odpadových vôd iným spôsobom. Obec Rudno nad Hronom má čiastočne vybudovanú verejnú kanalizačnú sieť a ČOV (cca 30%). Ostatné odpadové vody sa zhromažďujú aj do žump a septikov rodinných domov. Obec Rudno nad Hronom bude pokračovať vo výstavbe kanalizačnej siete a ČOV vo všetkých rozvojových a ostatných plochách v obci.

Verejné osvetlenie

V súčasnosti sú všetky časti obce pokryté rozvodmi verejného osvetlenia s osvetľovacími telesami. Systém verejného osvetlenia sa musí postupne podľa potrieb obnovovať s dôrazom na zníženie elektrickej náročnosti osvetlenia. Sieť verejného osvetlenia bude riešená s použitím moderných energeticky úsporných zdrojov svetla, prípadne s využitím fotovoltaiiky, čím sa obec bude snažiť znižovať ceny za energie. Osvetlenie sa bude ovládať automaticky pomocou fotobunky alebo istiacimi hodinami. Rozšírenie verejného osvetlenia sa v zmysle pripravovanej projektovej dokumentácii regenerácii sídla navrhuje na centrálnu časť obce a postupne aj pre ďalšie úseky verejného osvetlenia, ktoré je v obci potrebné rozvíjať do rozvojových plôch, kde prebieha výstavba rodinných domov.

Sociálna infraštruktúra

Obec neposkytuje sociálne služby ani terénnu opatrovateľskú službu.

Zdravotnícka infraštruktúra

V obci sa nenachádza zdravotnícke zariadenie, obyvatelia obce využívajú služby zdravotníckych zariadení prevažne v blízko susediacich mestách Nová Baňa a Žarnovica. Lekárska pohotovostná služba sa nachádza v Žiari nad Hronom a v meste Žarnovica.

1.6 Hospodárstvo

1.6.1 Lesné hospodárstvo

V obci v minulosti dochádzalo k postupnému odlesňovaniu. Išlo hlavne o v súčasnosti poľnohospodársky využívané pôdy. Oblasť lužných lesov v nive Hrona bola odlesnená takmer úplne, kvôli rozšíreniu ornej pôdy. Zachoval sa len úzky pás lužných lesov na brehu rieky Hron. Odlesnené boli aj oblasti podhorí, kde sa lesy premenili na lúky a pasienky.

Živočíšstvo danej oblasti nebolo príliš redukované, lebo pri odlesňovaní nešlo o veľmi rozsiahle územia. Mnohé lesy obce (najmä Štiavnických vrchov) patrili k významným poľovníckym revírom už od stredoveku. Medzi najznámejšiu poľovníčku zver patrili jeleň, srnec, diviak, medveď, či muflón.

Dominantný význam mala však už v minulosti ťažba dreva, keďže chotár obce bol aj je bohatý na lesy. Drevo sa okrem kúrenia používalo aj pri banskej činnosti - na stavbu výstuží v baniach príp. budovanie iných obslužných zariadení. Využívalo sa drevo dubové, hrabové, neskôr smrekové, keďže smrek obyčajný patrí k rýchlejšie rastúcim druhom. Miestne lesy, tak ako veľká časť lesov v okolí banských miest boli v minulosti výrubom silne zničené. V súčasnosti sa hlavne v území Drastvice najvýraznejšie prejavili účinky lesného hospodárstva a to najmä ťažba dreva v severnej časti, kde sú tri obnovné pásy zasahujúce do rezervácie. Ťažbou dreva sú narušené aj niektoré časti v juhozápadnej a juhovýchodnej časti. Tieto časti nie sú rozsahom veľké a do rezervácie boli zaradené z hľadiska zabezpečenia celistvosti územia. Prihliadajúc na cieľ ochrany sa tak z krátkodobého ako aj z dlhodobého hľadiska počíta s tým, že lesné porasty budú ponechané na prirodzenú autoreguláciu bez ľudských zásahov.

V katastri obce sa okrem hlavnej zástavby nachádzajú ešte 3 tzv. samoty obkolesené lesom: Salaš, Matejovo, Husárovo. Vznikli v rôznych častiach obce vyklčovaním stromov uprostred lesa. Prvýkrát sa objavujú na mape 2. vojenského mapovania (polovica 19. storočia). Odlesnené oblasti sa neskôr postupne umelo zalesňovali, čím došlo k podstatnému premiešaniu stromových druhov. Známa je výsadba smreka obyčajného (*Picea excelsa*) asi pred 170 rokmi už z vyššie spomínaných dôvodov, ktorý sa ako nepôvodný druh dobre uchytil. Na začiatku 20. storočia tiež prebehla v regióne výsadba topoľa čierneho (*Populus nigra*) na spevnenie brehov Hrona. Neskôr bol však odstránený, keďže brehy rieky skôr rozrúšal ako spevňoval.

1.6.2 Poľnohospodárstvo

V roku 1954 bolo založené menšinové družstvo, ktorého predsedom bol Ján Pacalaj. V roku 1958 bolo založené celoobecné Jednotné roľnícke družstvo, ktoré sa koncom 60 - tých rokov zlúčilo s Voznicou pod názvom JRD Družba.

Poľnohospodárstvo v obci už oddávna plnilo len doplnkovú úlohu popri dominantnom baníctve, keďže miestna krajina neposkytuje priaznivé podmienky pre jeho

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

rozvoj. Pre poľnohospodárske účely sa už v minulosti využívalo len malé percento pôd obce. Väčšinu územia obce pokrývajú neúrodné kambizeme (hnedé lesné pôdy) na zložitom reliéfe, preto sa poľnohospodárstvo sústreďuje na zóny fluvizemí. Z hľadiska pôdných druhov sú to piesočnatohlinité pôdy. Tvorí veľkú oblasť nivy rieky Hron v centrálnej časti obce. Oblasti nivy Hrona sa nevyužívali ako orná pôda, ale len ako pasienky, napriek pomerne vysokej úrodnosti. Pravdepodobne sa často stávalo, že počas sejby boli zaplavené príp. vysoko zamokrené. Z pomerne veľkého zastúpenia lúk a pasienok na území obce môžeme tiež dedukovať, že už v 18. storočí v obci v poľnohospodárstve dominovala živočíšna výroba nad rastlinnou.

V 2. polovici minulého storočia sa poľnohospodársky využívali širšie územia, ktoré boli vzdialenejšie od rieky, na rozdiel od súčasnosti, keď sa už poľnohospodárstvo sústreďuje len na malé územia blízko rieky, vo väčšine na ľavej nive, ktorá je na rozdiel od pravej chránená pred záplavami Hrona násypom cesty a je tiež vyššie položená. Na pravej nive dochádzalo často k povodňam a je tam pomerne vysoká hladina podzemnej vody. Zaujímavé je, že počas 50. a 60. rokov minulého storočia sa družstevníci v obci každoročne pokúšali pestovať zemiaky na pomerne veľkých plochách napriek tomu, že sa takmer nikdy ani nepriblížili k plánu. Experimentovali aj s rôznymi inými plodinami (cukrová repa, fazuľa, ľan...), ktorým sa v obci taktiež nedarilo. Najviac sa v obci darilo jačmeňu a pšenici, ktoré už neskôr dominujú. Od 80. rokov sa orné plochy v obci neustále zmenšujú a v súčasnosti sa už pestujú len menej náročné plodiny ako ďatelina, repka olejná, zriedkavejšie ešte môžeme pozorovať obilie. Živočíšna výroba v Rudne nad Hronom už v minulosti dominovala a na rozdiel od rastlinnej výroby vždy dosahovala pomerne slušné výnosy. Po 2. svetovej vojne sa choval najmä hovädzí dobytok a ošípané, s menším významom hydina.

Najúrodnejšia pôda pozdĺž Hrona bola premenená na poľnohospodársku pôdu a zachovali sa iba zvyšky pôvodných lužných lesov. Na poľnohospodárskej pôde v rámci okresu Žarnovica hospodári jedno roľnícke družstvo na výmere 2207 ha, dva súkromné poľnohospodárske podniky na výmere 7034 ha a päť súkromne hospodáriacich roľníkov na výmere 1040 ha. Zostávajúcu časť PPF využívajú drobní vlastníci pôdy, ktorí využívajú pôdu na samozásobenie poľnohospodárskymi produktmi. Z hľadiska spôsobu obhospodarovania sa orná pôda v celom okrese využíva na 100 %. TTP sa využívajú polointenzívne až extenzívne. Lepšia využiteľnosť je v juhozápadnej časti okresu, kde sú klimatické, pôdne a terénne podmienky lepšie ako v severnej časti okresu. Na ornej pôde sa pestujú prevažne obilniny (pšenica, raž, jačmeň a ovos), olejniný (repka ozimná a slnečnica) a kukurica na siláž.

Rôznorodosťou pôdnej úrodnosti v okrese s prihliadnutím na výškové polozenie jednotlivých poľnohospodárskych podnikov, ako aj s prihliadnutím na vybudovanú súčasnú poľnohospodársku infraštruktúru, je možné v našom okrese zvýšiť produkciu rastlinnej výroby, predovšetkým výrobou kvalitných objemových krmovín, a tým aj zvýšiť produkciu živočíšnej výroby. Pre zlepšenie situácie v menej produkčných oblastiach je potrebné zamerať sa na využitie PPF budovaním agroturistických usadlostí s rozšírením chovu koní, ktorý má v našom okrese dlhodobú tradíciu.

1.6.3 Priemysel

V obci sa nachádza prevádzka na výrobu parkiet – lamiel, dverových zámkov, nábytku a predajňa potravín. Tiež sa v obci nachádzajú malí podnikatelia, ktorí sa zaoberajú hlavne drevárskymi a stavebnými prácami. V obci sa už v súčasnosti

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

nenachádza poľnohospodárska výroba. Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že hospodársky život v obci sa bude orientovať na: drevárske, murárske a stavebné práce. V súčasnosti prevažná väčšina zamestnaných obyvateľov aktívneho dochádza za prácou do najbližších miest, ako Nová Baňa, Žarnovica, Žiar nad Hronom, Levice a pod. Okres Žarnovica možno z hľadiska dosiahnutého stupňa industrializácie, ale aj z prevládajúcej orientácie výroby a štruktúry výrobných odvetví rozčleniť na niekoľko podcelkov, reprezentovaných jednotlivými obcami. K priemyselne rozvinutejším mestám patrí mesto Žarnovica. Z priemyselných odvetví je v okrese zastúpený strojársky priemysel, výroba stavebných hmôt a chemický priemysel. Jednotlivé priemyselné odvetvia sú predstavované nasledovnými podnikmi:

Strojársky priemysel:

- Illichman, a.s., Žarnovica,
- Neuman Alumimium Fliesspresswerk, s.r.o., Žarnovica,
- KOVACO, s.r.o, Veľká Lehota,
- ToMaC, s.r.o. Hodruša – Hámre.
- TUBEX SLOVAKIA s. r. o. – Žarnovica,
- Berndorf Sandrik s. r. o.

Drevospracujúci priemysel:

- A.N.B.a.s., Žarnovica,
- RAIL WAIS s.r.o., Bratislava,
- FTC, a.s. Nová Baňa,

Výroba stavebných hmôt:

- KNAUF INSULATION a. s. v meste Nová Baňa,

Výroba hliníka:

- CORTIZO SLOVAKIA a. s. v Novej Bani,

Výroba plastových dielov pre automobilový priemysel:

- TRISTONE FLOWTECH SLOVAKIA s. r. o. v Novej Bani,

Chemický priemysel:

- ZIN – KOVO, Hronský Beňadik,
- CMK, s.r.o., Žarnovica,
- KTO Slovakia, s.r.o., Hodruša – Hámre,

Baníctvo a hutníctvo:

- Slovenská banská, s.r.o., Hodruša Hámre,

Nosné odvetvia priemyslu sú: Žarnovica Drevársky priemysel, potravinársky priemysel, strojársky priemysel Nová Baňa, poľnohospodárska výroba, drevársky priemysel a spotrebný priemysel a iné.

Podnikateľské subjekty v obci

Obec Rudno nad Hronom je reprezentovaná týmito súkromnými firmami:

- Peter Žarnovičan; Predmet činnosti: Oprava a údržba motorových vozidiel
- Branislav Bartoš- MELZAR; Kategória a zameranie organizácie: Elektrická inštalácia
- Peter Žarnovičan; Kategória a zameranie organizácie: Ostatná osobná pozemná doprava i.n.
- Andrej Luky; Kategória a zameranie organizácie: Výroba ostatných kovových výrobkov i.n.
- Bytové spoločenstvo štvorbytovky s.č. 28; Kategória a zameranie organizácie: Správa nehnuteľností na základe poplatkov alebo zmlúv

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- Jaroslav Škarba; Kategória a zameranie organizácie: Výroba ostatných kovových výrobkov i.n.
- Enviro Slovakia, s.r.o.; Kategória a zameranie organizácie: Ostatné pomocné obchodné činnosti i.n.
- Alena Reháková; Kategória a zameranie organizácie: Pílenie, hobľovanie a impregnovanie dreva
- LUKY TRADE, s.r.o.; Kategória a zameranie organizácie: Stolárske a zámočnícke práce
- Constitutio, s.r.o.; Kategória a zameranie organizácie: Ostatný maloobchod mimo predajní, stánkov a trhov
- FABDOS. s. r.o.; zadlabávacie zámky na dvere a protiplechy. Výroba, montáž a predaj. Internetový obchod.
- KM dekorácie s. r. o.; výroba dekoračného a obal'ovacieho materiálu.
- Martin Krajčík SHR; výroba včelárskeho medu.
- Štefan Šurjanský; stavebné a bágrovacie práce.
- Lehmann SK s. r.o.; Slovenský výrobca drevených parkiet a schodov
- EKOTRANZ s. r. o., Odvoz odpadu.
- Enviroplasty - Ing. Jozef Habánik. Výkup, spracovanie a predaj odpadov z plastu, šrotu a neželezných kovov. Servis pri nakladaní s odpadmi.

1.6.4 Doprava

Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť regiónu je vybavenosť územia efektívne fungujúcou dopravnou infraštruktúrou. Takáto vybavenosť vytvára podmienky pre celý rad sociálno-ekonomických aktivít. Záujem zahraničných investorov o rozvoj kultúrneho cestovného ruchu ako takého je taktiež silne podmienený kvalitnou dopravnou infraštruktúrou. Existencia dopravnej siete je jednou z nevyhnutných podmienok formovania sa a fungovania priestorových socio-ekonomických štruktúr (Mládek, 1990) a je predpokladom rozvoja cestovného ruchu a rekreácie v danom regióne. Dopravná sieť v Pohronskom regióne má znaky kotlinovej siete. Hlavná dopravná os sa sformovala pozdĺž Hrona v smere východ-západ na ceste E 75/E 571- E 50 (štátna hranica A/SK – Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Košice – Michalovce – štátna hranica SK/UA). Z hľadiska integrácie mesta do vnútroštátnych i medzinárodných hospodárskych vzťahov je najdôležitejším dopravným spojením tzv. „stredný ťah“ R1, R2: Bratislava – Nitra – Zvolen – Lučenec – Rimavská Sobota – Rožňava – Košice. Svojimi intenzitami sieť rýchlostných komunikácií v úseku Nitra - Zvolen (43 km) vychádza z existujúcej siete I. triedy a je porovnateľná s diaľničným ťahom D1. Sieť slovenských rýchlostných ciest (R1, R2, R3), ktoré sú súčasťou medzinárodných cestných ťahov (E58, E572, E77), spáduje do centrálneho územia Slovenska (Zvolenskej a Žiarskej kotliny). Cestná doprava je dominantná v preprave osôb, najmä v ich dochádzke do zamestnania. Katastrálne územia patriacich obcí do Pohronského regiónu, ktorých cesty využíva hlavne verejná autobusová doprava (SAD) tvoria cesty I. Triedy číslo E76 a miestnu sieť tvoria cesty II/512 triedy, koncové cesty III. triedy a spojovacie cesty III/0651. Napojenie okresných miest ako sú: Zvolen, Banská Štiavnica, Žarnovica, Detva, Žiar nad Hronom na dopravu SAD sú veľmi dobré, nakoľko celým Pohronským regiónom vedú diaľkové linky spájajúce východ a západ SR.

V obci Rudno nad Hronom má zastúpenie cestná automobilová doprava a železničná doprava.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

➤ **Automobilová doprava** – na rýchlostnú komunikáciu I/65 je napojená cestou III/0658 Nová Baňa – Žarnovica, na ktorú je pripojená obec Rudno nad Hronom.

Dôležitým dopravným medzníkom v infraštruktúre v Pohronskom regióne bolo vybudovanie železničnej trate.

➤ **Železničná doprava** - Roku 1895 sa začala budovať trať pohronskej dolinou, úsek Hronská Dúbrava - Levice. Najťažším úsekom popri skale pod Beňadikom bol úsek v rudnianskom chotári v Okrute, kde asi 30 m vysoká skala vyčnievala až do Hrona a popod ňu viedol úzky chodníček. Bolo preto potrebné zo skaly odstreliť kus tak, aby sa uvoľnilo miesto pre trať. Práce pri odstraňovaní skaly vykonávali Taliani a vyžiadala si aj jednu ľudskú obeť. S výstavbou trate sa vynorila otázka umiestnenia železničnej stanice v Rudne. Občania chceli mať stanicu za Hronom oproti dedine. Začal sa tam vozit' aj stavebný materiál. Ale prístup na stanicu z obce si vyžadoval príjazdovú cestu s mostom cez Hron. Náklady na výstavbu príjazdovej cesty by veľmi finančne zaťažili obec i majiteľa sklárne ako najväčšieho užívateľa. Majiteľ sklárne odmietol poskytnúť finančnú pomoc a tak sa rozhodlo, že sa stanica postaví pri železničnom moste v novobanskom chotári, asi 2 km od dolnej časti obce. Ľudia z horného konca museli merať 4 kilometrovú vzdialenosť na stanicu až do roku 1954. Potom mala obec železničnú zastávku oproti dedine, až do roku 1976, kedy bola slávnostne daná do užívania nová budova železničnej stanice, ktorú občania vybudovali v akcii "Z". V súčasnosti je železničná doprava napojená na železničnú sieť (č. 150 Bratislava - Zvolen) a nie je taká výhodná ako autobusová, čo je ovplyvnené hlavne jednokolejovou traťou. Celým Pohronským regiónom prechádza trať číslo 150, ktorá je elektrifikovaná. Hlavné prepojenia sú Bratislava – Zvolen – Lučenec a Nové Zámky – Zvolen – Košice. Kvalitatívne charakteristiky slovenského dopravného systému (kvalita povrchu ciest, priepustnosť systému, rýchlostné komunikácie, elektrifikácia a rýchle expresné železničné trate a i.) výrazne zaostávajú za štátmi EÚ.

Veľký význam pre hospodársky rast regiónu má zlepšovanie jeho dostupnosti aj pomocou leteckej dopravy. Najbližšie dopravné letisko v Pohronskom regióne sa nachádza v Sliači. Toto letisko vzhľadom na svoju výhodnú polohu má predpoklady pre prevádzkovanie pravidelnej vnútroštátnej a medzinárodnej prepravy osôb a tovarov nízko kapacitnými lietadlami. Letisko na Sliači má aj športový charakter. Po rekonštrukcii a otvorení letiska Sliač sa spustili i charterové linky do obľúbených prímorských dovolenkových destinácií, s ponukou medzinárodných letov do destinácií Burgas v Bulharsku a Antalya v Turecku. Toto však už bolo ukončené hoci táto možnosť rýchlej a bezpečnej dopravy podstatne zvyšovala atraktivitu nášho regiónu pre európske investície, pretože letisko výrazným spôsobom dotvára dopravnú infraštruktúru nielen pohronskeho a banskobystrického regiónu, ale celého Slovenska. Rieka Hron nevytvára vhodné predpoklady na realizáciu vodnej (riečnej) dopravy. Využíva sa len na športovú a rekreačnú osobnú plavbu (úsek Nový Tekov – Štúrovo). Raritou pre rieku Hron je jeho využívanie na splav pre rôzne vodácke skupiny.

Hlavným zdrojom hlukovej záťaže v území je cestná doprava na štátnej ceste medzi obcami Rudno nad Hronom, Voznicou a Brehmi. Zaťaženie hlukom však nebolo nikdy objektivizované meraním, predpoklad prekročenia zaťaženia hlukom je vzhľadom na malú frekvenciu dopravy na uvedenej ceste nepravdepodobný. Iný zdroj hluku sa v lokalite nenachádza.

1.6.5 Odpadové hospodárstvo

Obec má priamy vplyv na odpadové hospodárstvo týkajúce sa komunálneho odpadu a je zodpovedná za nakladanie s ním. Pri nakladaní s odpadom vychádza zo Zákona

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

o odpadoch. Obec ukladá miestny poplatok za komunálny odpad a drobný stavebný odpad. Komunálny odpad vznikajúci na území obce je odoberaný Mestským podnikom služieb Žarnovica.

Na lokalite ani v jej bezprostrednej blízkosti sa zariadenia na zneškodňovanie odpadov ani skládky odpadov nenachádzajú. Priamo v posudzovanej lokalite sa nevyskytuje žiadna skládka odpadov.

Obec má priamy vplyv na odpadové hospodárstvo týkajúce sa komunálneho odpadu a je zodpovedné za nakladanie s ním. Zákon o odpadoch a jeho nariadenie upravuje stanovenie sadzieb poplatku v nadväznosti na zavedený zber odpadu, ustanovuje tiež podmienky na vrátenie poplatku alebo jeho pomernej časti, podmienky, ktorých splnenie má poplatník preukázať a podklady, ktoré má poplatník predložiť pri znížení alebo odpustení poplatku. Zdaňovacím obdobím poplatku uvedeného v článku 1 ods. 1 je kalendárny rok. Poplatok sa platí za komunálne odpady a drobné stavebné odpady, ktoré vznikajú na území obce, okrem elektroodpadov, použitých batérií a akumulátorov, pochádzajúcich od fyzických osôb, a biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu. Obec Rudno nad Hronom spracúva aj biologicky rozložiteľný komunálny odpad. Tieto služby pre obce ako napr. Voznica, Rudno nad Hronom, Tekovská Breznica, Orovnica a Hronský Beňadik zabezpečuje obec Brehy. Zhodnocovaním vzniká biokompost pre potreby obyvateľov a pre potreby všetkých zúčastnených obcí. Pre zber biokompostu má obec zriadené zberné miesto pri ihrisku.

Zdroj: OcÚ Brehy, 2023

**Obrázok 17 Spracovanie bioodpadu za pomoci zberového traktora a techniky
v rámci obce Brehy**

V obci Rudno nad Hronom v rodinných domoch väčšina obyvateľov sa snaží kompostovať bioodpad sami formou domáceho kompostovania. V prípade väčšieho množstva bioodpadu, ktoré nedokážu obyvatelia sami skompostovať (napr. najmä tráva, lístie, konáre zo stromov) zabezpečuje obec zberné miesto. Na zvoz a zhodnocovanie bioodpadu z príslušných obcí a to aj z obce Rudno nad Hronom má obec Brehy k dispozícii zberové vozidlo-tractor s nakladačom s vidlami a s pridržiavačom, vrátane prídavných zariadení. V obci Brehy je vybudovaný vlastný areál kompostárne, v ktorej sa vytriedený a zozbieraný odpad uskladňuje. V budúcnosti sa pripravuje s rekonštrukciou a dobudovaním areálu kompostárne spolu s priestormi pre zberný dvor. Bioodpad by mohol

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

do budúcnosti metódou aerobnej fermentácie viac spracovávať, prípadne uskladňovať v surovom stave vo veľkoobjemových nádobách, ktorý po vyzretí by sa mohol používať ako produkt vhodný na pestovanie okrasných rastlín, či už ako pôdny substrát alebo hnojivo. Až polovica hmotnosti odpadu, ktorý vzniká v domácnostiach, je vhodná na kompostovanie. Kompostovanie je najneškodnejšou, najužitočnejšou a najlacnejšou formou nakladania s bioodpadom.

Obec Rudno nad Hronom zabezpečuje aj zber elektroodpadu cez spoločnosť ENVIROPOL s. r. o.

V obci je zabezpečovaný aj zber starého šatstva. Na zber má k dispozícii obec jeden kontajner s označením F. Humana.

V obci Rudno nad Hronom sa zakazuje:

- a) akékoľvek znečisťovanie verejných priestranstiev;
- b) znečisťovanie vodných tokov tekutým a pevným domovým odpadom, ako i iným odpadom;
- c) umývanie motorových vozidiel na verejných priestranstvách a pri miestnych potokoch;
- d) skladovanie palivového dreva, stavebného materiálu, prípadne iného materiálu ako i parkovanie na verejnom priestranstve;
- e) vysýpanie tuhého domového odpadu a iných odpadov mimo určených kontajnerov a kuka nádob;
- f) poškodzovanie a ničenie stromov, okrasných kríkov, kvetov a ostatnej zelene;
- g) vypaľovanie suchej trávy a domového odpadu.

Odporúčame v obci rozširovať separovaný zber odpadu a odpad v maximálnej miere recyklovať, zvyšovať podiel zhodnocovaného odpadu a sortiment separovaných komodít v zmysle cieľov programov odpadového hospodárstva obce. V PHRSR k zámerom obce je vybudovať aj vlastný areál kompostoviska a zberného dvora. Potrebné je odstraňovať nelegálne skládky, ktoré sa vytvárajú na rôznych miestach po obci. Taktiež navrhujeme opatrenia na ochranu prírodných zdrojov, zlepšenie kvality životného prostredia a ochranu zdravia obyvateľstva, zachovanie a udržanie sídelnej vegetácie a ďalšie opatrenia. Pred znečistením vodných zdrojov tiež navrhujeme zabezpečiť potrebné opatrenia. Ďalšie opatrenia navrhujeme i ohľadom ochrany kvality pôd, v intenzifikácii využitia výrobných a hospodárskych areálov v katastrálnom území, vrátane rekonštrukcií budov. Navrhujeme naďalej znižovať energetické náklady verejných budov, udržiavať existujúcu líniovú zeleň s pôdoochrannou funkciou atď.

V obci Rudno nad Hronom sa realizuje aj zber použitého a biologicky rozložiteľného kuchynského oleja cez spoločnosť EKOTRANZ s. r. o. Táto firma zabezpečuje likvidáciu naplnených zberných nádob. V obci je zabezpečený aj zber kuchynského odpadu cez Ekorecykling. Obyvatelia obce spoločne prispievajú k záchrane životného prostredia.

Obrázok 18 dokumentuje množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu za rok 2021.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Prehlásenie o úrovni vytriedenia komunálnych odpadov

Obec : Rudno nad Hronom

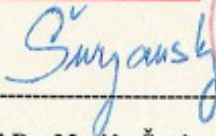
Podľa zákona 329/2018 Z.z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z.z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov Vám oznamujeme, že obec Rudno nad Hronom dosiahla v roku 2021 úroveň vytriedenia komunálnych odpadov 51,00 %.

Katalógové číslo odpadu	Názov zložky komunálnych odpadov	Množstvo odpadov v tonách
200 101	papier a lepenka	6,109
200 102	sklo	9,86
200 103	viacvrstvové kombinované materiály na báze lepenky	0,537
200 104	obaly z kovov	0,734
200 110	šatstvo	1,18
200 121	žiarivky a iný odpad obsahujúci ortuť	0,005
200 123	vyradené zariadenia obsahujúce chlórfluórované uhľovodíky	0,813
200 126	oleje a tuky	0,18
200 127	farby	0,42
200 133	Batérie a akumulátory	0,766
200 135	vyradené elektrické a elektronické zariadenia iné	0,693
200 136	vyradené elektrické a elektronické zariadenia iné	2,184
200 139	plasty	9,978
200 140	kovy	0,254
200 201	biologicky rozložiteľný odpad	62,51
200 301	zmesový komunálny odpad	82,42
200 307	objemový odpad	9,1
	Celkové množstvo vzniknutých komunálnych odpadov	187,74
	Celkové množstvo zrecyklovaných komunálnych odpadov	95,80

$UV_{KO} = \frac{Mzložka 1 + Mzložka 2 + Mzložka n}{M_{KO}} \times 100 (\%)$

M_{KO}

Úroveň vytriedenia komunálnych odpadov – 51,00 %

PhDr. Marián Šurjanský

Starosta obce

Zdroj: Interný materiál OcÚ Rudno nad Hronom, 2023

Obrázok 18 Množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu za rok 2021.

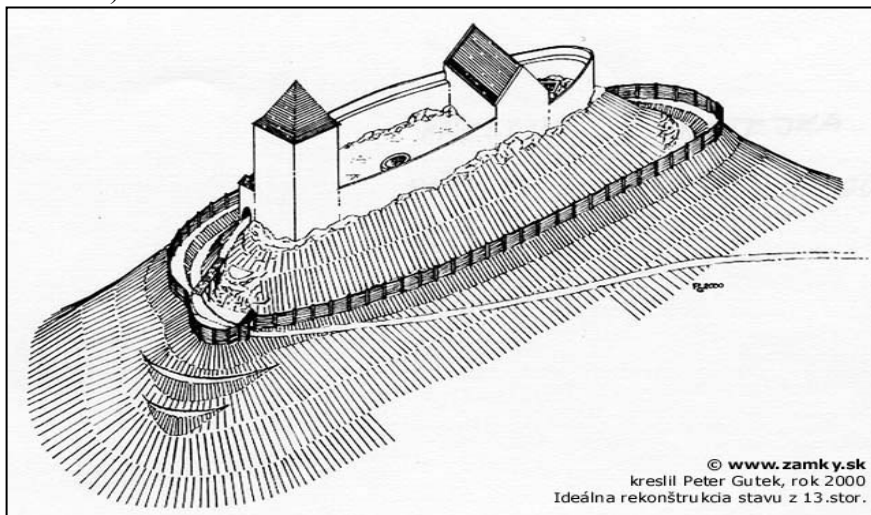

1.6.6 Potenciál obce Rudno nad Hronom pre rozvoj cestovného ruchu

Základom pre rozvoj cestovného ruchu je prírodný a kultúrno-historický potenciál ako aj kvalitná materiálno-technická infraštruktúra a rozvinuté služby na profesionálnej úrovni. Primárnu ponuku tvorí prírodný a kultúrno-historický potenciál krajiny a organizované podujatia ju dopĺňajú.

Katastrálne územie obce Rudno nad Hronom zasahuje do chránenej krajinnej oblasti Štiavnických vrchov a Novobanskej kotliny. Patrí do rudniansko-brežského rudného ložiska v masíve Chlmu a ložiska Pukaneckého, do ktorého zasahuje svojím severozápadným ložiskom v závere Liešnej doliny. Faunu a flóru charakterizuje dominantnosť podhorského pásma, v ktorom je zastúpená väčšina druhov vyskytujúcich sa na Slovensku. Majestátny vrch Chlm (726 m n. m.) patrí k dominantám obce. V minulosti v sebe ukrýval mnoho nerastného bohatstva, preto sa tu nachádzajú pozostatky viacerých banských diel - povrchové dobývky.

V okolí sú známe tiež pozostatky stredovekého hradu, ktoré sa nachádzajú na vrchu Ivankovo (Hrádok 416,2 m n.m.). Hrádok bol umiestnený v strategickej polohe nad obcou s výhľadom na Hron a tiež cestu smerujúcu do Pukanca, takže počas svojej krátkej existencie musel plniť pomerne významnú úlohu. Veľká škoda, že sa nám nezachovali písomné pramene, takže o jeho majiteľoch môžeme len dedukovať, že išlo pravdepodobne o zemepánov zo Zvolenskej župy. Má pomerne krátku existenciu. Nálezy pochádzajú z 12.–13. storočia, kedy na tomto mieste sa nachádzalo feudálne sídlo. O hrade sa nezachovali podrobnejšie záznamy. Za najstarší údaj sa považuje správa z roku 1283, kedy sa v obci spomína už ako pretrvávajúce vlastníctvo šľachticov z Kalnej. Nachádzali sa tu pevnostné múry a priekopy, barbakan, hospodárske stavby, cisterna a murované obytné stavby (Obrázok 19).

Zdroj: Interný materiál OcÚ (2023)

Obrázok 19 Pozostatky stredovekého hradu na vrchu Ivankovo- Hrádok

Hrádok je ľahko prístupný z akejkoľvek časti obce.

Celé okolie Rudna nad Hronom je poznačené baníckou históriou. V závere malého údolia Šlosberg smerom na Hulín sa nachádzajú tri starodávne (13-14. storočia) štôľne ako: štôľňa Johann De Deo (Ján z Boha): dolná (dedičná), stredná a horná štôľňa, Johan Nepomuk, Jozef, Filip a dedičná štôľňa Anna Božena. K jeho vrcholu vedie turistický chodník (zelená značka). Pri ústí je štôľňa Johann De Deo do veľkej výšky zaplavená vodou. Pred baňou sa

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

nachádza objemná halda, svedčiaca o značnej dĺžke podzemných chodieb – podľa starých banských máp je prepojená so štôľňou Filip v Rudne nad Hronom. Rudu zo štôľne vyvážali na povrch štôľňou Filip a spracúvali v stupách v Rudne nad Hronom. V prevádzke bola pravdepodobne až do uzavretia Rudniansko-brežského ťažiarkeho závodu v 60-tych rokoch 19. storočia. Ponad ústie Dolnej štôľne vedie zachovaná banícka cesta asi 200 m smerom na východ k zasypanému ústiu Strednej štôľne, ktorá je rozoznateľná už len podľa terénnej zníženiny a malej haldy. Vchod do Hornej štôľne Johann De Deo je tiež zasypaný, zreteľná je však pomerne veľká halda, 150 m severovýchodne od Strednej štôľne v nadm. výške 567 m. V úlomkoch skál na halde je možné nájsť stopy po ručnom vrtaní, čo svedčí o používaní pušného prachu pri tunajšej ťažbe. Približne 15 m nad Hornou štôľňou sa nachádza najvzácnejšia tunajšia pamiatka – prekop k podpovrchovým dobývkam na Priečnej žile – zrejme pôvodná štôľňa Johann De Deo. Stredovekí baníci vytesali smerom po žile štôľňu, ktorá bola v 18. stor. obnovená a rozšírená do mohutných hlbokých dobývok. Pôvodný lichobežníkový profil štôľne sa dobre zachoval, na stenách a strope sú viditeľné stopy po ručnom razení. Keďže profil štôľne je pôvodný, nepoškodený pušným prachom, je reprezentatívnou ukážkou tunajšieho stredovekého baníctva. V blízkosti vchodu sa v skalnej stene zachoval nápis z r. 1736 s názvom bane a symbolom kladiva. Horná štôľňa Johann De Deo ťažila Priečnu žilu a jej dobývky po vyťažených rudných stĺpoch ústia na povrch pozdĺž východného okraja mohutného skalného brala v Šlosbergu. Aj v tuhej zime sú ústia dobývok a šachtíc nápadne zeleným porastom machov a papradí, ktoré v stálej sviežosti udržuje teplý vzduch vychádzajúci z hlbín banských diel. V ústí doliny Šlosberg do doliny Obecného potoka ako aj v protil'ahlej ľavostrannej doline Pod Tajch sa v 18. stor. nachádzali technické zariadenia súvisiace s prevádzkou tunajších banských diel. Stupy poháňala voda z Obecného potoka, ktorú k nim privádzali krátke náhonové jarky. Zvyšky týchto zariadení sa nezachovali.

Z východnej – rudnianskej strany masívu Chlmu, v okolí poľovníckej chaty v Hrdzavej doline, sa nachádza niekoľko opustených banských diel, ťažiacich tunajšie rudné žily Filip, Goldschramm a Anna. Chata je prístupná autom po lesnej ceste z Rudna nad Hronom cez Hrdzavú dolinu. Chata je postavená na mohutnej halde Novej štôľne Johann Nepomuk v nadm. výške 386 m, ktorej zasypané ústie je v teréne zreteľné. Nižšie, v údolí pod chatou, sa nachádza otvorený vchod do prístupnej štôľne Jozef. V lese nad chatou sú početné prepادلiská, svedčiace o rozsiahlejších závaloch v štôľňach Johann Nepomuk a Filip. Ústie štôľne Filip je dnes nezreteľné a je položené vyššie, v nadmorskej výške 495 m. Prvé záznamy o obnovení ťažby v tunajších baniach sú z prvej pol. 18. stor., Banské diela sú však pravdepodobne omnoho staršie, podobne ako Johann De Deo z „brežskej“ strany. Po spojení rudnianskych a brežských baní do spoločného podniku v r. 1840 patrili podiely (tzv. kuxy) v tunajších banských poliach Beatrix, Jozef, Ján Nepomuk a Filip medzi najdôležitejšie.

V Rudne nad Hronom, asi 2 km od stredu obce v doline na ľavom brehu Rudnianskeho potoka sa nachádza ústie dedičnej štôľne Anna Božena. Pred ním je západná zarovnaná halda s mladým brezovým porastom. Zo štôľne do Rudnianskeho potoka vyteká voda s vysokým obsahom okrového kýzu. Vchod do štôľne je zabezpečený mrežami. Štôľňu začali raziť pravdepodobne v r. 1736 za účelom sprístupnenia a odvodnenia hlbších častí žily Anna v masíve Chlmu. Celková dĺžka chodieb v štôľni je okolo 2,2 km. Dobývky na žile Anna sledovali najmä mohutnú časť žily, ktorá údajne lokálne dosahovala až 40 m. Baňa Anna bola jednou z najproduktívnejších v rudniansko-brežskom baníctve. V čase najväčšieho rozkvetu v 40-tych rokoch 19. stor. tu pracovalo až 85 banských robotníkov. V 30. a 40. rokoch 20. stor. v bani pokračovala ťažba prírodných farbív. Sústava vodohospodárskych objektov v Rudnianskej doline slúžila v 19. stor. na pohon stúp a úpravni rúd. Systém pozostával z dvoch vodných nádrží – tajchov a náhonových vodných jarkov. Horná Rudnianska nádrž sa

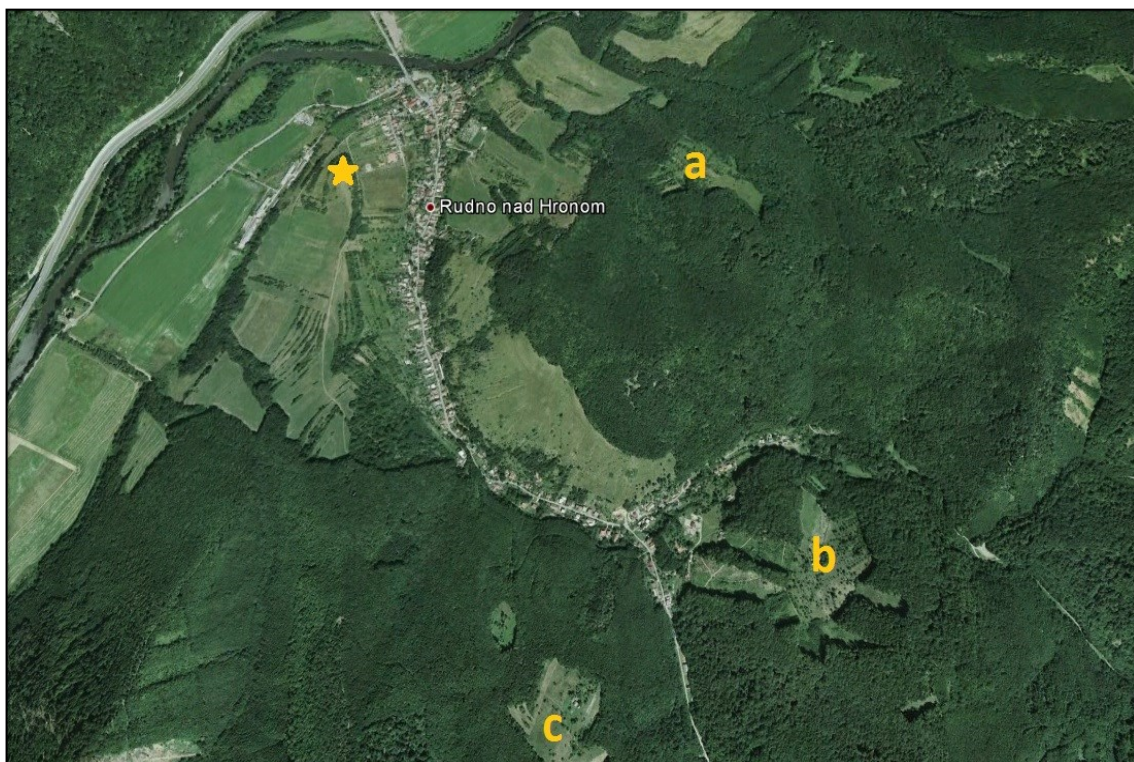
Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

nachádzala v doline vedúcej smerom z Rudna nad Hronom do obce Uhliská vo výške asi 350 m n.m. Hrádza Dolnej nádrže sa nachádza na konci obce, asi 300 m za odbočkou do Hrdzavej doliny vedľa cesty do Uhlísk. Je to vysoká asi 15 m a široká v korune 5 m. Podľa mladého porastu sa dá rozpoznať miesto, kde sa rozlievala vodná plocha. Hrádza bola pretrhnutá pri havárii začiatkom 20. stor. a dnes je jej južná časť zničená prielomom Rudnianskeho potoka. Zachovala sa iba vymurovaná časť vodného tunela, ktorá bola pôvodne v telese hrádze. V pretrhnutej časti je možné vidieť prierez telesom hrádze, dokumentujúci spôsob stavby v 19. stor.

Na juhozápadných svahoch môžeme vidieť hrebeň Drastvice a Veľkého Žiaru v nadmorskej výške od 347 m n.m. po 856 m n.m. Na vrchu Háj (712 m n.m.) sa nachádza Skalisko, odkiaľ okolie poskytuje nádherné výhľady na obec Rudno. V minulosti z tohto vrchu lietali závesné klzáky (rogalá). Nižšie od tejto skaly sú dobre rozoznateľné malé kamenné moria. Nevedie sem žiadny značený turistický chodník. V celom okolí Rudna i Brehov sú vytvorené dobré podmienky na poľovanie na vysokú zver, ale i zajace, bažanty a jarabice. Tiež je v tomto okolí možné organizovať športovo-rekreačné akcie.

Medzi ďalšie zaujímavosti z okolia patria samoty na Rudne: Salaš (a), Husárovo (b) a Matejovo (c), ktoré tiež sú vhodné na nenáročnú túru.

Mapa 4 Samoty na Rudne nad Hronom

Zdroj: Ing. Michal Jančok (2014)

Obrázok 20 Samoty na Rudne nad Hronom

Rudniansky vodopád

Je jediným chráneným vodopádom v Štiavnických vrchoch. Je vysoký asi 4 m a vznikol pri tektonickom zlome. Tvorí ho viacero prúdov, obtekajúcich skalu, ktoré v zime vytvárajú nádhernú cencúľovú výzdobu. V roku 1995 bol vyhlásený za prírodnú pamiatku. Je dostupný po asfaltovej ceste z Rudna do Uhlísk, asi 5 km nad obcou. K ďalším

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

zaujímavostiam v okolí obce patrí Putikov vršok - najmladšia vulkanická sopka na Slovensku, ktorá sa nachádza na okraji katastra obce Brehy, zasahujúc kataster obce Tekovská Breznica. Obec je známa z minulosti aj sklárskou výrobou.

V oblasti cestovného ruchu obec nadväzuje spoluprácu s oblastnou organizáciou cestovného ruchu OOCR Gron. Obec spolupracuje aj s miestnymi podnikateľmi a okolitými obcami, s komisiou pre kultúru a CR. V obci pôsobí aj združenie strelnice Jaminá, ktorá je tiež ojedinelou v tejto lokalite. Taktiež obec spolupracuje s telovýchovnou Jednotou a pravidelne uskutočňuje rôzne aktivity a podujatia v obci. Toto miesto sa stalo obľúbeným miestom i pre vodácke oddiely, ktoré pravidelne v letnom období splavujú Hron. Obecný úrad pripravuje analýzy turistickej atraktivity obce a infraštruktúru cestovného ruchu. V obci sa nachádza niekoľko historických objektov a pamiatok. Obec taktiež spolupracuje na príprave vydávania a zabezpečenia propagačných materiálov pre obec, pripravuje návrhy na riešenie rozvoja cestovného ruchu a spolupracuje so všetkými dotknutými orgánmi a organizáciami pri realizácii. Na podporu cestovného ruchu chce vytvárať systém finančných zdrojov, zachovávať historické, kultúrne a architektonické dedičstvo, rieši podnety a návrhy v spolupráci s hlavným kontrolórom, podieľa sa na koordinačnej činnosti pri realizácii úloh súvisiacich s ekonomickým a sociálnym rozvojom spravovaného územia, podieľa sa na tvorbe koncepcie rozvoja na úseku cestovného ruchu na území obce, koordinuje a zabezpečuje úlohy súvisiace s činnosťou obce v spolupráci s partnerskými obcami.

Medzi najvýznamnejšie organizácie, ktoré pôsobia v obci a významne sa podieľajú o dianie v obci patria napr. aj RKC, Jednota dôchodcov, materská škola, strelecký klub a športový klub.

1.7 Kultúrne pomery

Kultúra a kultúrne dedičstvo obce vytvára pocit domova, bezpečia, ale i zvyšuje atraktivitu územia pre obyvateľov, miestne firmy, pre návštevníkov, turistov či investorov. Podpora miestnych kultúrnych aktivít a kultúrneho života ako i dôkladné poznanie kultúrnych zdrojov územia sa tak stáva konkurenčnou výhodou, silnou stránkou a znakom rozvoja obce.

Na zostavenie evidencie pamätihodností obce nadväzuje hlbší prieskum kultúrnych, historických a spoločenských javov, vecí a udalostí. Do nej treba okrem hnutelných a nehnuteľných vecí zaradiť aj kombinované diela prírody a človeka, historické udalosti, názvy ulíc, názvy chotárných častí, ktoré sa viažu k histórii. Vyhodnotenie získaných údajov, faktov a poznatkov umožnilo dôkladnejšie a presnejšie premietnutie rozvojových limitov a potenciálu do priorit a opatrení Programu rozvoja obce.

Netreba zabúdať, že v prípade stavebnej činnosti napr. rekonštrukcie historických budov treba predkladať Krajskému pamiatkovému úradu v Banskej Bystrici; žiadosť k zámeru pripravovanej činnosti s vyhodnotením vplyvov na kultúrne pamiatky, archeologické lokality a pamätihodnosti obce.

1.7.1 Ľudová a sakrálna architektúra

K zaujímavostiam obce patrí miestny kostol sv. Imricha, ktorý má dominantnú pozíciu na malom kopci nad riekou blízko ústia Rudnianskeho potoka. Ide o tzv. náplavový kužeľ, ktorý vzniká, keď vodný tok vychádza z pohoria do rovinatej oblasti.

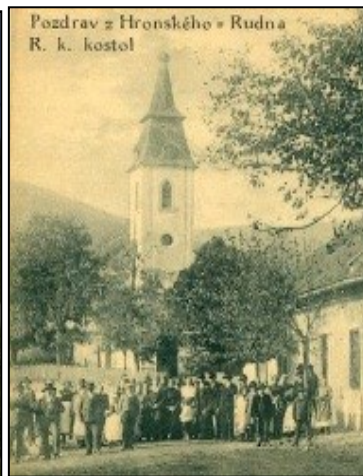

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Farnosť v obci je staršia, ako sa domnievali cirkevní hodnostári. V Pázmanyovom registri síce nie je uvedená, ale vizitátor roku 1559 tu našiel farára. V časoch reformácie tu účinkoval kazateľ Tomáš Doroticus. Roku 1761 tu bolo už len 5 evanjelikov. Pre nedostatok kňazov nebola ešte obsadená. Na konci XVII. storočia ju spravovali licenciáti. Potom ju pripojili ako filiálku k Žarnovici. Kostol bol postavený v roku 1802–1803. Rozmery: dĺžka 21 m, šírka 9.30 m, výška 9 m. Štýl doby empírovej. Svätyňa je obdĺžniková, zaklenutá zrkadlovou klenbou. Víťazný oblúk je elipsový. Loď má drevenú povalu, opatrenú štukatérovou omietkou. Hlavný oltár má 1 m empírové línie. Hlavný oltárny obraz je umiestnený na stene. Pod chórom je obraz Sedembolestnej panny Márie. Vežu postavili neskoršie, v roku 1887 a dali jej s priečelnou fasádou novogotickú formu. V boli dva zvony. Dnes sú už tri, tretí je z roku 1970. Chór je murovaný a stojí na mocnej, až k povale siahajúcej konštrukcii, na ktorej stála nízka pôvodná vežička, ktorú zrušili, keď postavili novú. Cintorín bol pôvodne pri kostole. Teraz je zriadený nový cintorín s domom smútku mimo obce.

Pri stavbe terajšieho kostola sa vo fundamentoch našla listina, v ktorej bolo napísané, že na tomto mieste stál drevený kostol, ktorý Turci v roku 1664 zrovnali so zemou. Keď odišli, veriaci z milodarov vlastných i pozbieraných po širom kraji vystavali murovaný kostol v roku 1675.

V obci sa nachádza i kaplnka Svätého Joachima a Svätej Anny v hornej časti obce, ktorú postavili baníci v roku 1809. V roku 1936 ju občania renovovali. Bola obnovovaná viackrát, naposledy však v roku 2007. Zasvätená bola Svätému Filipovi, apoštolovi a Svätej Anne, matke preblahoslavenej Panny Márie. Každoročne sa na sviatok jej patrónov koná v obci hodová púť.

Autori: Mgr. Ján Kováčik, Ing. Michal Jančok; Archív OcÚ Rudno nad Hronom

Obrázok 21 Banická kaplnka Svätého Joachima a Svätej Anny Obrázok 22 Kostol sv. Imricha v minulosti a dnes

Kaplnka srdca Panny Márie sa nachádza na Kalvárii. Bola postavená ako jubilejná na prelome storočí 1899 –1900. Nachádza sa tu niekoľko storočných líp a tiež čerešňový sad.

Pôvodná farská budova bola drevená. Roku 1761 sa o nej píše, že je na spadnutie. V roku 1794 postavili terajšiu.

1.7.2 Kultúrno-spoločenský život a miestne tradície

Kultúru, spoločenský a kultúrny život v obci zabezpečuje: Komisia kultúry, mládeže a športu pri Obecnom zastupiteľstve v Rudne nad Hronom, Základná organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska v Rudne nad Hronom, základná organizácia Slovenského zväzu technických športov, Slovenský červený kríž, strelnica Jaminá a pod. Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že kultúrny a spoločenský život sa bude orientovať na: zachovávanie tradícií obce, rozvoj športu a skvalitňovanie kultúrnej činnosti.

Kultúra v obci má staré korene. Už v roku 1933 bol založený samovzdelávací spolok Drastvica, ktorý šíril kultúru v celej obci. Zo starých kroník sa dozvedáme, že pre našich rodákov nebolo umením nacvičiť a odohrať 2-3 divadelné hry do roka. Ešte i v 60. a 70. rokoch sa našli nadšenci pre ochotnícke divadlo, ale dnes sa žiadne divadelné hry u nás nenacvičujú. Medzi najznámejších hercov patrili: Ferdinand Škarba, Jozef Luky, Anton Kršjak, Ema Repiská, Imrich Luky. V rokoch 1987-1991 o kultúrne dianie sa zaslúžila p. Alena Kršjaková a novými pokračovateľmi divadelných tradícií v obci sa stali deti z Rudna. Každoročne nacvičia divadelnú hru, s ktorou sa pravidelne zúčastňujú divadelných prehliadok a vždy s veľkým úspechom.

V obci v minulosti úspešne účinkovala aj kapela rodiny Lukyovcov, vedená otcom Viliamom Lukym. Vznik sa datuje do roku 1947. Kapela na začiatku hrala na sláčikové nástroje. Neskôr sa postupne preorientovala na dychové nástroje. Vznikla tak šesť členná džezová kapela známa v okrese a jeho okolí. Hrávala na zábavách a podujatiach. Táto kapela aktívne účinkovala do roku 1990.

Začiatkom roka 1979 bol založený spevácky zbor Rudňan, ktorý sa hneď od svojho vzniku začal pravidelne schádzať a nacvičovať ľudové i umelecké piesne. Iniciátorom a zakladateľom bol vtedajší predseda osvetovej besedy p. Viliam Luky, ktorý bol zároveň aj dirigentom. Spevácky zbor účinkoval na oslavách a zúčastňoval sa prehliadok speváckych zborov. Dnes je jeho pokračovateľom spevácky súbor Rudnianka v ktorom účinkujú členovia Jednoty dôchodcov.

Asi jediné pravidelné tradície, ktoré sa v obci každý rok udržiavajú, sú fašiangy a Obecné dni. Voľakedy mali zásluhu požiarnici, dnes sú to futbalisti. Fašiangy sú preslávené svojim tradičným fašiangovým sprievodom a pochovávaním basy známe po celom okolí.

Tradičné kultúrne podujatia udržiavané v obci sú:

- Fašiangový sprievod so zábavou a pochovávaním basy
- Detský maškarný ples,
- Oslava oslobodenia obce,
- Stavanie mája,
- Oslava víťazstva nad fašizmom s tradičným táborákom,
- Oslava dňa matiek,
- Deň detí spojený so súťažami a hrami na miestnom ihrisku,
- Oslava Slovenského národného povstania tiež s tradičným táborákom,
- Príchod Mikuláša so sprievodným programom pre deti aj dospelých,
- Vianočný stolnotenisový turnaj
- V posledných dvoch rokoch je v obci i pokus o obnovenie tradície pútovej a hodovej zábavy
- Obecné dni a pod.

1.8 Šport

O prvých začiatkoch telovýchovnej Jednoty v obci sa dozvedáme zo súkromnej kroniky bývalého kostolníka Ondreja Kršjaka. Uvádza, že futbalový oddiel bol vytvorený na podnet Františka Hocka (syna riaditeľa sklárskej fabriky) s počtom hráčov okolo 16. Prvý zápas sa odohral s futbalovou jednotou Dolné Hámre v septembri 1920 na lúkach Capákovie a Budinských. Mládza bola už pokosená a zobratá. O oficiálnom začiatku TJ možno hovoriť až od roku 1921. ihrisko bolo vybudované na mieste prvého zápasu. V päťdesiatych rokoch boli postavené kabíny. V šesťdesiatych rokoch sa v obci zásluhov obecných hokejových nadšencov hrávali i hokejové zápasy a v kabínach sa hrával stolný tenis. V súčasnosti sa šport obmedzuje len na futbal dospelých. Od začiatku bol názov klubu TJ Sokol Rudno nad Hronom, až v deväťdesiatych rokoch sa klub premenoval na názov ŠK Rudno nad Hronom. Výbor športového klubu tvorí cca 8 osôb a pravidelne tu odohráva zápasy 20 hráčov. Športový klub (ŠK) sa významnou mierou podieľa na kultúrnych podujatiach a akciách v obci. Napr. poriadajú fašiang, Vatra SNP, Deň víťazstva nad fašizmom, guláš majster (pred tým súťaž vo varení fazul'ovice), Deň detí, Deň matiek, Obecné dni spojené s futbalovým turnajom - memoriál Jaroslava Kupca (dlhoročného kapitána mužstva). Okrem toho ŠK organizuje aj rôzne zábavy a napomáha kultúrnej komisii pri organizovaní podujatí.

Vhodné podmienky pre šport a ponuka verejných športovísk sú súčasťou konkurenčného boja miest o lepšie podmienky pre život. Prínosy z financovania a podpory športu na území obce sa prejavujú vo forme zdravšieho života obyvateľov, zvýšeného záujmu o bývanie v obci, v náraste členských základní podporovaných športov.

Zdroj: Archív ŠK Jednota Rudno nad Hronom (2015)

Obrázok 23 Športový klub TJ Sokol

Zdroj: Archív ŠK Jednota Rudno nad Hronom (2015)

Obrázok 24 ŠK Jednota Rudno nad Hronom 2014 – 2015

Strelnica Jaminá

Vyvesená zástava a výstražný tón sirény, to sú znaky, podľa ktorých obyvatelia Rudna nad Hronom už dobre vedia, že sa práve v miestnej strelnici Jaminá strieľa. Strelnica sa tu nachádza už niekoľko desiatok rokov a dodnes je jedinou svojho druhu v tomto regióne. Písal sa rok 1952, kedy sa dozvedáme z kroniky strelnice, že v dedinke na pravom brehu Hrona vznikla organizácia spolupracujúca s armádou. Dnešný Zväzarm. Prvým predsedom bol súdruh Brankovič. *"Na začiatku sa strieľalo len tak, že bol zemný val. Až neskôr sa postavila budova strelnice. S jej stavbou sa začalo v 50. rokoch,"* spomína predseda miestneho streleckého klubu Milan Šinkovič s tým, že v tom období bol malým chlapcom. Strelnica bola vo svojich začiatkoch určená len na streľbu z malorážnej pušky, pre záujem ju neskôr rozšírili aj o streľbu z pištole. Tréningy mávajú strelci trikrát do týždňa, streľba nie je len výsadou mužov, chodia sem aj ženy. Faktom je i to, že tomuto športu sa venuje aj čoraz menej detí. Klub má v súčasnosti približne 40 členov, pričom nejde len o miestnych, ale aj zánietencov tohto športu z okolia. Na strelnicu chodia ľudia zo Žiaru nad Hronom, ale aj z Novej Bane a Banskej Štiavnice, členov má aj z Kozároviec. V roku 1960 prebral predsednícke kreslo Jozef Majer, za ktorého činnosti dosiahla organizácia najväčší rozkvet. O šesť rokov neskôr, t.j. v roku 1966 vznikol v obci rádiový krúžok, ktorý viedol Jozef Kráľ. V roku 1972 bola otvorená každoročná obhajovacia súťaž v rámci osláv SNP o „Zlatý putovný pohár“. Táto súťaž bola v celom okrese obľúbená a navštevovaná vo veľkom počte. Aj v roku 1973 činnosť tejto organizácie úspešne pokračovala. Členovia strelnice Jaminá sa zúčastňovali branných súťaží organizovaných okresným výborom Zväzarmu, alebo miestnymi aktérmi. Od roku 2003 uzatvorila strelnica Jaminá družbu s partnerskou nemeckou obcou, ktorá má tiež aktívny strelecký klub partnerstvo a priateľské vzťahy. Odvtedy sa poriadajú stretnutia dvoch dedín, ktorá spojila vášeň pre strelectvo a v rámci návštev sa vystriedalo už viac ako 300 občanov z obce Rudno. Všetko to zariadil rodák obce Emil Luky, ktorý od roku 1972 žije v Nemecku v obci Langeneichstäd. Odišiel tam pracovne a aj sa tam oženil. V roku 2001, keď bol v obci v lete na dovolenke, prišiel a ponúkol členom družstva partnerstvo. Obyvatelia Rudna nad Hronom navštívili prvýkrát nemecký Langeneichstäd v roku 2003 a to pri príležitosti 1225. výročia ich prvej písomnej zmienky o obci. Pri tejto príležitosti došlo k podpisu dohody o partnerstve. V súčasnosti strelnica Jaminá poriadá rôzne akcie a preteky nielen pre svojich obyvateľov, ale i pre ostatné obce z okolia.

2 FINANČNÁ ANALÝZA

2.1 Finančná analýza obce Rudno nad Hronom

Súvaha k 31.12.2021

IČO: 00320986

Tabuľka 8 Skrátená súvaha- aktíva Úč ROPO SFOV 2-01 k 31.12.2021

Označenie	STRANA AKTÍV	Číslo riadku	Brutto
	SPOLU MAJETOK	001	2 325 682,89
A.	Neobežný majetok	002	2 008 530,47
A.I.	Dlhodobý nehmotný majetok	003	568,04
A.II.	Dlhodobý hmotný majetok	011	1 904 738,43
A.III.	Dlhodobý finančný majetok	024	103 224,00
B.	Obežný majetok	033	316 226,72
B.I	Zásoby	034	2 660,72
B.II	Zúčtovanie medzi subjektami VS	040	0,00
B.III	Dlhodobé pohľadávky	048	0,00
B.IV.	Krátkodobé pohľadávky	060	3 651,11
B.V.	Finančné účty	085	309 914,97
B.VI.	Poskytnuté návratné finančné výpomoci	098	0,00
B.VII.	Poskytnuté návratné finančné výpomoci krátkodobé	104	0,00
C.	Časové rozlíšenie	110	925,62
D.	Vzťahy k účtom klientov	114	0,00

Zdroj: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7948942>

Majetok obce

V doterajšej právnej úprave zákona o majetku obcí neexistovala definícia „majetku obce“, zákon len odkazoval na § 8 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení. S účinnosťou od 01.07.2009 sa tento odkaz zo zákona o majetku vypustil a do § 1 zákona boli vložené nové odseky 2 a 3, kde sa zavádza definícia pojmu „majetok obce“ a súčasne zákon ustanovuje, na ktoré druhy majetku sa táto právna norma nevzťahuje (na nakladanie s cennými papiermi a s finančnými prostriedkami obce). Pokiaľ ide o definíciu pojmu „majetok obce“, uvedený §1 zákona vymedzuje majetok obcí ako hnutelné a nehnuteľné veci vrátane finančných prostriedkov, ako aj pohľadávky a iné majetkové práva, ktoré sú vo vlastníctve obce podľa tohto zákona alebo ktoré nadobudne obec do vlastníctva prechodom z majetku Slovenskej republiky na základe tohto zákona, alebo vlastnou činnosťou.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Majetkom obce sú veci vo vlastníctve obce, majetkové práva obce a majetkové práva právnických osôb založených obcou. Vzťahy obce majetku obce a vzťahy obyvateľov obce k majetku obce upravuje Zákon o obecnom zriadení v ust. § 8. Zásady hospodárenia s majetkom obce určuje obecné zastupiteľstvo podľa ust. § 7 a nasl. Zákon SNR č. 138/1991 Z. z. o majetku obcí. Podľa § 6 ods. 4 zákona o majetku obcí správca nemôže nadobudnúť majetok do svojho vlastníctva. Správcom majetku obce je podľa § 6 ods. 1 tohto zákona len rozpočtová organizácia alebo príspevková organizácia zriadená obcou.

V zmysle novely zákona obce musia tiež zverejňovať všetky zámery predať alebo prenajať svoj majetok, a to v lehote 15 dní na svojej úradnej tabuli, na internetovej stránke obce a v regionálnej tlači. Táto povinnosť by mala prispieť k transparentnosti pri nakladaní s majetkom a zabezpečiť obyvateľom obce informovanosť o nakladaní s ním. V novom § 9a zákon o majetku obcí upravuje zásady pre nakladanie s majetkom obce. Ustanovuje sa, akým spôsobom je možné zverejniť zámer obce nakladať s majetkom, ako aj jeho spôsob. Zásadnou zmenou je, že zákon stanovil spôsob, ktorým sa majú realizovať prevody vlastníctva majetku obce, a to obligatórne zakotvil, že tieto prevody sa musia vykonať na základe obchodnej verejnej súťaže, dobrovoľnou dražbou alebo priamym predajom najmenej za cenu vo výške všeobecnej hodnoty majetku stanovenej podľa osobitného predpisu, t.j. znaleckým posudkom. Obdobne je obec povinná postupovať aj pri prenechávaní majetku do nájmu. Výnimku z vyššie uvedených pravidiel je možné urobiť len pri prevode bytu alebo pozemku podľa osobitného predpisu, pri pozemku zastavanom stavbou vo vlastníctve nadobúdateľa vrátane príľahlej plochy, ktorá svojím umiestnením a využitím tvorí neoddeliteľný celok so stavbou, pri prevode podielu majetku obce, ktorým sa realizuje zákonné predkupné právo, pri hnutelnej veci, ktorej zostatková hodnota je nižšia ako 3.500 eur, v prípadoch hodných osobitného zreteľa, o ktorých obecné zastupiteľstvo rozhodne trojpätinovou väčšinou prítomných poslancov a pri nájme majetku obce, ktorého trvanie s tým istým nájmom neprekročí 10 dní v kalendárnom mesiaci.

Novela obsahuje aj okruh výnimiek, kedy by súťažné pravidlá boli pre obec zbytočne zaťažujúce, nevhodné, či dokonca nevýhodné. Tieto prípady sú uvedené vo výnimkách, a je to napr. pri prevodoch pozemkov pod stavbou, vecí malej zostatkovej hodnoty alebo prípady, v ktorých to trojpätinovou väčšinou schváli obecné zastupiteľstvo. Ak obec predáva majetok príbuzným starostu, poslanca či zamestnanca obecného úradu, musí vypísať verejnú obchodnú súťaž. V takomto prípade katastrálny odbor musí skúmať, či je nadobúdateľom obecného majetku osoba blízka starostovi, poslancom alebo zamestnancom obecného úradu. V takomto prípade musí predaju teda predchádzať verejná obchodná súťaž a následný súhlas zastupiteľstva s predajom.

Pri určení nájomného je potrebné vychádzať z nájomného, za aké prenajímajú obdobné nehnuteľnosti iné subjekty, napr. realitné kancelárie, štátne organizácie, pričom nie je potrebné v každom jednotlivom prípade za účelom určenia výšky nájmu dať vypracovať znalecký posudok.

Ak však obec nemá k dispozícii porovnateľné údaje o výške nájomného za nehnuteľnosti v určitom mieste, je nanajvýš vhodné a účelné dať vypracovať znalecký posudok, a to najmä z dôvodu, aby nebolo možné spochybniť hospodárnosť pri nakladaní s majetkom obce.

Obce môžu aj naďalej používať pri určovaní nájomného už vypracované všeobecne záväzné nariadenia o cene nájmov, prípadne cenové mapy, ak ceny nájomného v nich uvedené zodpovedajú trhovému nájomnému. Každá obec si tak môže individuálne vypracovať zásady, v ktorých vo všeobecnosti upraví, ktoré prípady bude možné

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

považovať za hodné osobitného zreteľa pri prevode majetku obce. Každý prípad je však potrebné posudzovať individuálne a bolo by vhodné, aby o každom prípade obecné zastupiteľstvo rozhodlo trojpätinovou väčšinou prítomných poslancov. Uvedené platí aj v prípade prenechania majetku obce do nájmu. V kontexte s uvedeným si obec môže upraviť a ustanoviť vo všeobecne záväznom nariadení konkrétne prípady, ktoré bude považovať za hodné osobitného zreteľa. Uvedené je vhodné najmä v prípadoch, ktoré sa s určitou pravidelnosťou opakujú a bolo by zbytočné a neefektívne, keby malo obecné zastupiteľstvo rozhodovať opakovane o rovnakých prípadoch.

Tabuľka 9 Skrátená súvaha- pasíva Úč ROPO SFOV 2-01 k 31.12.2021

Označenie	STRANA PASÍV	Číslo riadku	Brutto
	SPOLU VLASTNÉ IMANIE A ZÁVÄZKY	115	1 574 869,68
A.	Vlastné imanie	116	788 210,50
A.I.	Oceňovacie rozdiely	117	0,00
A.II.	Fondy	120	0,00
A.III.	Výsledok hospodárenia minulých rokov	123	788 210,50
B.	Závazky	126	284 907,46
B.I.	Rezervy súčet	127	700,00
B.II.	Zúčtovanie medzi subjektmi VS	132	0,00
B.III.	Dlhodobé záväzky	140	236 524,57
B.IV.	Krátkodobé záväzky	151	30 580,89
B.V.	Bankové úvery a výpomoci	173	17 102,00
C.	Časové rozlíšenie	180	501 751,71
D.	Vzťahy k účtom klientov štátnej pokladnice	183	0,00

Zdroj: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7948942/547>

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

Výkaz ziskov a strát

Tabuľka 10 Výkaz ziskov a strát- náklady k 31.12.2021

Označenie	Náklady	Číslo riadku	Spolu
50	Spotrebované nákupy (r. 002 až r. 005)	001	65 424,36
51	Služby	006	103 192,33
52	Osobné náklady (r. 012 až r. 016)	011	171 674,19
53	Dane a poplatky (r. 018 až r. 020)	017	6 208,48
54	Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť (r. 022 až r. 028)	021	260 577,85
55	Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	029	51 902,00
	Rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti (r. 032 až r. 035)	031	700,00
	Rezervy a opravné položky z finančnej činnosti (r. 037+ r. 038)	036	0,00
56	Finančné náklady (r. 041 až r. 048)	040	6 255,34
57	Mimoriadne náklady (r. 050 až r. 053)	049	0,00
58	Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov (r. 055 až r. 063)	054	6 572,00
	Účtové skupiny 50 - 58 súčet (r.001 + r.006 + r.011 + r.017 + r.021 + r.029 + r.040 + r.049 + r.054)	064	671 806,55

Zdroj: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7948943>

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

Tabuľka 11 Výkaz ziskov a strát- Výnosy

Označenie	Výnosy	Číslo riadku	Spolu
60	Tržby za vlastné výkony a tovar (r. 066 až r. 068)	065	5 509,96
61	Zmena stavu vnútroorganizačných zásob (r. 070 až r. 073)	069	0,00
62	Aktivácia (r. 075 až r. 078)	074	0,00
63	Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov (r. 080 až r. 082)	079	251 281,51
64	Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti (r. 084 až r. 089)	083	134 273,99
65	Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia (r. 091 + r. 096 + r. 099)	090	700,00
	Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti (r. 092 až r. 095)	091	700,00
	Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z finančnej činnosti (r. 097 + r. 098)	096	0,00
66	Finančné výnosy (r. 101 až r. 108)	100	44,81
67	Mimoriadne výnosy (r. 110 až r. 113)	109	0,00
68	Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v štátnych rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách (r. 115 až r. 123)	114	0,00
69	Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, vyšších územných celkoch a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo vyšším územným celkom (r. 125 až r. 133)	124	345 823,19
	Účtová trieda 6 súčet (r. 065 + r. 069 + r. 074 + r. 079 + r. 083 + r. 090 + r. 100 + r. 109 + r. 114 + r. 124)	134	737 633,46
	Výsledok hospodárenia pred zdanením (r. 134 mínus r. 064) (+/-)	135	65 826,91
	Výsledok hospodárenia po zdanení r. 135 mínus (r. 136, r. 137) (+/-)	138	65 826,91

Zdroj: <https://www.registeruz.sk/cruz-public/domain/financialreport/show/7948942/547>

3 ZHODNOTENIE CELKOVÉHO STAVU OBCE RUDNO NAD HRONOM

V rámci PHRSR v obci Rudno nad Hronom poskytujeme prehľad doteraz uskutočnených aktivít obce v rokoch 2016 až 2022.

3.1 Prehľad doteraz uskutočnených aktivít obce v rokoch 2016 až 2022

Rok 2021

dotácia BBSK	Maľko a Kubko	2 500 Eur.
	Monografia obce	2 880 Eur.
Úrad vlády SR	Povodeň - vyčerpaných 142 823,36 na opravu ciest pod Cintorínom, v Uličke, pod Tajchom, v Hrdzavej. Dotácia pre občanov bola vo výške: Dotácie od obcí po povodni boli poskytnuté vo výške: - Velká Lehota 4000,- - Tekovská Breznica 5000,- - Voznica 2000,- - Hronský Beňadik- 1500,- - Brehy 1000,- - Združenie mikroregionu - 10 000,- - Nadácia centra pre filantropiu 2000,-	200 000 Eur. 89 727 Eur.
	Podpora umenia	1000 Eur.

Rok 2020

Dotácia BBSK	Vybudovanie oddychovej zóny pri štôlni Anna Božena	3000 Eur.
UPSVaR	podpora pracovných miest	

Rok 2019

PPA	nenávratný finančný príspevok- zateplenie obecného úradu, slnečné kolektory a parkovisko KD	100 000 Eur.
Rozpočet obce	Simkor- rekonštrukcia kultúrneho domu	27 672,16Eur
BBSK	oprava pomníka, obstaranie lavičiek, tabule	1 500 Eur.
Ministerstvo dopravy	wifi-pre Teba	14 250 Eur.

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

Rok 2018

Lesy SR	príspevok na miestne cesty zhotoviteľ bol Strabag celková suma predstavovala:	10 000 Eur. 19 984 Eur.
Dotácia BBSK	Vybudovanie chodníka popri ceste	800 Eur.

Rok 2017

Dotácia BBSK	Akcia: Obecné dni	2 000 Eur.
MDV SR	Obstaranie technickej vybavenosti k BD	26 860 Eur.
MDV SR	Obstaranie nájomných bytov	179 800 Eur.
ŠFRB	Obstaranie nájomných bytov	269 700 Eur.

Rok 2016

BBSK	Akcia: Obecné dni	1000 Eur.
------	-------------------	-----------

3.2 SWOT analýza obce Rudno nad Hronom

Celkový pohľad na situáciu obce, na jej silné a slabé stránky, príležitosti a prípadné ohrozenia rozvoja obce Rudno nad Hronom poskytuje komplexná SWOT analýza a syntéza výsledkov. Výsledky jednotlivých analýz sme doplnili informáciami získaným na základe rozhovorov zo zasadnutí obecného zastupiteľstva. Poskytli nám dostatočnú základňu pre zostavenie SWOT analýzy. V tejto podkapitole si ju bližšie zdefinujeme a chceme poukázať na jej uplatnenie v praxi.

„SWOT analýza v procese rozvoja regiónov je veľmi jednoduchou technikou. Predstavuje východisko pre strategické plánovanie a má široké uplatnenie pri tvorbe budúcich rozhodnutí o rozvoji”.

Podľa povahy sledovaných javov sa vo SWOT analýze rozlišujú pozitívne a negatívne faktory. Hodnotením SWOT analýzy a silných a slabých stránok, možných príležitostí a ohrození sa hodnotia faktory, ktoré sa dajú využiť a zrealizovať v prospech rozvoja územia Rudna nad Hronom. Týmto faktorom je potrebné čeliť v navrhovanej regionálnej stratégii.

Hodnotenie faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj regiónu môžeme za pomoci SWOT matice rozčleniť na dve skupiny:

- **Vnútorne (endogénne) faktory rozvoja** (prírodný zdroj, krajinná scenéria, poľnohospodárska pôda), dobre rozvinutá infraštruktúra v obci, zamestnanosť a pod.
- **Vonkajšie (exogénne) faktory rozvoja- pozitívne vplyvy** (príležitosti a ohrozenia)

Silné stránky, ktoré obec má a odstraňovanie slabých stránok v obci majú vplyv na rast pravdepodobnosti využitia ponúkajúcich sa príležitostí a potenciálny je i záujem zo strany obyvateľov pre všestrannejšie naplnenie vízie obce a samotného rozvoja obce.

PHRSR obce z tohto pohľadu považujeme za prevažne koncepčný dokument, v ktorom analýza a zhodnotenie východiskového stavu je jeho nutnou súčasťou. Objektom analýzy sú: ekonomická situácia samosprávy (rozpočet obce, majetok obce), podnikateľský sektor v obci, ľudský potenciál, partnerská spolupráca obce s inštitúciami, so súkromným sektorom, obcami, spolkami a združeniami pôsobiacimi v obci, rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry a prírodné zdroje a ich využitie. Vo SWOT analýze sú všetky analyzované súčasti spracované na záver do jednotného celku. SWOT analýza realizovaných stratégií a opatrení poukazuje na prioritné smerovanie investičných aktivít do budovania infraštruktúry, rekonštrukcie a iných aktivít, ktoré sú v kompetencii obce.

3.2.1 Analýza interného prostredia

Analýza interného prostredia predstavuje výber, tvorbu a zhodnotenie ukazovateľov vlastností krajiny, jej jednotlivých krajínovotvorných zložiek (analýzu zdrojov a analýzu súčasného stavu využitia zdrojov). V tejto analýze sa opierame o fyzicko-geografické analýzy územia, infraštruktúru, kultúrno-historický potenciál a o primárne ponuky pre celkový rozvoj obce a cestovného ruchu (príp. turizmu, poznávacieho turizmu), SKŠ a pod.

V nasledujúcej časti strategického dokumentu detailnejšie opisujeme predstavu o obci na základe výpovedí z rozhovoru so starostom obce a poslancov OZ. Relevantné informácie sa stali podkladmi pre spracovanie SWOT analýzy.

Nakoľko mnohé plány v obci boli už zrealizované na základe predchádzajúceho strategického dokumentu a v obci je potrebné vykonať ďalšie stanovené ciele, opierame sa o aktuálne rozvojové stratégie, ktoré sa v najbližšom období majú realizovať.

Definujeme hlavné transformačné ciele obce Rudno nad Hronom nasledovne:

- **Vysporiadanie pozemkov v obci.** (OcÚ nemôže s viacerými nehnuteľnosťami disponovať, pretože spoluvlastnícke vzťahy nie sú v obci vysporiadané. V tomto procese obec chce pokračovať. Na listoch vlastníctva sú viacerí spoluvlastníci a OcÚ sa s nimi snaží dohodnúť na užívaní, hospodárení, či inom právnom nakladaní s nehnuteľnosťou. V listoch vlastníctva sa nachádzajú spoluvlastníci, ktorých pobyt buď nie je známy, alebo sú označení ako nezistení vlastníci; prípadne na listoch vlastníctva sú uvedení predkovia, ktorí už dávno nežijú a pod.)
- Obec má záujem previesť **rekonštrukciu vnútorných priestorov kultúrneho domu** (zmenu vykurovacieho systému, bezbariérový prístup, rekonštrukciu vnútorných priestorov a kancelárií);
- Obec chce v najbližších rokoch **budovať celkovú technickú infraštruktúru a nové odstavné (parkovacie) plochy;**
- Obec chce v najbližších rokoch pracovať a pokračovať **na vysporiadaní a vykúpení pozemkov pre navrhované rozvojové plochy ohľadom výstavby nových rodinných bytov a domov** v intraviláne obce Rudno nad Hronom;
- Obec má záujem o **novú výstavbu bytov a domov**, preto medzi hlavné rozvojové plochy zaraďuje miestne časti a to na Záhumní, Kopanici, časť Lazinky a pod.
- Obec chce vypracovať **projekt na dobudovanie** nových odstavných plôch pri cintoríne a dome smútk
- Obec má záujme **kapacitne rozšíriť MŠ**
- Obec má záujem in **naďalej rozvíjať a rekonštruovať priestor strelnice Jaminá a ŠK Rudno nad Hronom**
- Obec chce v obci vybudovať **kompostovisko, príp. zberný dvor**
- **Obec bude zabezpečovať protipovodňové opatrenia, regulovať na jednotlivých úsekoch potok, udržiavať obecné komunikácie;**
- Obec má záujem **budovať informačný systém v obci**, propagačný materiál, vydávať miestne noviny, články a pod;
- Obec má záujem **obnovovať a budovať pešie turistické trasy, vytvárať NCH** prezentujúce staré banské diela, kultúrne pamiatky, budovať **cyklotrasy**, zapájať sa do aktivít a projektov v rámci OOCR.
- Obec má záujem využiť svoju výhodnú geografickú polohu voči ekonomickým centráram, **budovať výrobný potenciál**, znižovať nezamestnanosť, **podporovať a rozvíjať cestovný ruch** a turizmus;
- Obec sa i naďalej chce starať o kvalitu krajinného prostredia v hospodársky intenzívne využívanej krajine a i naďalej sa chce starať o ekologickú rovnováhu, **polyfunkčne revitalizovať riečne rameno Hrona**, zabezpečovať TUR;
- Zámerom obce je i naďalej sa starať a **zveľaďovať životné prostredie** a chrániť existujúci prírodný potenciál;
- V oblasti technickej infraštruktúry má obec záujem pokračovať **vo výstavbe kanalizácie a rozšíriť ČOV;**
- Obec chce budovať cestnú infraštruktúru, technickú infraštruktúru do všetkých rozvojových plôch a k novopostaveným rodinným domov
- Obec má záujem vytvárať **oddychové zóny, detské ihriská, revitalizovať krajinu** a zabezpečovať zdravý a krajší život v obci. Preto záujmy a činnosti ovplyvňujú tiež územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú rovnováhu obci.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- Obec má záujem budovať **denný stacionár pre seniorov**, budovať sociálnu starostlivosť a systém opatrovania;
- a iné.

SWOT analýza v obci Rudno nad Hronom sa opiera v prvom rade o štatút a o víziu obce, ktorá je iniciovaná od starostu a zároveň je podporovaná obecným zastupiteľstvom a občanmi obce.

Ako sa od starostu dozvedáme, obecné zastupiteľstvo v Rudne nad Hronom na základe ustanovenia § 11 ods. 4 písm. k) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 369/1990 Zb.“) vydáva pre katastrálne územie obce štatút obce Rudno nad Hronom. Štatút obce je základnou normou obce Rudno nad Hronom. Všetky všeobecne záväzné nariadenia obce, uznesenia obecných orgánov a iné predpisy obce musia byť v súlade s týmto organizačným poriadkom. Zmeny a doplnky tohto štatútu schvaľuje obecné zastupiteľstvo. Otázky neupravené v tomto štatúte sa riadia platnými právnymi predpismi.

Jedným zo základných predpokladov rozvoja obce je dodržiavanie zákonitosti a pravidiel obecnej samosprávy, ochrana života obyvateľov a ich majetku, ale aj životného prostredia. Tabuľku analýzy interného prostredia pre stratégiu obce Rudno nad Hronom sme spoločne vypracovali na základe podkladov, zistení a z rozhovoru so starostom a poslancami OZ obce. Ich pripomienky a podnety boli zapracované do SWOT analýzy. Dozvedáme sa, že najväčším problémom v obci sú stále nedoriešené a pretrvávajúce otázky vysporiadania pozemkov, ŽP, otázky miestneho cintorína, odpadov a likvidácie komunálneho odpadu, obmedzeného bývania mladšej generácie, cestnej infraštruktúra, športového klubu, strelnice Jamina, protipovodňových opatrení, revitalizácii krajiny a pod. Analýza interného prostredia predstavuje výber, tvorbu a zhodnotenie ukazovateľov vlastností krajiny, jej jednotlivých krajnotvorných zložiek (analýzu zdrojov a analýzu súčasného stavu využitia zdrojov). V tejto analýze sa opierame o fyzicko-geografické analýzy územia, infraštruktúru, kultúrno-historický potenciál a o primárne ponuky pre rozvoj cestovného ruchu a turizmu, prípadne poznávacieho turizmu a pod. V Tabuľke 45 sumarizujeme vnútorné faktory rozvoja obce podrobnejšou analýzou interného prostredia, v ktorom definujeme silné a slabé stránky obce. Silné stránky, ktoré bližšie špecifikujeme, vedú k sociálno-ekonomickému rozvoju riešeného územia.

Tabuľka 12 definuje silné a slabé stránky vnútorného prostredia obce Rudno nad Hronom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Tabuľka 12 Silné a slabé stránky obce Rudno nad Hronom

Vnútročné faktory rozvoja obce - analýza interného prostredia.	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none">• výhodná geografická poloha- dobré dopravné spojenie s okolitými obcami a mestami,	<ul style="list-style-type: none">• chýbajúca ponuka voľných pracovných miest,
<ul style="list-style-type: none">• v okolí sa nachádzajú kultúrno-historické pamiatky,	<ul style="list-style-type: none">• nízka ponuka v oblasti služieb a maloobchodu,
<ul style="list-style-type: none">• tradičné remeslá a kultúrne zvyklosti• (spoločné kultúrno-historické korene),	<ul style="list-style-type: none">• nízke príjmy domácností,
<ul style="list-style-type: none">• primárna ponuka v okolí vytvára vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a agroturistiky,	<ul style="list-style-type: none">• starnutie populácie,
<ul style="list-style-type: none">• dobrá vybavenosť obce infraštruktúrou v strede obce,	<ul style="list-style-type: none">• vysoká opotrebovanosť miestnych komunikácií,
<ul style="list-style-type: none">• dobrá partnerská spolupráca obce s inštitúciami,• s inými obcami,	<ul style="list-style-type: none">• neopravené a zanedbané banicke technické diela, štôlne,
<ul style="list-style-type: none">• dobrá prístupnosť k internetu,	<ul style="list-style-type: none">• nedoriešené otázky ŽP – skládky, triedenie odpadu, likvidácia komunálneho odpadu,
<ul style="list-style-type: none">• nízka miera priemyselného znečistenia životného prostredia,	<ul style="list-style-type: none">• zaostávajúca osвета domáceho obyvateľstva k rozvoju turizmu a cestovného ruchu,
<ul style="list-style-type: none">• vybudované časti pre športové činnosti- športové ihrisko, multifunkčné ihrisko pre deti a mládež,	<ul style="list-style-type: none">• absencia strediska sociálnych a opatrovateľských služieb,
<ul style="list-style-type: none">• bohatý kultúrny a spoločenský život,	<ul style="list-style-type: none">• zanedbaná a nepostačujúca vybavenosť objektu strelnice (pričom sa jedná o jednu z najstarších v okrese)
<ul style="list-style-type: none">• v obci je niekoľko desiatok rodinných domov, ktoré tvoria nový potenciál ubytovacej kapacity,	<ul style="list-style-type: none">• nedostatočné podporné mechanizmy pre rozvoj malého a stredného podnikania,
<ul style="list-style-type: none">• dobré pokrytie rozhlasovým, televíznym signálom a signálom mobilných operátorov	<ul style="list-style-type: none">• priestorovo a architektonicky nedoriešené centrum pri vstupe do obce (nevybudované oddychové zóny, parky, zaostávajúca zeleň, neopravený pamätník padlých hrdinov a pod.)
<ul style="list-style-type: none">• vhodné terény na vytvorenie NCH, turistických chodníkov a cyklotrás	<ul style="list-style-type: none">• výrazná redukcia výroby v poľnohospodárskom sektore,
	<ul style="list-style-type: none">• obmedzené možnosti bývania pre mladé rodiny s deťmi,
	<ul style="list-style-type: none">• migrácia obyvateľstva,
	<ul style="list-style-type: none">• nedostatok finančných prostriedkov a vstupného a rozvojového kapitálu pre stabilizáciu obce a rozvoj firiem,
	<ul style="list-style-type: none">• nedostatok finančných prostriedkov,
	<ul style="list-style-type: none">• absencia opatrovateľskej služby pre starších obyvateľov
	<ul style="list-style-type: none">• nedostatočné podporné mechanizmy pre rozvoj malého a stredného podnikania
	<ul style="list-style-type: none">• chýbajúca propagácia obce, informačné tabule, turistické informačné kancelárie

Spracovateľ: RNDr. Mgr. Anna Štefanková, 2023

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Definovaním silných stránok chceme zatriktívniť vnútorný život v obci a zviditeľniť lokalitu systematickou podporou občanov a zlepšovať stav týkajúci sa vzhľadu obce. Pre propagáciu a marketing obce je dôležité budovať a posilňovať strategické partnerstvá, zlepšovať podnikateľské možnosti a služby občanom formou intenzívnejšej komunikácie s podnikateľmi. Slabé stránky obce Rudno nad Hronom poukazujú na vysokú mieru nezamestnanosti, na predchádzajúcu absenciu projektov a dokumentácií, na nedostatok finančných prostriedkov, na obmedzené možnosti bývania a množstvo pretrvávajúcich bariér, ktoré je potrebné odstraňovať a riešiť. Je dôležité aktualizovať informácie o živote občanov v obci ako aj názor občanov na ich kvalitu života. Získané informácie vytvárajú podklady pre PHRSR obce ako aj pre iné strategické dokumenty. Týmto chceme poukázať na potrebu monitorovania jednotlivých aktivít sociálno-ekonomického rozvoja a na potrebu plánovania a na dôležitosť úzkej spolupráci so samosprávou, s vyšším územným celkom a ostatnými subjektmi, ktorí obci môžu pomôcť obnovovať a rozvíjať obec v jej celkovom rozvoji. K plneniu hlavných cieľov patrí hlavná činnosť komisií, zastupiteľstva a samotného starostu obce, noví potomkovia pôvodných obyvateľov, ľudia z priľahlých miest, občania a pod.

3.2.2 Analýza externého prostredia

V analýze externého prostredia obce Rudno nad Hronom sa budeme zaoberať analýzou, ktorá v sebe zahŕňa analýzu štyroch oblastí vonkajšieho prostredia tzv. PEST analýzu – Politickú, Ekonomickú, Sociálnu a Technologickú. Analýza vychádza z poznania minulého vývoja a snaží sa o predvídanie a analyzovanie budúcich vplyvov na prostredie v už spomínaných štyroch oblastiach. Táto časť analýzy je zameraná na charakteristiku vlastností ľudských zdrojov, situáciu z hľadiska migrácie, na zamestnanosť obyvateľstva, na socio-ekonomické charakteristiky a sociálno-patologické javy, ktoré predstavujú negatívne javy prostredia (ohrozenia). V Tabuľke 13 definujeme vonkajšie faktory rozvoja obce-analýzu externého prostredia obce Rudno nad Hronom, kde bližšie špecifikujeme príležitosti a ohrozenia. Túto tabuľku sme spracovali z rozhovoru so starostom v obci a z podnetov zo zasadnutia obecného zastupiteľstva.

Príležitosti v tejto tabuľke predstavujú externé podmienky, ktoré môžu pomôcť obci k dosiahnutiu cieľov. Ohrozenia predstavujú externé podmienky, ktoré môžu sťažiť obci dosiahnutie cieľov. Pre naplnenie uvedených strategických cieľov je možné využiť rozdielne stratégie, pričom stratégia ústupu sa zvolí v tých oblastiach, kde obec má rezervy a nemá vytvorené podmienky ani predpoklady vonkajšieho prostredia preto, aby do budúcnosti bolo odvetvie a činnosti stimulované podpornými nástrojmi.

Tabuľka 13 Definovanie príležitostí a ohrození vo vonkajších faktoroch rozvoja obce

Vonkajšie faktory rozvoja obce- analýza externého prostredia.	
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none">možnosť dennej dochádzky obyvateľov do okresného mesta a priľahlých miest a obcí	<ul style="list-style-type: none">prehlbovanie krízy predchádzajúce obdobia
<ul style="list-style-type: none">posilnenie trendu prisťahovaných obyvateľov	<ul style="list-style-type: none">konkurencia zahraničných partnerov
<ul style="list-style-type: none">vytváranie nových pracovných príležitostí	<ul style="list-style-type: none">degradácia pôdy
<ul style="list-style-type: none">vhodné podmienky pre rozvoj turizmu, agroturistiky a cestovného ruchu	<ul style="list-style-type: none">zhoršovanie sociálnych istôt
<ul style="list-style-type: none">vybudovaním novej výstavby rodinných domov- možnosť omladenia obyvateľstva	<ul style="list-style-type: none">politický tlak a krízové dianie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

• medziobecná spolupráca s okolitými obcami	• dochádzanie obyvateľov do väčších vzdialeností do zamestnania
• možnosť poskytnutia pracovných príležitostí pri verejnoprospešných prácach v obci, pri jej skrášľovaní	• nedostatok prostriedkov na realizáciu rozvojových zámerov obce
• možnosť zachovať vidiecky štýl osídlenia	• nedostatok stavebných pozemkov pre výstavbu rodinných domov, nevysporiadané pozemky v obci
• dostupnosť úverových zdrojov	• zvyšovanie kriminality v okolitých obciach
• rozvoj infraštruktúry	• opustenie vidieckeho štýlu života obyvateľstva
• zvyšovať povedomie obyvateľstva v oblasti cestovného ruchu- budovať NCH, cyklotrasy a pod.	• nezáujem o zachovanie kultúrnych hodnôt v obci a tradičných remesiel
• partnerská spolupráca obce s inštitúciami, s inými obcami, so súkromným sektorom	• prehlbovanie zaostávania osád v extraviláne obci
• skvalitnenie marketingu a manažmentu zameraného na propagáciu cestovného ruchu	• stagnácia reálnych príjmov
• budovanie infraštruktúry v obci (regulácia potoka, IBV, sociálnych zariadení a pod.)	• implementácia programov nerešpektujúcich princípy TUR
• vysporiadanie pozemkov v intraviláne a extraviláne v obci	• zvyšovanie negatívnych korupčných vzťahov
• skvalitnenie ŽP- vybudovaním zberného dvora, kompostoviska, triedenie odpadu	• zlá spolupráca, nezáujem a nepochopenie od miestnych aktérov pri zrealizovaní zámerov v obci
• posilňovať športovú základňu v obci (futbalistov, strelcov, deti a mládež a pod.)	• chýba projektový manažér obce /samostatná funkcia
• skvalitniť prístup verejnosti k miestnemu cintorínu, dobudovať infraštruktúru v obci	• migrácia obyvateľstva
• budovať nové miestne tradície, zvyklosti a posilňovať staré tradície	• zlá komunikácia, nevedomosť, zlá informovanosť
• vylepšiť celkové protipovodňové opatrenia, prietok vodných biotopov bývalého ramena rieky Hrona, polyfunkčná revitalizácia ramena Hrona	
• budovať nové dôstojné miesta v priestoroch cintorína (urnové hrobové miesta a pod.)	

Spracovateľ: RNDr. Mgr. Anna Štefanková, 2023

3.2.3 Analýza problémov

Pri analýze problémov pozornosť sústredíme na hlavné nedostatky, ktoré je potrebné v obci Rudno nad Hronom riešiť. Pri výbere rozhodujúcich problémov je vhodné využiť metódu brain-stormingu a postupnosť krokov pri tvorbe problémov sa opierame o poznatky Hamalovej a Belajovej a Šebeovej (2011) a tieto kroky predstavujú:

- **výber kľúčových problémov,**
- **uskutočniť hierarchické usporiadanie príčin a následkov**

Analýza problémov v obci Rudno nad Hronom taktiež vychádza zo SWOT analýzy a je doplnená o ďalšie faktory, ktoré neboli zaradené medzi silné stránky ani ohrozenia.

Problémy, ktoré budeme bližšie špecifikovať v predmetnom území si vyžadujú predovšetkým riešenie v oblasti fyzickej infraštruktúry, v oblasti životného prostredia, v oblasti športovej, sociálnej, v oblasti bytovej výstavby a problémy vyžadujúce riešenie v oblasti prezentácie obce.

V zastavanom území je potrebné a nutné zachovať pôvodný vidiecky charakter zástavby v celom katastri obce Rudno nad Hronom. V prípade objektov z pôvodnej zástavby, ktoré sú vo vyhovujúcom technickom stave, je potrebné ich zachovanie, prípadne

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

rekonštrukcia so zachovaním pôvodného výrazu. K odstráneniu objektov je možné pristúpiť len v prípade závažného statického narušenia konštrukcie. Pri obnove, dostavbe a novej výstavbe je potrebné zohľadniť merítko pôvodnej štruktúry zástavby, zachovať typickú siluetu a dochované diaľkové pohľady na dominantu obce.

Uskutočnená komplexná SWOT analýza je kvalitatívnou sumarizáciou jednotlivých sektorov a oblastí života v obci. V Tabuľke 14 poukazujeme na hlavné problémy, ktoré sa v obci vyskytujú a na miesta, ktoré sa nachádzajú v zlom technickom stave. Taktiež poukazujeme na problémy súvisiace s intenzívne využívanou cestnou komunikáciou, na ich zlý technický stav, na ich potrebnú údržbu a opravu. V obci sa nachádzajú budovy, ktoré sú v zlom stave a vyžadujú opravu. Pre udržanie trvalo udržateľného života v obci nezabúdame na odstraňovanie problémov týkajúcich sa životného prostredia, odpadov a problémov týkajúcich sa čiernych skládok. Hodnotíme vysoko že v obci rastie záujem zo strany obyvateľov tieto uvedené problémy odstraňovať a riešiť. Za hlavné príčiny vznikajúcich problémov môžeme považovať aj nedostatok finančných prostriedkov a nepostačujúca informovanosť obyvateľstva, komunikácia medzi ľuďmi, nevhodnosť, nevedomosť o projektoch, neprehľadnosť o projektových realizovaných zámeroch a pod.

Analýzu problémov v obci Rudno nad Hronom uvádzame v tabuľke 14.

Tabuľka 14 Analýza problémov v obci Rudno nad Hronom

Analýza problémov
• nie je dobudovaná splašková kanalizácia a ČOV v rozvojových plochách v obci
• absentuje sociálna starostlivosť, chýba denný stacionár pre seniorov
• starnutie populácie
• niektoré miestne komunikácie sa nachádzajú v zlom technickom stave
• vysporiadanie pozemkov pre bytovú a individuálnu výstavbu je časovo a finančne náročné
• nedostatok ubytovacích kapacít pre návštevníkov cestovného ruchu
• nešetrný prístup obyvateľov k stavu životného prostredia, nelegálne vypúšťanie odpadových splaškových vôd a ukladanie odpadu
• počet pracovných príležitostí nepokrýva potreby ekonomicky aktívneho obyvateľstva, existuje viac sezónnych prác

Spracovateľ: RNDr. Mgr. Anna Štefanková, 2023

ČASŤ B.

4 STRATEGICKÁ ČASŤ

Silné stránky obce Rudno nad Hronom majú pozitívny vplyv na rozvoj obce. Zahŕňajú v sebe konkurenčné a komparatívne výhody regiónu pre rozvoj aktivít v danom území. Slabé stránky majú nepriaznivý vplyv na rozvoj obce v danom regióne. Pozitívne vplyvy v danom území označujeme ako príležitosti a negatívne vplyvy považujeme za ohrozenia, medzi ktoré môžeme zaradiť hospodársku krízu, nedoriešené majetkové pomery nezamestnanosť a pod. Kľúčom v procese tvorby stratégie je cyklicky sa opakujúca sociálna a občianska mobilizácia, ktorá ovplyvňuje každý krok a stupeň tvorby Programu rozvoja obce. Záujmy a činnosti OcÚ a obyvateľov tiež ovplyvňujú územný rozvoj, životné prostredie a ekologickú rovnováhu v obci.

Strategická a Programová časť obsahuje:

- Zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce;
- Inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce;
- Finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu rozvoja obce;
- Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
- Časový harmonogram realizácie programu rozvoja obce.

Program rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Schválenie programu rozvoja obce, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov **podľa § 4 ods. 2 zák. č. 539/2008 Z.z.**

4.1 Vízia a strategický cieľ rozvoja obce

Strategický cieľ rozvoja obce sa opiera v prvom rade o SWOT analýzu a o víziu obce, ktorá je iniciovaná od starostu a zároveň je podporovaná obecným zastupiteľstvom a občanmi obce. Ako sa od starostu dozvedáme, obecné zastupiteľstvo v obci Rudno nad Hronom na základe ustanovenia § 11 ods. 4 písm. k) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o Obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 369/1990 Zb.“) vydáva pre katastrálne územie obce štatút obce.

Vízia

Vízia je želanou predstavou obyvateľov o budúcnosti a o ich spoločnej predstave o tom, ako a čo by chceli dosiahnuť vo svojej obci za desať až štrnásť rokov. Všetky ciele, stavebné aktivity, činnosti a využívanie prírodných zdrojov sú nevyhnutné pre harmonický rozvoj obce v súlade s trvalo udržateľným rozvojom a pre zachovanie identity obce. K hlavným cieľom obce Rudno nad Hronom je komplexné riešenie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia a vecná i časová koordinácia činností v území. Ciele a smerovanie rozvoja územia sa podriaďujú požiadavkám ochrany životného prostredia, kultúrno-historickým a prírodným potenciálom územia, pričom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

pri stanovení jednotlivých zámerov Program rozvoja obce hľadá možnosti optimálneho využitia existujúcich zdrojov a rezerv územia na jeho najefektívnejší rozvoj. Základné ciele rozvoja obce sú stanovené v Programe rozvoja obce Rudno nad Hronom na obdobie 2023–2028 a tento dokument, čo sa týka stratégie rozvoja obce svoju víziu formuluje nasledovne:

FORMULÁCIA STRATEGICKEJ VÍZIE OBCE RUDNO NAD HRONOM:

Vízia obce bude plniť funkciu „motta“ a to: „Obec Rudno nad Hronom bude obcou s dobrým menom v regióne, atraktívnou pre návštevníkov, bude ústretová, priateľská k svojim obyvateľom a rovnocenným partnerom k okolitým obciam. Obec zabezpečí svoj trvalo udržateľný rozvoj, po ekonomickej, sociálnej a kultúrnej stránke. Jej rast bude zabezpečený v súlade s prírodným, kultúrnym a historickým potenciálom. Obec bude poskytovať dobré podmienky pre bývanie, podnikanie; bude smerovať do ekologicky neškodných prevádzok vo všetkých oblastiach. Obec sa bude starať o život občanov v udržiavanom a v kvalitnom životnom prostredí, s komplexne vybavenou technickou infraštruktúrou, sociálnou infraštruktúrou. Obec bude vytvárať vhodné podmienky pre trávenie voľného času a rozvíjať spoločenský život, tradície a organizovať kultúrne a športové podujatia. Bude sa orientovať aj na vidiecky cestovný ruch a trvalo udržateľný turizmus. U mladšej generácii bude upevňovať tradície našich predkov.“

Komplexná vízia, teda poslanie obce Rudna nad Hronom predstavuje komplexnú definíciu, ktorá objasní štatút a mandát obce; ktorá bude prezentovať a opisovať základné služby, ktoré bude poskytovať svojim zákazníkom, obyvateľom, miestnym podnikateľom, záujmovým združeniam a pod. Vyjadruje dôvod existencie obce a odpovedá na tri otázky: Čo obec robí? Prečo to robí? Pre koho to robí?

Rozvojová stratégia je výstupom procesu strategického plánovania a jej ťažiskom je stanovenie hlavných cieľov a oblastí rozvoja. Strategické programovanie a jeho výstup programu rozvoja sa preto zameriavajú viac na konkretizáciu procesov realizácie a naplnenia cieľov.

Strategické ciele by mali byť formulované tak, aby naplnili očakávania obyvateľov a boli reálne dosiahnuteľné, akceptovateľné, merateľné a sledované. Pre každý globálny problém je potrebné stanoviť v strategickom dokumente strategické ciele. Ciele sú prístupom k odstráneniu a riešeniu problémov. Ďalším dokumentom pre odstránenie problémov by mal byť strategický akčný plán, ktorí tvorí súbor konkrétnych opatrení, projektov a aktivít smerujúcich k naplneniu stratégie rozvoja obce a jej vízií.

Sila sociálneho kapitálu závisí od kvality a kvantity vzájomných prepojení, spojenia a od kontaktov. Z tohto dôvodu je potrebné odstraňovať problémy, riešiť a zapodievať sa nimi. Sú potrebné pre budovanie a strategické partnerstvá v celom mikroregióne, nielen v obci.

Taktiež je potrebné zabezpečiť organizačné štruktúry zabezpečujúce realizáciu cieľov; zriadiť pracovnú skupinu pre implementáciu; ktorá bude podnikat' kroky pre naplnenie cieľov a pre realizáciu projektov. Okrem tejto úlohy bude mať organizačná štruktúra úlohu monitorovania, úlohu sledovať napĺňanie stanovených cieľov a pravidelne informovať verejnosť o ich zrealizovaní. PHRSR- jeho plnenie by malo byť pravidelne kontrolované na zasadnutiach obecného zastupiteľstva a byť nielen hodnotené, ale i prerokovávané aspoň raz za rok.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Raz ročne je potrebné zasielať vypracovanú monitorovaciu správu na VÚC BBSK, najneskôr do 31.3. príslušného kalendárneho roka.

Prostredníctvom internetovej, obecnej stránky, prípadne na verejných zhromaždeniach by takýto dokument mal byť zverejňovaný, čím by sa o ňom oboznamovali občania obce.

4.1.1 Hierarchia strategických cieľov obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Zo získaných podkladov, analýz pristupujeme ku konkrétnym návrhom environmentálneho plánovania k manažmentu obce Rudno nad Hronom pre Program rozvoja obce na roky 2023 – 2028.

Na dosiahnutie hlavného cieľa a naplnenie strategickej vízie si stanovila obec Rudno nad Hronom tieto hlavné špecifické ciele (priority):

1. Posilňovať hospodárstvo a technický rozvoj v obci.
2. Posilňovať kvalitu života občanov, rozvíjať kultúru, cestovný ruch, trvaloudržateľný turizmus a sociálnu sféru.
3. Smerovať do ekologicky neškodných prevádzok a ciele smerovať na environmentálnu oblasť.

Špecifické ciele sme rozdelili na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé.

Krátkodobé ciele (1–3roky):

- vybudovanie parkoviska pri vstupe do obce
- skvalitnenie technickej a sociálnej infraštruktúry
- využitie už existujúcej plochy v prospech občanov, turistov a okolidúcich návštevníkov (plocha ŠK, multifunkčné ihrisko)
- realizácia kultúrnych podujatí a pokračovanie v miestnych tradíciách
- úprava verejnej zelene
- rekonštrukcia vnútorných priestorov kultúrneho domu
- zvýšenie osvetlenia a separovanie komunálneho odpadu
- vybudovanie kompostoviska do 10 ton
- vysporiadanie majetkovo-právnych vzťahov, odkúpenie pozemkov pre navrhované nové rozvojové plochy
- vybudovanie a rozšírenie parkoviska na cintoríne
- oprava a rekonštrukcia obecných komunikácií
- výsadba nových stromčekov a okrasných drevín v obci
- zabezpečiť pre dôchodcov sociálnu starostlivosť
- skvalitniť starostlivosť o miestnu zeleň, jeho udržiavanie, vytvárať oddychové zóny s lavičkami, košmi a pod.
- vyrobiť a umiestniť nové informačné tabule, zlepšiť prístup k informáciám
- regulácia potokov v hornej časti obce (odvodnenie od dažďovej vody v doline Hrdzavá),
- obnova peších turistických trás a vytvorenie NCH
- modernizácia verejného osvetlenia- fotovoltaika
- vydávanie propagačných materiálov o obci
- výstavba nového detského ihriska a oddychovej plochy pre matky s deťmi
- obnova miestnej knižnice

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- aktivizovanie možností cestovného ruchu v rámci mikroregiónu
- revitalizácia priestoru bývalého hradu v časti Ivankovo
- protipovodňové opatrenia
- regulácia potokov v hornej časti obce Rudno nad Hronom
- polyfunkčná revitalizácia priestoru Hrona
- podporovať vodácke oddiely, vytvárať im vhodné podmienky v rámci voľnočasových aktivít

Strednodobé ciele(1–8 rokov):

- rekonštrukcia budovy ŠK Rudno nad Hronom
- výstavba bytov a domov v intraviláne a v extraviláne na základe stavebných povolení
- vybudovanie infraštruktúry IBV+ (prístupovej cesty-okruh) na hlavnú cestu
- rozšírenie a dobudovanie kanalizácie a ČOV
- revitalizácia verejných priestranstiev,
- rekonštrukcia miestnych komunikácií, nové cesty k obytným častiam, uliciam
- vybudovanie nových turistických chodníkov, cyklotrás
- rozvoj areálu strelnice Jaminá

Dlhodobé ciele (10 – viac)

- výstavba rodinných domov, skvalitniť bývanie
- predaj z dvora a obnova trhovov a jarmokov, ľudových remesiel a tradícií
- skvalitniť služby dopravy, mobility občanov
- podporiť podnikateľov a rozvoj nových pracovných miest
- vybudovať centrum voľného času pre deti a priestorov pre remeselnú činnosť k zachovaniu miestnej kultúry
- vybudovanie múzea
- zvýšiť environmentálne povedomie obyvateľov v oblasti ochrany a tvorby krajiny
- modernizácia cestnej infraštruktúry,
- podporovať zvýšenie bezpečnosti všetkých účastníkov dopravy
- právnu subjektivitou MŠ dosiahnuť vyšší stupeň riadenia
- podporovať prioritné športy v obci a v regióne:
- spracovať a realizovať koncepciu využitia všetkých foriem obnoviteľných zdrojov energií a pod.
- zníženie objemu zmesového komunálneho odpadu a zefektívnenie recyklácie odpadu
- podporovať elimináciu existujúceho environmentálneho zaťaženia územia
- podporovať zníženie znečisťovania vodných tokov a zachovanie udržateľnosti kvality vodných tokov a vodných plôch
- podporovať rozvoj technickej vybavenosti
- podporovať všetky aktivity zamerané na likvidáciu starých objektov, ktoré ohrozujú životné prostredie
- podporovať zachovanie biodiverzity a ekologickej stability krajiny
- zlepšenie infraštruktúry
- vytvárať podmienky na rozširovanie opatrovateľskej služby a sociálnych služieb, zavedením celodenných služieb
- podporovať návaznosť domácej opatrovateľskej služby na ďalšie sociálne služby

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

- sprístupňovať občanom a návštevníkom históriu a tradície obce formou tematických interaktívnych aktivít počas víkendov
- klásť dôraz na ľudské zdroje ako najvýznamnejší faktor rozvoja kultúry
- podporovať budovanie regionálneho cestovného ruchu na princípe partnerstva subjektov v regióne
- pripraviť imidžové a informačné propagačné materiály a spolupráca s akreditovanými turistickými sprievodcami
- reagovať na potreby občanov, zavádzať inovácie vo všetkých oblastiach života
- zaviesť moderné informačné a komunikačné technológie (e-government) do práce a fungovania samosprávy
- podporovať projekty a uskutočňovať výmeny skúseností v oblastiach riadenia samosprávy a rozvoja obce
- vybudovať vodovod v obci atď.

Pre naplnenie jednotlivých cieľov a aktivít je potrebné zistiť, do akej miery budú ovplyvňovať celkový priestor skúmaného územia obce i to, či tieto stanovené priority budú v súlade s popismi krajinnno-ekologického, prírodného a kultúrno-historického potenciálu územia. Analýzami sme získali kvalitné podklady pre špecifikované možnosti rôzneho spôsobu využívania územia. Na základe všetkých doteraz uvedených analýz môžeme zhodnotiť, že na celom území obce Rudno nad Hronom je vhodné obnoviť pôvodný trvalo udržateľný systém, ktorý by mal chrániť a podporovať biodiverzitu (druhovú, genetickú, diverzitu ekosystémov a krajiny). Obec má šancu zvýrazniť identitu svojho prostredia a vytvoriť neopakovateľný ráz širšieho zázemia medzi ostatnými obcami. Taktiež sa v nej nachádzajú miesta, ktoré umožňujú vytvárať nové formy pre využívanie cestovného ruchu a rekreácie a pre samotnú tvorbu náučných chodníkov, ktoré by umožnili turistom spoznávať zaujímavé miesta, ktorými obec disponuje.

Jasná stratégia rozvoja je základným dokumentom pre tvorbu malých i veľkých projektov, ktoré by obec zveľadili, obnovili jej celkový vzhľad, ktoré by podporili aktivity Športového klubu, strelnici Jaminá, Spevokolu Rudnianska a pod., a ktoré by zatriktívili obec a zlepšili život občanov. V obci pôsobí i veľa podnikateľských subjektov, ktoré je tiež potrebné podporovať a vytvárať im vhodný priestor na podnikanie.

K plneniu hlavných cieľov územia patrí aj činnosť manažmentu obce Rudna nad Hronom, pretože má výrazný záujem, aby celková situácia sa v obci zmenila. Pre celkový chod manažmentu obce je dôležitá predprojektová a projektová príprava, práca s obyvateľstvom, príprava zmlúv i úsilie vychádzajúce od starostu a poslancov. Pre uskutočnenie stavebo-technických aktivít je potrebné v obci vysporiadať majetky a pozemky, ktoré sú vo väčšine v súkromnom vlastníctve, prípadne v inom vlastníctve.

Obec Rudno nad Hronom z hľadiska územného rozvoja má stavebnotechnický potenciál, nakoľko disponuje areálmi, budovami a pozemkami, ktoré by sa mohli stať úspešne využívané pre polyfunkčné využitie v obci. Pripravujú sa projektové dokumentácie pre ich ďalší a úspešný rozvoj. Keď sa podarí dosiahnuť tento prvý a najdôležitejší krok ohľadom vysporiadania pozemkov, potom bude nasledovať samotná príprava stavebno-technických podkladov, samotná výstavba, úprava a rekonštrukcia okolia, vybudovanie technickej infraštruktúry a občianskej vybavenosti a zároveň aj potrebného zdroja pitnej vody. V súčasnosti je dôležité vytvoriť vhodné podmienky bývania pre mladé rodiny, taktiež vytvorenie detských ihrísk a oddychových plôch, nakoľko v obci je záujem o výstavbu nových rodinných domov.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

Z estetického hľadiska je potrebné skrášľovanie priestranstiev, návrhy a realizácia projektov pozemkových úprav; aktivity v území zamerané na zmenu celkového vzhľadu obce, či už na miestach cintorína, strelnice Jaminá, pri vstupe do centrálnej časti, športového klubu na ihrisku, v hornej a dolnej časti obce, pri Hrone a pod. Je potrebné podporiť tie aktivity, ktoré majú pre obec význam i prínos.

Dôležitá je aj ochrana a budovanie chránených území prírody v katastri a dobudovanie miestneho systému ekologickej stability. K významným lokalitám patrí aj Drastvica, kde už bol vykonaný základný terénny prieskum a nakoľko v tomto území sa nachádza veľké množstvo významných faunistických a flóristických prvkov je územie zaradené do Prírodnej rezervácie s V. stupňom ochrany.

Ďalej v rámci ochrany životného prostredia by nemala chýbať ani výsadba medzí, ochrannej zelene okolo rodinných domov, v centrálnej časti v navrhovaných oddychových zónach, v okolí Hrona; nevyhnutná je taktiež i úprava koryta potoka, tajchov a polyfunkčná revitalizácia priestoru ramena Hrona. Hron často splavujú vodný turisti a toto miesto sa čím ďalej, tým viac stáva atraktívnejším. V rieke sa nachádza veľké množstvo fytofilných druhov rýb, biotopov chránených druhov živočíchov; na celej lokalite sa nachádzajú rôzne druhy mokradňových bezstavovcov, vtákov a menších cicavcov. Chrániť takýto areál je aj požiadavkou Rámcovej smernice EÚ.

K plánovaným činnostiam v obci patrí rekonštrukcia vnútorných priestorov kultúrneho domu.

Dôležité v obci sú i aktivity na podporu rozvoja pracovných príležitostí ako: budovanie regionálnych a miestnych informačných a poradenských centier pre podporu podnikania na vidieku, budovanie obecných prevádzok a prenajímateľov priestorov pre podnikanie, etablovanie nových výrobných prevádzok, budovanie stravovacích a ubytovacích zariadení pre seniorov a návštevníkov.

Manažment obce vytvára podmienky pre efektívnu prácu obecného úradu, vytvára vyhovujúce podmienky na poskytovanie verejných služieb, estetizáciu a funkčnosť miesta kontaktu so zákazníkmi obecného úradu, vytvára vhodné technické a pracovné podmienky na obecnom úrade. Taktiež vytvára podmienky na ochranu majetku obyvateľov a ostatných subjektov v obci. Čo sa týka informatizácii obce, vytvára podmienky pre rozvoj informačnej činnosti a túto činnosť má záujem i v nasledujúcich rokoch rozvíjať. K cieľom obce patrí aj vydávanie obecných novín (apoň dvakrát ročne), vydávať publikačnú činnosť a propagačné materiály. Obec umožňuje obyvateľom využívať on-line elektronické služby samosprávy. Taktiež umožňuje obyvateľom obce a pracovníkom samosprávy zvyšovať svoje počítačové vedomie a zručnosti, snaží sa udržiavať kultúru obce. V rámci existujúcich kompetencií obec nezabezpečuje výchovno-vzdelávací proces vo formálnom vzdelávacom zariadení. Môže ale ponúkať záujmové a doplnkové vzdelávacie služby v rámci voľnočasových a záujmových aktivít pre deti a mládež.

Terénnym mapovaním prvkov súčasnej krajinej štruktúry sme priblížili aktuálny stav a využitím fotodokumentačného materiálu sme prispeli k skvalitneniu a k spresneniu výstupových dát na malých lokalitách. Sú svedectvom o priestorových a časových zmenách krajinej pokrývky. Prírodná zložka krajinného potenciálu, resp. prírodný potenciál je daný krajinou.

Hodnotené prírodné prostredie tak umožňuje mnohostranné využitie v území. Nakoľko v obci sa nachádza niekoľko pozostatkov z banskej činnosti (banských štôlní a vodných diel, Tajchy a banské jarky), je potrebné rôzne miesta sprístupniť v rámci rozvojových aktivít ako sú: vytvárať naučné chodníky, budovať informačné tabule, sprístupňovať ich verejnosti, pričom je potrebné vyznačovať miesta, na ktorých by sa nachádzali i informácie

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

ako sa správať v prírode a čo je potrebné dodržiavať v rámci Ochrany prírody a krajiny. Územím prechádza aj cesta smerom na Uhliská, na ktorej je vybudovaná cyklotrasa, taktiež v rámci mikroregiónu k navrhovanej lokalite patrí aj bývalá cesta III. triedy, ktorá tiahne Pohroním a rôzne iné časti v katastri, ktoré by sa dali využiť na rôzne zokruhovanie cyklistických náučných chodníkov. V obci majú veľkú zásluhu i dobrovoľníci, ktorí momentálne svojimi činnosťami sprístupnili a zrekonštruovali vstupný portál do štôlne, zrevitalizovali a upravili vonkajší priestor a okolie banskej štôlne Anna Božena, ktorá ako jediná slúžila ako odvodňovací kanál pre Štiavnické bane v celom území. V týchto miestach bola vybudovaná oddychová zóna.

Čo sa týka kvality životného prostredia mikroregiónu má obec z hľadiska čistoty ovzdušia optimálne podmienky. Z hľadiska technického vybavenia je kvalita života v obci veľmi nízka, a preto je naliehavé riešiť problémy spojené s touto problematikou. Naliehavé je riešenie odkanalizovania celej obce, dobudovanie ČOV v ďalších úsekoch, dobudovanie plynofikácie v plánovaných rozvojových plochách; v budúcnosti by bolo zaujímavé i ekologické vykurovanie; potrebné je riešiť i otázku s pitnou vodou, nakoľko v obci všetci obyvatelia sú odkázaní na vlastný zdroj pitnej vody (jediným pitným zdrojom v obci sú studne). Povinnosťou obecného úradu je i zabezpečovať protipovodňové opatrenia, v rámci ktorých je tiež potrebné udržiavať obidva brehy potoka, vybudovať prístupovú cestu k, zabezpečovať potrebné čistiace mechanizmy na údržbu prehrádzok v Hrdzavej a pri Hrone.

V obci rastie záujem i znižovať náklady komunálneho, separovaného odpadu, biologického odpadu a zavádzať celkovo environmentálne povedomie medzi obyvateľov v odpadovom hospodárstve. K prioritám obce patrí aj zámer týkajúci sa vybudovania kompostoviska do 10 ton v blízkosti športového areálu na obecnom pozemku, nakoľko by sa tým dosiahlo efektívnejšie a účinnejšie nakladanie s bioodpadom, ktorý nie je finančne náročný a ekonomicky výhodný pre obec, ale i takýmto odstraňovaním bioodpadu by sa dosahovala oveľa vyššia kvalita životného prostredia a zdravia obyvateľstva. V obci je potrebné na viacerých úsekoch modernizovať úspornejšie verejné osvetlenie kvôli znižovaniu energií, dobudovať chodníky, parkovacie miesta, oddychové zóny, sprístupňovať cesty, revitalizovať potok, opravovať mosty a pod.

Pri obnove dediny by mal byť záujem i zo strany verejnosti. Pri realizácii projektových zámerov by sa malo tak postupovať, aby dochádzalo čo najmenej k deformáciám miestnej a súčasnej štruktúry. Je potrebné, aby dochádzalo k zachovaniu súčasného vidieka, ku ktorému by mala byť prejavená úcta. Taktiež netreba zabúdať i na miestne tradície a prejavíť pokoru k prírode a v starostlivosti o krajinu. Na základe všetkých uvedených analýz, súčasnej situácie a predpokladov ďalšieho rozvoja sa navrhuje pre obec Rudno nad Hronom nasledovný strategický cieľ:

- zabezpečiť trvaloudržateľný rozvoj obce po ekonomickej, sociálnej, kultúrnej a environmentálnej stránke.

Ekonomický, kultúrny a spoločenský rast bude zabezpečený prostredníctvom disponibilného potenciálu nachádzajúceho sa v ľudských, prírodných a ekonomických zdrojoch. Taktiež obec sa bude starať o ochranu životného prostredia, ktoré bude zveľaďovať hlavne kultiváciou oddychových zón v obci. Zvyšovanie výkonnosti hospodárstva na udržateľnej úrovni v dlhodobom horizonte a rast jeho konkurencieschopnosti bude obec považovať tiež za svoje priority. Navrhovaná stratégia vychádza zo strategických prístupov v rámci stratégií regionálneho rozvoja obce, VÚC BBSK a EÚ. Hlavným zámerom stratégie pre obec je aj zapojenie ostatných subjektov do danej problematiky v rámci územia, združení pôsobiacich v mikroregióne, pričom

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

stratégia bude založená na eliminácii kľúčových disparít. Všetky ciele rozvoja sú rozpracované na jednotlivé aktivity rozvoja, ktoré sú zabezpečované príslušnými opatreniami.

Súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov

Konečný efekt realizácie projektov, ktoré si stanovila obec Rudno nad Hronom realizátor projektu nemôže ovplyvniť. Pre oblasť hodnotenia dopadov pre PHSR obce boli ako východiskové hodnoty dopadových ukazovateľov stanovené dopadové ukazovatele na nulovej úrovni a hodnotenie dopadov sa uskutoční k roku 2028.

Strategické ciele v jednotlivých prioritných oblastiach sprehľadňuje Tabuľka 15.

Tabuľka 15 Strategické ciele (priority)

Vízia		
1. Prioritná oblasť Hospodárstvo a technický rozvoj	2. Prioritná oblasť Kvalita života obyvateľov a sociálna sféra	3. Prioritná oblasť Environmentálna
ciele Technická vybavenosť obce Dopravná infraštruktúra Pozemky a nové rozvojové plochy Administratívne budovy Cestovný ruch Bývanie	ciele Sociálna oblasť a kvalita života obyvateľov obce	ciele Odpadové hospodárstvo Protipovodňové opatrenia Ochrana prírody a krajiny Revitalizácia priestorov Ochrana životného prostredia
Opatrenie 1.1 Rekonštrukcia OcÚ+ KD- vnútorných priestorov	Opatrenie 2.1 Budovanie technickej infraštruktúry a zlepšovanie celkovej kvality života v obci	Opatrenie 3.1 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva
Opatrenie 1.2 Revitalizácia centra pri vstupe do obce	Opatrenie 2.2: Sociálna starostlivosť a služby v obci	Opatrenie 3.2 Podpora ostatných aktivít a projektov v oblasti vodného hospodárstva
Opatrenie 1.3 Budovanie nájomných bytov		Opatrenie 3.3 Zabezpečenie ochrany prírodného dedičstva
Opatrenie 1.4: Budovanie miestneho vodovodu (pitná voda)		Opatrenie 3.4 Zlepšovanie stavu ovzdušia
Opatrenie 1.5 Vybudovať alej z historicky cenných pomníkov a krížov zo zaniknutých hrobových miest		Opatrenie 3.5 Podpora znižovania energetickej náročnosti budov v správe obci
Opatrenie 1.6 Rekonštrukcia ŠK a areálu Rudno nad Hronom		Opatrenie 3.6 Zlepšovanie a skvalitňovanie životného prostredia
Opatrenie 1.7 Rozvoj areálu strelnice Jaminá		
Opatrenie 1.8 Výstavba bytov a domov v intraviláne a v extraviláne podľa možností a schválenej projektovej dokumentácie		
Opatrenie 1.9 Rozšírenie parkovacích miest na cintoríne		

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

Opatrenie 1.10 Oprava a budovanie miestnych cestných komunikácií, príp. rekonštrukcia mostov v obci.		
Opatrenie 1.11 Podpora a rozvoj CR		
Opatrenia: 1.12 Vybudovanie parkoviska pred obecným úradom s riadenou križovatkou		
Opatrenia 1.13: Budovanie technickej infraštruktúry a zlepšovanie kvality života obyvateľov v obci		
Opatrenie 1.14 Etablovanie nových výrobných prevádzok		
Opatrenie 1.15 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice		

Záznam z prerokovania

Zápis o verejnom prerokovaní strategického dokumentu

Názov dokumentu: Program rozvoja obce Rudno nad Hronom

Pripomienkovanie realizoval: OcÚ Rudno nad Hronom a OZ, verejnosť

Termín pripomienkovania: 27.01.2023

Oznam uverejnený: www.rudnonadhronom.sk, Príloha k PHSR (CD-nosič)

Text dokumentu k dispozícii: rudnonadhronom@rudnonadhronom

Spôsob doručovania pripomienok: e-mailom, osobne

Priamo oslovené subjekty: OcÚ, OZ a občania obce

ČASŤ C PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ 5 PROGRAMOVÁ (PLÁNOVACIA) ČASŤ PHRSR OBCE RUDNO NAD HRONOM NA OBDOBIE ROKOV

2023 – 2028

Programová časť PHRSR nadväzuje na strategickú časť a obsahuje opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám. Zmyslom programovej časti je jej príspevok k splneniu stanoveného strategického cieľa: *Vytvoriť podmienky pre zvýšenie kvality života obyvateľov obce, pre zvýšenie jeho konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti s vyváženým rozvojom oblastí trvale udržateľného rozvoja.*

Metodika tvorby PHRSR udáva nasledovný postup:

- Starosta obce spolu špecifikoval projekty a opatrenia, vrátane ich merateľných ukazovateľov, ktoré hovoria o výsledku a dopadoch jednotlivých projektov.
- Bol vypracovaný sumárny návrh aktivít a projektov ako východisko pre Akčný plán.
- Boli následne stanovené termíny realizácie aktivít, projektov (na príslušné roky) a odhad ich financovania (výška a zdroje financovania).

Riadiaci tím zabezpečí v procese prípravy projektov aj potrebné vypracovanie formulárov pre prípravu navrhnutých projektov.

5.1 Zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie strategických cieľov

1. Prioritná oblasť: Hospodárska oblasť a ekonomická základňa obce

Opatrenie 1.1 Rekonštrukcia OcÚ + kultúrneho domu- vnútorných priestorov

- 1.1.1 Príprava projektovej dokumentácie
- 1.1.2 Celková rekonštrukcia a modernizácia vnútorného zariadenia kultúrneho domu (podlaha, pódium, osvetlenie, ozvučenie, kuchynka a iné.)
- 1.1.3 Rekonštrukcia vnútorných priestorov OcÚ a kultúrneho domu (kancelárske priestory, knižnicavnúturná sála OcÚ, kuchynka, sociálneho zariadenia, umyvárne a WC)spolu s komplexným vybavením a zariadením
- 1.1.4 Budovanie fotovoltaiiky- znižovanie nákladov na energie
- 1.4.5 Modernizácia obecného rozhlasu- rozhlasovej ústredne s technickým vybavením

Opatrenie 1.2 Revitalizácia centra pri vstupe do obce

- 1.2.1 Vypracovávanie projektovej dokumentácii
- 1.2.2 Vybudovanie a rozšírenie parkovacej zóny
- 1.2.3 Kamerový systém
- 1.2.4 Vybudovanie oddychovej zóny
- 1.2.5 Vybudovanie elektrickej nabíjacej stanice (elektrobicykle, kolobežky, elektromobily
- 1.2.6 Budovanie bezpečnostných prvkov v obci a riadenej dopravy

Opatrenia 1.3: Budovanie nájomných bytov

- 1.3.1 Vypracovanie projektovej dokumentácii

- 1.3.2 Vysporiadanie pozemkov pod výstavbu nájomných bytov v extraviláne a v intraviláne
- 1.3.3 Vybudovanie kanalizácie a ČOV v rozvojových plochách
- 1.3.4 Vybudovanie technickej infraštruktúry v rozvojových plochách
- 1.3.5 Príprava pozemkov a inžinierskych sietí pre ďalšie výstavby bytových domov
- 1.3.6 Projekt pozemkových úprav - stavba pozemkových komunikácií - vybudovanie miestnej komunikácie, ako spoločné opatrenie v rámci pozemkových úprav, prepojenie častí obce, vybudovanie a rozšírenie celkovej infraštruktúry

Opatrenia 1.4: Vybudovanie miestneho vodovodu

- 1.4.1 Príprava projektovej dokumentácie a získanie písomných povolení
- 1.4.2 Budovanie vodovodnej prípojky na verejný vodovod
- 1.4.3 Zabezpečenie všetkých potrebných stavebných a montážnych prác pre budovanie verejného vodovodu v obci s následným pripojením pre užívateľov pitnej vody
- 1.4.4 Vybudovanie vodojemu
- 1.4.5 Prieskumný vrt – pre vhodný zdroj vody a pre vybudovanie vodného diela

Opatrenie 1.5 Vybudovať alej z historicky cenných pomníkov a krížov zo zaniknutých hrobových miest

- 1.5.1 Vybudovanie v priestoroch cintorína alej z historicky cenných pomníkov a krížov zo zaniknutých hrobových miest

Opatrenie 1.6: Rekonštrukcia ŠK a areálu Rudno nad Hronom

- 1.6.1 Vypracovanie projektovej dokumentácie
- 1.6.2 Vybudovanie relaxačnej- športovej a oddychovej zóny pre návštevníkov obce a pre vodácku základňu- splav Hrona
- 1.6.3 Modernizácia a rekonštrukcia ŠK a areálu
- 1.6.4 Údržba a modernizácia multifunkčného ihriska
- 1.6.5 Budovanie zavlažovacieho systému pre ihrisko
- 1.6.6 Modernizácia šatní a vybavenia pre športovcov
- 1.6.7 Budovanie detských ihrísk s cvičebnými prvkami (hojdačky, preliezky a pod.).
- 1.6.8 Podpora športových aktivít a podujatí v obci
- 1.6.9 Oprava a údržba strechy na ŠK

Opatrenie 1.7 Rozvoj areálu strelnice Jaminá

- 1.7.1 Vypracovanie projektovej dokumentácie
- 1.7.2 Vysporiadanie pozemku pod prístupovú cestu k strelnici Jaminá
- 1.7.3 Vybudovanie parkoviska
- 1.7.4 Vybudovanie a modernizácia hygienického zariadenia
- 1.7.5 Vybudovanie zariadenia pre občerstvenie s posedením
- 1.7.6 Celková rekonštrukcia areálu strelnice Jaminá s technickým vybavením
- 1.7.7 Vybudovanie protihlukovej zábrany

Opatrenie 1.8 Výstavba bytov a rodinných domov v intraviláne prípadne v extraviláne v obci

- 1.8.1 Príprava projektovej dokumentácie a stavebných povolení k výstavbe bytov a rodinných domov

- 1.8.2 Vysporiadanie pozemkov pod výstavbu bytov a rodinných domov v extraviláne a v intraviláne
- 1.8.3 Vybudovanie kanalizácie a ČOV v rozvojových plochách
- 1.8.4 Vybudovanie technickej infraštruktúry v rozvojových plochách
- 1.8.5 Príprava pozemkov a inžinierskych sietí pre ďalšie výstavby bytových domov
- 1.8.6 Projekt pozemkových úprav - stavba pozemkových komunikácií - vybudovanie miestnej komunikácie, ako spoločné opatrenie v rámci pozemkových úprav, prepojenie častí obce, vybudovanie a rozšírenie celkovej infraštruktúry

Opatrenie 1.9 Rozšírenie parkovacích miest na cintoríne

- 1.9.1 Vypracovanie projektovej dokumentácie a potrebných povolení k rozšíreniu, prípadne k výstavbe nového parkoviska pri cintoríne
- 1.9.2 Vybudovanie novej prístupovej cesty k cintorínu

Opatrenia 1.10 Oprava a budovanie miestnych cestných komunikácií, prípadne rekonštrukcia mostov v správe obci

- 1.10.1 Príprava potrebných projektových dokumentácií a povolení
- 1.10.2 Výstavba a rekonštrukcia miestnych cestných komunikácií v obci a vo všetkých rozvojových plochách v obci
- 1.10.3 Oprava a údržba mostov v majetku obci
- 1.10.4 Zimná a letná údržba ciest
- 1.10.5 Budovanie, revitalizácia chodníkov v obci
- 1.10.6 Budovanie úsporného osvetlenia v obci (s využitím fotovoltaiiky, obnoviteľných zdrojov energie a pod.)

Opatrenia 1.11 Podpora a rozvoj cestovného ruchu

- 1.11.1 Podpora a spolupráca s OZ a s Oblastnou organizáciou cestovného ruchu GRON
- 1.11.2 Budovanie náučných chodníkov a cyklotrás
- 1.11.3 Budovanie informačných tabúl' a smerových tabúl' v obci
- 1.11.4 Obnova a rekonštrukcia kultúrnych, sakrálnych pamiatok, pozostatkov banských diel (pokračovanie v aktivitách- obnove štólne Anna Božena)
- 1.11.5 Budovanie ubytovacích a stravovacích kapacít v obci
- 1.11.6 Budovanie oddychových, relaxačných zón v obci
- 1.11.7 Zlepšenie obecnej stránky obci
- 1.11.8 Budovanie wifi zón a rozširovanie Obecnej siete (internetu)
- 1.11.9 Tvorba a podpora miestnych spolkov, združení a kultúrnych podujatí v obci
- 1.11.10 Zvyšovanie propagácie o kultúrnych pamiatkach v obci a pod.
- 1.11.11 Aktívne zapájanie do členstva OOCR Gron.

Opatrenia 1.12 Vybudovanie a rozšírenie parkovacích miest pred obecným úradom s riadenou križovatkou

- Opatrenia 1.12.1 Príprava projektovej dokumentácie a pozemku pre rozšírenie parkovania
- Opatrenie 1.12.2 Zlepšovanie dostupnosti obyvateľom v obci
- Opatrenie 1.12.3 Vybudovanie dobíjacej stanice pre elektrobicykle a elektromobily
- Opatrenie 1.12.4 Vybudovanie kamerového systému pre zvyšovanie bezpečnosti v obci
- Opatrenie 1.12.5 Vybudovanie zastávky
- Opatrenie 1.12.6 Vybudovanie riadenej križovatky v centrálnej časti obci

Opatrenie 1.12.7 Vybudovanie oddychovej a relaxačnej zóny v obci

2. Prioritná oblasť: Kvalita života občanov a sociálna sféra

**Opatrenie 2.1 Budovanie technickej infraštruktúry a zlepšovanie celkovej kvality života
v obci**

- 2.1.1 Vypracovanie projektovej dokumentácie
- 2.1.2 Zlepšovanie dostupnosti služieb obyvateľom
- 2.1.3 Zlepšovanie kultúrnych podmienok obyvateľom
- 2.1.4 Zlepšovanie sociálnej a zdravotnej starostlivosti v obci
- 2.1.5 Zlepšovanie a budovanie služieb vyššej vybavenosti v obci (zastávky, oddychových zón, cesty, osvetlenie, obslužných komunikácií vo vlastníctve obci a pod.)
- 2.1.6 Dobudovanie kanalizácie a centrálnej ČOV
- 2.1.7 Budovanie energeticky úsporného osvetlenia a energie s využitím fotovoltariky, s využitím obnoviteľných prírodných zdrojov (vodné zdroje, vetrolamy atď.)
- 2.1.8 Budovanie zelených energií
- 2.1.9 Rozširovanie kamerového systému pre zvyšovanie bezpečnosti obyvateľov a majetku obce
- 2.1.10 Zriadenie oddychových zón v obci (lavičky, umiestnenie košov na odpadky, verejná zeleň a iné)
- 2.1.11 Modernizácia a rozširovanie elektrických sietí v rozvojových plochách v obci
- 2.1.12 Úprava a tvorba verejných priestranstiev v obci (Vysádzanie miestnej zelene, starostlivosť o čistotu, zdravie v obci, zlepšenie a skvalitnenie životného prostredia)
- 2.1.13 Stavebná obnova obce
- 2.1.14 Obnova existujúcich oploتنí na majetku obci s výmenou za nové
- 2.1.15 Pokračovanie v revitalizácii priestoru v okolí pietnych miest a pamätníkov v obci, sakrálnych pamiatok
- 2.1.16 Vybudovanie optického káblového internetu a televízie na zlepšenie internetového signálu (Cieľom je dobudovanie internetovej infraštruktúry a zvýšenie rozvojového potenciálu územia)
- 2.1.17 Budovanie a rekonštrukcia mostov a lávok
- 2.1.18 Zlepšenie dopravnej infraštruktúry v obci
- 2.1.19 Budovanie a rekonštrukcia rigolov a odvodu dažďovej vody
- 2.1.20 Obnova miestnej knižnice

Opatrenie 2.2 Sociálna starostlivosť a služby v obci

- 2.2.1 Príprava projektovej dokumentácie
- 2.2.2 Pokračovanie budovania sociálnej infraštruktúry v obci v rámci sociálneho podniku
- 2.2.3 Pripraviť priestor pre vybudovanie denného stacionáru v obci (pre seniorov, ZŤP, sociálne služby krízovej intervencie, nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu),
- 2.2.4 Podpora sociálnych a zdravotníckych služieb a sociálnej aj terénnej starostlivosti v obci
- 2.2.5 Vybudovanie komunitného centra v obci a centra pre deti a mládež

**3. Prioritná oblasť – Environmentálne a kvalitné životné prostredie
(odpadové hospodárstvo, ochrana životného
prostredia, environmentálna štruktúra a vodné
hospodárstvo)**

Opatrenie 3.1 Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva

- 3.1.1 Monitorovanie a likvidácia envirozátiaži (cieľom je identifikovať a následne odstrániť množstvo čiernych skládok v regióne)
- 3.1.2 Nakladanie s odpadom- adresná elektronická evidencia- Cieľom je zlepšiť nakladanie s odpadmi- znížiť skládkovanie a zvýšiť podiel recyklácie a motivovať obyvateľov k lepšej separácii (zabezpečiť do každej domácnosti domáce kompostéri a pod.).
- 3.1.3 Odstraňovanie nelegálnych skládok odpadu (vybudovať zberný dvor, zvýšiť počet nádob vybavených technológiou. Zabezpečiť vozidlá vybavené váhou).
- 3.1.4 Energetické a ekologické zhodnocovanie odpadu – katalytická mineralizácia (Cieľom je vytvoriť riešenie ako alternatívu ku skládkovaniu odpadov).
- 3.1.5 Zabezpečenie starostlivosti o verejné priestranstvá a čistotu obce
- 3.1.6 Pravidelná údržba verejnej zelene
- 3.1.7 Vybudovanie areálu kompostoviska a zberného dvora spolu s potrebnou technikou

Opatrenie 3.2 Podpora ostatných aktivít a projektov v oblasti vodného hospodárstva

- 3.2.1 Dobudovanie miestnej kanalizácie a ČOV všade kde nie je vybudovaná.
- 3.2.2 Vybudovanie verejného vodovodu a zabezpečenie zásobovaní pitnou vodou
- 3.2.3 Protipovodňové opatrenia a ochrana obyvateľstva pred povodňami
- 3.2.4 Zabezpečovanie ochrany povrchových a podzemných vôd v súlade s legislatívou
- 3.2.5 Tvorba bezpečnostného a krízového manažmentu v obci

Opatrenie 3.3 Zabezpečenie ochrany prírodného dedičstva

- 3.3.1 Intenzívna ochrana chráneného územia CHKO Štiavnické vrchy, NP Vtáčnik atď.
- 3.3.2 Intenzívna ochrana prírody a krajiny
- 3.3.3 Ochrana vody, pôdy

Opatrenie 3.4 Zlepšovanie stavu ovzdušia

- 3.4.1 Zabezpečovanie ochrany celkového stavu ovzdušia v súlade s legislatívou

Opatrenie 3.5 Podpora znižovania energetickej náročnosti budov v správe obci

- 3.5.1 Využívanie obnoviteľných zdrojov pre znižovanie energetickej náročnosti budov v správe obci

Opatrenie 3.6: Zlepšovanie a skvalitňovanie životného prostredia

- 3.6.1 Ochrana Životného prostredia v súlade s legislatívou
- 3.6.2 Zabezpečovanie trvalo udržateľného rozvoja v štálových osídleniach v obci

D REALIZAČNÁ ČASŤ

Realizačná časť PHRSR obce Rudno nad Hronom nadväzuje na programovú časť a to vo väzbe na zoznam opatrení a aktivít, ktoré sú potrebné za zabezpečenie strategických cieľov a obsahujú vecný a časový harmonogram opatrení a aktivít, systém monitorovania a plnenia opatrení a aktivít.

6 INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE REALIZÁCIE PHRSR OBCE RUDNO NAD HRONOM

Obecný úrad zabezpečuje trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj prostredníctvom PHRSR a Akčných plánov. Obecný úrad v súčinnosti s poslancami OZ a zriadenými komisiami pripravuje vízie, stratégie, iniciuje aktivity strategického rozvoja obce, vykonáva stratégiu regionálneho rozvoja, vypracováva program hospodárskeho a sociálneho rozvoja, koordinuje spoluprácu na jeho vypracovaní, spolupracuje s externým prostredím, vedie databázy kontaktov, vedie prehľad o organizáciách tretieho sektora, pomáha a vytvára podmienky na ich činnosť. Úrad analyzuje potreby, ktoré sa plánujú prefinancovať z príspevkov na projekty, sleduje výzvy na predkladanie žiadostí, legislatívu, pravidlá, pri príprave spolupracuje s vecnými útvarmi a externým prostredím, vytvára podmienky pre realizáciu projektov, monitoruje priebeh realizácie projektov, zúčastňuje sa na kontrole práce na projektoch, kontroluje práce na realizácii projektov a hodnotí ukončené projekty, sleduje legislatívu a pravidlá pre čerpanie fondov EÚ a grantov, komunikuje s riadiacim orgánom, monitoruje realizáciu projektov. Koordinácia efektívnej a účinnej implementácie PHRSR obce bude zabezpečená prostredníctvom príslušných komisií OZ. V tejto časti PHRSR predstavujeme akčný plán pre jednotlivé prioritné oblasti.

6.1 Akčný plán

Tabuľka 16 Akčný plán pre prioritnú oblasť Hospodárska oblasť a ekonomická základňa obce

Programová os	Špecifické ciele Prioritné opatrenia	Predpokladaný termín realizácie Zodpovedná osoba
1. Prioritná oblasť – Hospodárska oblasť a ekonomická základňa obce ciele Dopravná infraštruktúra Technická vybavenosť obce Administratívne budovy Stabilná hospodárska a ekonomická základňa	Opatrenie 1.1 Rekonštrukcia OcÚ+ KD vnútorných priestorov Opatrenie 1.2 Revitalizácia centra pri vstupe do obce Opatrenie 1.3 Budovanie nájomných bytov Opatrenie 1.4 Budovanie miestneho vodovodu Opatrenia 1.5 Vybudovať alej z historicky cenných pomníkov, krížov zo zaniknutých hrobových miest Opatrenie 1.6 Rekonštrukcia ŠK a areálu Rudno nad Hronom Opatrenie 1.7 Rozvoj areálu strelnice Jaminá Opatrenie 1.8 Výstavba bytov a domov v intraviláne a v extraviláne podľa možností	2023 – 2028 v závislosti od výziev starosta obce obecné zastupiteľstvo 2023 – 2028

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

	a schválenej projektovej dokumentácie Opatrenia 1.9 Rozšírenie parkovacích miest na cintoríne Opatrenie 1.10 Oprava a budovanie miestnych komunikácií príp. rekonštrukcia mostov v obci Opatrenia 1.11 Podpora a rozvoj CR Opatrenia 1.12 Vybudovanie parkoviska pred obecným úradom s riadenou križovatkou Opatrenie 1.13 Budovanie technickej infraštruktúry a zlepšovanie kvality života obyvateľov v obci Opatrenie 1.14 Etablovanie nových výrobných prevádzok Opatrenie 1.15 Rekonštrukcia požiarnej zbrojnice	v závislosti od výziev starosta obce obecné zastupiteľstvo 2023 – 2028 v závislosti od výziev starosta obce obecné zastupiteľstvo
--	---	--

Tabuľka 17 Akčný plán pre prioritnú oblasť kvalita života občanov a sociálna sféra

Programová os	Špecifické ciele	Predpokladaný termín realizácie Zodpovedná osoba
2. Prioritná oblasť Sociálna oblasť Zvyšovanie kvality obyvateľstva v obci	Opatrenie 2.1: Budovanie technickej infraštruktúry a zlepšovanie celkovej kvality života v obci Opatrenie 2.2 Sociálna starostlivosť a služby v obci	2023 – 2028 v závislosti od výziev starosta obce obecné zastupiteľstvo

Tabuľka 18 Akčný plán pre prioritnú oblasť environmentálna

Programová os	Špecifické ciele	Predpokladaný termín realizácie Zodpovedná osoba
3. Prioritná oblasť – Kvalitné životné prostredie Protipovodňové opatrenia Odpadové hospodárstvo Ochrana životného prostredia Environmentálna infraštruktúra a vodné hospodárstvo Ochrana prírody a krajiny Ochrana životného prostredia	Opatrenie 3.1: Podpora aktivít v oblasti odpadového hospodárstva Opatrenie 3.2: Podpora ostatných aktivít a projektov v oblasti vodného hospodárstva Opatrenie 3.3: Zabezpečenie ochrany prírodného dedičstva Opatrenie 3.4: Zlepšovanie stavu ovzdušia Opatrenie 3.5: Podpora znižovania energetickej náročnosti budov v správe obci Opatrenie 3.6: Zlepšovanie a skvalitňovanie životného prostredia	2023 – 2028 v závislosti od výziev starosta obce obecné zastupiteľstvo 2023 – 2028 v závislosti od výziev starosta obce obecné zastupiteľstvo

ČASŤ E

7 MONITOROVANIE PHRSR

Monitorovanie PHRSR budú uskutočňovať:

- Výbor pre PHRSR,
- Komisia strategického rozvoja,
- Koordinátor pre stratégiu,
- Starosta obce Rudno nad Hronom a obecné zastupiteľstvo.

7.1 Spôsob monitorovania PHRSR

Obecný úrad Rudno nad Hronom má v oblasti prípravy a realizácie programu rozvoja dostatočné skúsenosti na programovej aj projektovej úrovni. Následne PHRSR bol odoslaný poslancom OcÚ Rudno nad Hronom na pripomienkovanie návrhov a opatrení. V rámci prípravy dokumentu nebol vypracovaný dotazník, nakoľko sa ani v predchádzajúcom období neosvedčil. Všetky podnetné návrhy OcÚ sú zapracované do PHRSR. K jednotlivým častiam strategického dokumentu bol uskutočnený rozhovor so starostom obce a bolo uskutočnené stretnutie s poslancami obce na príslušnom pripravovanom zastupiteľstve v mesiaci január 2023.

Popis postupov organizačného a inštitucionálneho zabezpečenia realizácie PHRSR

Realizácia PHRSR obce Rudno nad Hronom je činnosťou samosprávy obce a obec ju vykonáva prostredníctvom svojich orgánov (obecné zastupiteľstvo, starosta). Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky poslancov, OcÚ, partnerov a verejnosti. PHRSR je predložené na predbežné schválenie poslancom v januári 2023. PHRSR podlieha posudzovaniu vplyvov na ŽP- EIA a po obdržaní vyjadrenia z Odboru životného prostredia bude v ďalšom mesiaci PHRSR dokument schválený OZ Rudno nad Hronom.

Vo vzťahu k realizácii PHRSR obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PHRSR a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia. Obecné zastupiteľstvo taktiež schvaľuje spolufinancovanie projektov. Obecné zastupiteľstvo schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o prípadných zmenách a aktualizácii programu.

Najvyšším výkonným orgánom obce Rudno nad Hronom a jeho predstaviteľom je starosta obce PhDr. Marián Šurjanský. Rozhoduje vo všetkých veciach správy obce, ktoré nespádajú do právomocí a kompetencií obecného zastupiteľstva. Starosta sa spolupodieľal na príprave dokumentu, riadil proces realizácie, podpisuje schválenie celého dokumentu, vykonáva uznesenia a zastupuje obec vo vzťahu k štátnym orgánom, k právnickým a fyzickým osobám (radiace orgány príslušných operačných programov, dodávatelia, kontrolné skupiny projektov a i.).

Inštitucionálnu a administratívnu stránku zabezpečuje obecný úrad. Vzhľadom na personálne poddimenzovanie obecnej samosprávy, bude obecný úrad (v prípade nutnosti a zváženía možností) spolupracovať s externými konzultačnými spoločnosťami.

Stručný popis komunikačnej stratégie

Rôzne formy komunikácie budú súčasťou každého z pripravovaných a realizovaných projektov PHRSR v rámci povinnej i nep povinnej činnosti informovania a publicity (pri projektoch financovaných z ŠFRB, PRV, OP KŽP a dotačných titulov) alebo v rámci komunikácie zainteresovaných cieľových skupín pri príprave a realizácii jednotlivých projektov. Vzhľadom na charakter obce, prebieha komunikácia osobným stykom s predstaviteľmi/zamestnancami obce, alebo priamou účasťou na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Dôležitým nástrojom komunikácie je pre obec vlastná webová stránka, ďalej informačná tabuľa a rozhlas. Komunikácia s obyvateľmi prebieha neustále až do ukončenia platnosti PHRSR.

Ďalším nástrojom komunikácie sú i rokovania v rámci obecného zastupiteľstva, kde materiál na rokovanie pripravuje starosta obce v súčinnosti so zamestnancami obce. Rovnako tak hlavný kontrolór, vychádzajúc z definície jeho funkcie, môže dať stanovisko k prerokovanému materiálu.

System monitorovania a hodnotenia

Proces monitorovania PHRSR sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PHRSR až do ukončenia jeho platnosti. Výstupom monitorovania je monitorovacia správa za príslušný rok schválená v OcÚ. Za prípravu monitorovacej správy zodpovedá príslušný garant podľa povahy projektu. Jednať sa pritom môže o starostu obce, hlavného kontrolóra obce, poslancov, resp. inú poverenú osobu.

Cieľom monitorovania je získavanie informácií o reálnom plnení opatrení, o prípadnom negatívnom vývoji, spôsobe realizácie, definovanie a prijatie nápravných opatrení.

Samospráva jedenkrát ročne získa a spracuje pripomienky partnerov, OcÚ, poslancov a verejnosti, do leta v čase začiatku prípravy rozpočtu na ďalší rok. Táto činnosť je naplánovaná do termínu príslušného roku, kedy bude predložené hodnotenie PHRSR za predchádzajúci rok, jeho prípadná aktualizácia, hodnotenie ukazovateľov vrátane korekcií v rámci pravidelného každoročného hodnotenia. V prípade nutnosti korekcií mimo stanovené termíny vykoná korekciu starosta obce. Celkový plán hodnotenia je spracovaný v tabuľke číslo 19.

Tabuľka 19 Plán hodnotenia a monitorovania

Plán priebežných hodnotení PHRSR na programové obdobie 2023-2028		
Typ hodnotenia	Vykonat' prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2023	Podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Tematické hodnotenie časti PHRSR	2023	Téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok.
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	Nerozhoduje	Pri značnom odklone od stanovených cieľov a doľahnutých hodnôt ukazovateľov. Pri návrhu na revíziu PHRSR
Ad hoc hodnotenie celého PHRSR alebo jeho časti	2023 - 2028	Na základe rozhodnutia starostu, podnetu poslancov

ČASŤ F

8 FINANČNÁ ČASŤ

8.1 Finančné zabezpečenie PHRSR obce Rudno nad Hronom

Po schválení PHRSR nastáva vlastná realizácia PHRSR, jeho opatrení a úloh. Uskutočnenie aktivít uvedených v PHRSR predpokladá určité finančné a administratívne zabezpečenie. Finančné vyčíslenie jednotlivých aktivít sa v PHRSR neuvádza pri väčšine opatrení a aktivít. Naplnenie cieľov programu budú uvádzať konečné rozpočty, ktoré budú súčasťou vykonávacích projektov a plánov. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých úloh, vyplývajúcich z aktivít, sa bude prihliadať na ich dôležitosť a dopad na hospodársky, environmentálny a trvalo udržateľný rozvoj obce. Viaceré úlohy sa môžu realizovať v rámci bežnej prevádzky samosprávy, mnohé z nich však vyžadujú náročnejšie finančné a personálne zdroje a spoluprácu s inými subjektmi. Potenciálne zdroje na realizáciu opatrení a úloh PHRSR sú:

- **Vlastné zdroje- rozpočet obce;**

Štruktúra uvedených zdrojov bude závisieť na aktuálnej finančnej situácii obce ako aj na spoločensko-ekonomických podmienkach.

- **Doplnkové zdroje finančného zabezpečenia**

- finančné prostriedky z Európskej únie (programovacie obdobie 2023 – 2028);
- finančné prostriedky z rozpočtu obce;
- finančné prostriedky zo štátnych dotácií;
- finančná podpora z Občianskych a regionálnych združení a OOCR Gron;
- finančná podpora z VÚC Banská Bystrica a iné.

Model viaczdrojového financovania jednotlivých projektov

Financovanie jednotlivých projektov bude viaczdrojové, pričom závisieť od aktuálnej finančnej situácie obce a aktuálnych potrieb. Financovanie sa opierať o zdroje obce, štátu, EÚ, VÚC, OP KŽP, PRV a súkromné zdroje. Vyčíslenie jednotlivých zámerov bolo stanovené kvalifikovaných odhadom, prieskumom a taktiež sa vychádzalo z existujúcich výkazov výmer/rozpočtov projektantov. Finálne podoby budú súčasťou ŽoNFP a budú vychádzať najmä z procesu verejného obstarávania.

Tabuľka 20 Indikatívny rozpočet – sumarizácia

P.č.	Oblasť/Rok	Rok 2023 - 2028
1.	Hospodárska a technická oblasť	podľa potreby
2.	Kvalita života obyvateľov a sociálna oblasť	podľa potreby
3.	Environmentálna oblasť a kvalitné ŽP	podľa potreby
4.	Spolu	podľa potreby

Spracovala RNDr. Mgr. Štefanková Anna, 2023

Finančný rámec pre realizáciu PHRSR pre potreby súhrnného prehľadu plánovaných projektov a aktivít budú súčasťou príloh monitorovacích správ, ktoré budú

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028

priebežne vypracovávané a dopĺňané po schválení potrebných zdrojov pre ich financovanie a zrealizovanie.

System hodnotenia a zaradovania projektov do financovania

Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov je nutné prihliadať na ich dôležitosť a význam vo vzťahu k rozvoju obce. Najvyššiu prioritu majú projekty, ktoré vyplývajú priamo z legislatívy (SR, EÚ) a projekty riešiacie havarijnú alebo mimoriadnu situáciu. Do kategórie s vysokou prioritou sú zaradené projekty s oporou vo VZN obce, projekty v rámci združenia Novobanského regiónu a projekty s vydaným právoplatným stavebným povolením a ukončeným procesom verejného obstarávania. Strednú prioritu majú projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania (majú oporu v programovej štruktúre operačných programov a prioritných osí EŠIF).

Tabuľka 21 Hodnotiaca tabuľka pre výber projektov (upravený pre potreby obce)

Kategória	Úroveň dôležitosti	Hodnotiace kritérium - Opis podmienok pre zaradenie do priority	Projekt
1	Najvyššia	a) Projekty vyplývajúce zo zákona a/alebo legislatívy EÚ b) Projekty riešiacie havarijnú alebo mimoriadnu situáciu c) Projekty s právoplatným stavebným povolením a ukončeným VO Splnená jedna z podmienok	1. Prioritná oblasť Hospodárstvo a technický rozvoj
2	Vysoká	a) Projekty vyplývajúce a podporené v rámci VZN obce b) Projekty s právoplatným stavebným povolením a ukončeným VO c) Projekty Novobanského regiónu Splnená jedna z podmienok	2. Prioritná oblasť Kvalita života obyvateľov a sociálna sféra
3	Stredná	Projekty, ktoré majú možnosť uchádzať sa o cudzie a doplnkové zdroje financovania	3. Prioritná oblasť Environmentálna

Spracovala: RNDr. Mgr. Anna Štefanková, 2023

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

**ČASŤ G
ZÁVER**

Program rozvoja obce Rudno nad Hronom je strategický a strednodobý dokument, ktorý určuje víziu rozvoja obce, prioritné rozvojové oblasti a strategické ciele ich naplnenia. Tento dokument je základným východiskom pre spracovanie ďalších materiálov rozvoja jednotlivých oblastí života obce. PHRSR je otvoreným dokumentom, ktorý bude pravidelne polročne vyhodnocovaný a aktualizovaný na zasadnutiach obecného zastupiteľstva. Predmetný PHRSR obce Rudno nad Hronom bol aktualizovaný na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa: 27.01.2023 a jeho aktualizáciu dokumentuje nasledovná tabuľka 22.

**Tabuľka 22 Schválenie a aktualizovania PHRSR obce Rudno nad Hrono na roky
2023 – 2028**

Schválenie PHRSR	
Dokument	PHRSR obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza, a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Dokument je štruktúrovaný podľa Metodiky na vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce/obcí/VÚC (v zmysle novely Zákona NR SR č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18. Júna 2014).
Spracovanie	Spracovanie: spracovanie PHRSR vykonala obec v partnerstve so spracovateľom dokumentu a to: RNDr. Mgr. Annou Štefankovou, ktorá koordinovala proces tvorby PHRSR a zabezpečila dodržiavanie metodických postupov. Obdobie spracovania: december 2022 – február 2023
Prerokovanie	Prerokovanie v orgánoch samosprávy (výbory, komisie, rada) Verejné pripomienkovanie: január 2023 Posudzovanie SEA – relevantné
Schválenie	Návrh na uznesenie zastupiteľstva – obecné zastupiteľstvo schvaľuje PHRSR obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028.

Spracovala: RNDr. Mgr. Anna Štefanková, 2023

ČASŤ H IMPLEMENTAČNÝ RÁMEC

Program rozvoja obce Rudno nad Hronom (PHRSR) s výhľadom do roku 2028 bude od roku 2023 implementovaný konkrétnymi projektmi a akčným plánom, ktorý má vypracovaný časový harmonogram a návrh finančného a organizačného zabezpečenia. Obecný úrad v spolupráci s obecným zastupiteľstvom vypracuje plán vedenia obce a informatívne správy, ktoré bude zverejňovať na internetovej stránke obci a na verejných informačných tabuliach.

Predkladať návrhy na modifikovanie PHRSR bude v právomoci monitorovacieho výboru pre PHRSR. Koordinátor pre stratégiu môže tiež predkladať výboru návrhy na doplnenie PHRSR. Občania a inštitúcie môžu tiež v písomnej forme predložiť útvary návrh na modifikovanie PHRSR. Na zasadnutia výboru v termíne schvaľovania obecného rozpočtu predloží koordinátor „*Dopadovú analýzu plnenia PHRSR.*”

Doplnenie PHRSR, prípadne jeho nové aktualizovanie sa predloží na schválenie obecnému zastupiteľstvu. V nevyhnutnom prípade sa môže kvôli PHRSR tiež iniciovať mimoriadne zasadnutie Výboru alebo obecného zastupiteľstva.

Predmetný PHRSR obce Rudno nad Hronom bol schválený na zasadnutí obecného zastupiteľstva dňa.....2023 uznesením č.,.....

Pečiatka obce:

PhDr. Marián Šurjanský
starosta obce Rudno nad Hronom

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

PRÍLOHY:

Príloha1 Letecké snímky obce Rudno nad Hronom

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

**Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
obce Rudno nad Hronom na roky 2023 – 2028**

**Program rozvoja obce Rudno nad Hronom
s výhľadom na roky 2023 – 2028.**